

DRIFT- OCH SKÖTSELINSTRUKTIONER

BRF DANSBANDET 2

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Kapitel 1. Presentation

Välkommen till din nya bostad.

Kapitel 2. Installationer

Systembeskrivning installationer – Broschyren

Elektriska installationer

Mediacentral

Fiber

Kapitel 3. Energi

Energispartips

Kapitel 4. Skötsel och underhåll

Skötsel och underhåll av byggnad – invändiga ytor

Köks-, bad- och tvättrumsutrustning

Att tänka på inför vintern

Utemiljö

Bilagor

Kapitel 5. Bruksanvisningar

Kapitel 6. Åtgärder vid brand, vattenskada och elavbrott

Kapitel 7. Ansvar för fel OBOS BRF

Kapitel 8. Garantier

Kapitel 9. Ritningar

Huvudritning

Kapitel 10. -

Kapitel 11. -

Kapitel 12. Miljöhus - avfallshantering

Kapitel 13. -

Kapitel 14. Underhåll

Ansvar för underhåll

1. VÄLKOMMEN TILL DIN NYA BOSTAD!

BRF Dansbandet 2

Nu är det dags att flytta in i den nya bostaden!

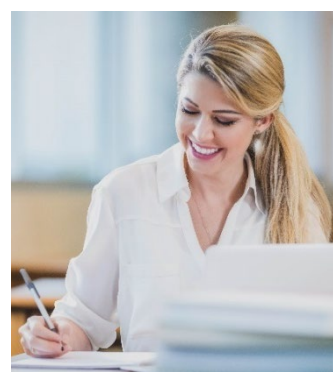
BRF Dansbandet 2 vill hälsa dig/er varmt välkomna som medlemmar. Vi hoppas att ni kommer att trivas riktigt bra i ert nya hem.

Denna pärm innehåller information till er som bostadsrättsinnehavare. Här kan du läsa mer om vad det innebär att bo i en bostadsrätt och vem som ansvarar för underhållet i din bostad. Du hittar även kontaktuppgifter till föreningens ekonomiska förvaltare och felanmälan.

OBOS ÄR EN AV NORDENS STÖRSTA BOSTADSUTVECKLARE

I Sverige verkar vi genom våra varumärken OBOS, Myresjöhus, SmålandsVillan och Kärnhem. Myresjöhus har skapat goda hem sedan 1927.

Vårt åtagande sträcker sig också till bostädernas kringliggande miljöer. Vi sätter stolthet i att aktivt delta i utvecklingen av framtidens boende, smarta mötesplatser och i livet mellan husen. Genom åren har vi deltagit och ansvarat för planering och byggnation av hundratals projekt där nya områden har fått växa fram.

ATT BO I BOSTADSRÄTT

Föreningens styrelse

När du flyttar till en nybyggd bostadsrätt från OBOS kommer du till en början att bo i en så kallad byggmästarbildad bostadsrättsförening. I den första styrelsen sitter normalt tre ordinarie ledamöter. Styrelsens uppgift är att svara för bostadsrättsföreningens administration under uppbyggnadstiden. Det omfattar bland annat att genomföra styrelsemöten och föreningsstämmor samt teckna de avtal som behövs för att projektet ska kunna genomföras. De skriver också reservationsavtal, förhandsavtal och upplåtelseavtal samt handlar upp ekonomisk förvaltning och eventuell teknisk förvaltning.

Under den första tiden ansvarar OBOS för att sköta föreningens ekonomi och upprättar en plan som redovisar föreningens ekonomiska situation under det första året. Här finner du allt från beräknade anskaffningskostnader och finansiering till driftkostnader och insatser. Bostadsrättsföreningens första styrelse är endast en tillfällig styrelse. Den avgår sedan vid en föreningsstämma och lämnar över till en ny styrelse som är vald av föreningens medlemmar.

Vem bestämmer i en bostadsrättsförening?

Vissa beslut i en bostadsrättsförening fattar föreningens styrelse. Styrelsen är föreningens verkställande organ och ansvarar för förvaltningen (till exempel årsavgiftens storlek). Det är också de som hanterar frågor om medlemmar eller uppsägning av bostadsrättshavare när nyttjanderätten till en lägenhet förverkats. Andra frågor måste avgöras av föreningsstämman. Föreningsstämman är föreningens högst beslutande organ och alla medlemmar i föreningen har rätt att delta och rösta på stämman. Om inget annat har angetts i stadgarna har varje bostadsrätt en röst. På stämman fastställer man bland annat resultat- och balansräkning samt ansvarsfrihet för styrelsen. Stämman utser normalt också styrelse och revisor.

Vem bestämmer över min lägenhet?

Du bestämmer i princip själv över din lägenhet och den mark som eventuellt ingår i upplåtelsen och du ansvarar för skötsel och underhåll av såväl lägenhet som mark. Enkla förändringar i lägenheten får du ta beslut om själv, för väsentliga förändringar måste du ha styrelsens tillstånd. På mark som ingår i upplåtelsen får arrangemang av permanent natur endast utföras om så sker i enlighet med styrelsens anvisningar eller efter styrelsens godkännande, vilket ofta ges först sedan berörda grannar lämnat sitt medgivande.

Du äger inte lägenheten men bostadsrätten kan överlåtas

Bostadsrättshavare säger ofta att de äger sin lägenhet, vilket inte är formellt rätt. Det är föreningen som äger huset och som har upplåtit lägenheten med bostadsrätt. Bostadsrättshavaren innehar nyttjanderätten till lägenheten, vilken gäller utan tidsbegränsning. Bostadsrätten kan överlåtas till ny köpare. Man säljer alltså inte lägenheten, utan endast nyttjanderätten till lägenheten. Bostadsrätten kan övergå till annan även på andra sätt, till exempel genom arv, bodelning, gåva eller byte. Vid försäljning bestäms priset av säljare och köpare. Som på de flesta andra marknader bestäms priset av tillgång och efterfrågan. Avtal om köp, byte eller gåva av bostadsrätt måste vara skriftlig och undertecknas av både säljare och köpare. Det ska även innehålla uppgift om lägenhet och pris. I annat fall är avtalet ogiltigt. Den som fått bostadsrätten överlåten på sig måste godkännas som medlem i föreningen av styrelsen för att kunna tillträda och disponera över lägenheten. Sker inte detta blir överlåtelseavtalet ogiltigt.

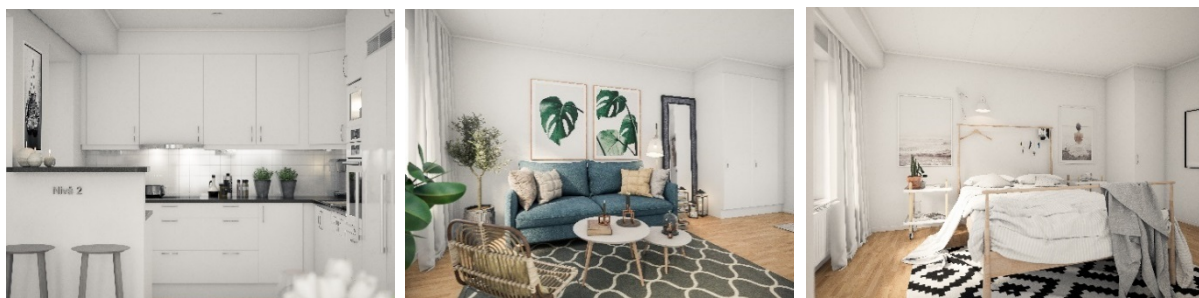
Pantsättning av bostadsrätt

Den som köper en bostadsrätt har inte alltid pengar till hela köpeskillingen. Köparen kan då låna pengar hos en bank eller annat kreditinstitut till hela eller delar av köpeskillingen. Bostadsrätten fungerar som säkerhet för lånet genom att den pantsätts hos banken, som i sin tur underrättar föreningen om att pantsättning skett. Föreningen ska notera pantsättningen i sin lägenhetsförteckning. Denna notering utförs oftast av föreningens ekonomiska förvaltare. En bostadsrättshavare kan även utnyttja bostadsrätten för att låna pengar till andra ändamål.

Ekonomisk plan

Innan lägenheterna upplåts med bostadsrätt upprättar styrelsen en ekonomisk plan för bostadsrättsföreningen. Planen granskas av utomstående intygsgivare som erhållit behörighet av Bolagsverket och består bland annat av en budget som visar föreningens intäkter och kostnader under det första året. I den ekonomiska planen görs en beräkning av anskaffningskostnaden för föreningens hus. Finansiering av den slutgiltiga anskaffningskostnaden sker oftast på två sätt: dels genom lån som föreningen tar upp, dels med de insatser som bostadsrättshavarna betalar till föreningen. Insatserna utgör tillsammans föreningens egna kapital. I den ekonomiska planen finns en beräkning av kapitalkostnaderna (lånens räntor och amorteringar). En beräkning av de årliga kostnaderna för driften ingår även i den ekonomiska planen. Driften består bland annat av räntor, amorteringar, fastighetsskötsel, renhållning, snöröjning, gemensam el, administration och försäkringar. Kostnader för hushållsel och uppvärmning mäts individuellt i varje lägenhet och dess kostnader ingår normalt inte i den ekonomiska planens driftkostnader.

I enlighet med vad stadgarna föreskriver avsätter föreningen varje år pengar till en fond för framtida underhåll av fastigheten. Dessa avsättningar redovisas också i den ekonomiska planen. Summan av alla kostnader ska täckas av de årsavgifter som bostadsrättshavarna betalar samt eventuella hyresintäkter.

VAD BETALAR DU TILL FÖRENINGEN?

Insats

Insatsen för lägenheten framgår av den ekonomiska planen. Insatsen betalas till föreningen av den förste bostadsrättshavaren i respektive lägenhet. När lägenheten sedan säljs betalas ingen ny insats utan istället köpeskilling till den som säljer bostadsrätten.

Årsavgift

Årsavgifterna ska täcka föreningens årliga kostnader bestående av drifts- och kapitalkostnader samt avsättningar. Beloppet bestäms av styrelsen, som också ska ta hänsyn till den långsiktiga kostnadsutvecklingen för föreningen. Årsavgifterna fördelas enligt de grunder som finns i stadgarna. Det är vanligt att lägenhetens bostadsarea fungerar som norm för hur årsavgifterna ska fördelas mellan bostadsrättshavarna. I vissa föreningar kan det förekomma att årsavgiften delas upp i delar, där föreningens kostnad för exempelvis el täcks genom en preliminär månatlig avgift. Sedan regleras den i förhållande till verklig förbrukning.

Pantsättningsavgift

Bostadsrättsföreningen kan ta ut en så kallad pantsättningsavgift för de lån du belastar din bostadsrätt med. Avgiften är en administrativ kostnad och beloppet på pantsättningsavgiften baseras på aktuellt prisbasbelopp. Det är viktigt att komma ihåg att du som innehavare blir debiterad en pantsättningsavgift per lån. Har du ditt bostadslån uppdelat i två lån så debiteras du två pantsättningsavgifter. Föreningens ekonomiska förvaltare ansvarar för noteringen av pantsättningen och avgiften läggs normalt på din nästkommande avgiftsavi.

Överlåtelseavgift

Bostadsrättsföreningen kan ta ut en så kallad överlåtelseavgift i samband med försäljning av en bostadsrätt. Detta framgår i föreningens stadgar där det också framgår om det är säljaren eller köparen som blir debiterad. Överlåtelseavgiften är en administrativ avgift och beloppet anpassas efter aktuellt prisbasbelopp.

RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER SOM BOSTADSRÄTT SINNEHAVARE

Dina rättigheter

Som bostadsrättshavare har du rätt att disponera din lägenhet och gemensamma utrymmen utan tidsbegränsning. Som medlem i föreningen har du också rätt att vara med och besluta på föreningsstämman. Medlemmarnas deltagande på föreningsstämma och i styrelsearbetet är en förutsättning för att de ska kunna följa och påverka föreningens verksamhet. Det är därför viktigt att medlemmarna själva låter sig väljas till olika förtroendeposter i föreningen. Om inte medlemmarna själva deltar i styrelsearbetet måste föreningen hitta utomstående personer som åtar sig dessa uppgifter, vilket innebär högre kostnader för föreningen.

Om föreningen åsidosätter sin reparationsskyldighet eller om det på annat sätt genom föreningens vållande uppstår hinder eller men i nyttjanderätten är du berättigad till ersättning av föreningen för den skada som du kan åsamkas på grund därav. Du kan också ha rätt att själv låta utföra reparationerna på föreningens bekostnad om föreningen brister i sin underhållsskyldighet. Du kan vidare ha rätt att efter uppsägning frånträda bostadsrätten om beslut har fattats om en väsentlig avgiftshöjning och om frånträdet inte är oskäligt mot föreningen eller dess medlemmar. Föreningen ska då betala skälig ersättning för bostadsrätten.

Dina skyldigheter

Som bostadsrätthavare har du ett antal skyldigheter.

- Årsavgiften måste betalas senast på angivna förfallodagar. Om du har tillträtt lägenheten och dröjer med att betala månadsavgiften mer än en vecka efter förfallodagen anses nyttjanderätten till lägenheten vara förverkad. Föreningen har då rätt att säga upp dig för avflyttning. Föreningen måste inte skicka påminnelse till dig om du inte har betalat i tid.
- Det inre underhållet av lägenheten svarar du själv för. Stadgarna brukar föreskriva att bostadsrättshavaren svarar för lägenhetens golv, väggar och tak, glas och bågar i lägenhetens ytter- och innerfönster, inner- och ytterdörrar samt kakel, sanitetsporlin och köksutrustning samt ledningar och övriga installationer i lägenheten. Av praktiska och estetiska skäl brukar dock föreningen svara för underhåll av utsidor av dörrar och fönsterbågar.

-
- Du är skyldig att på egen bekostnad vårda lägenheten och hålla den i gott skick. Detsamma gäller även den mark som eventuellt ingår i upplåtelsen. Sundhet, ordning och skick måste iaktas och du ansvarar även för att dina hushållsmedlemmar och gäster uppfyller dessa krav.
 - Ordningsföreskrifter som utfärdats av föreningen måste följas.
 - Du måste ge föreningens företrädande tillträde till lägenheten för att utföra arbeten som åligger föreningen.

Om du inte uppfyller dina skyldigheter kan nyttjanderätten till lägenheten vara förverkad och bostadsrättsföreningen har då rätt att säga upp dig för avflyttning. Bostadsrättshavarens rättigheter och skyldigheter är mer utförligt redovisade i föreningens stadgar samt i bostadsrättslagen.

2. ELEKTRISKA INSTALLATIONER

Nästan alla funktioner i Ditt hus är beroende av elström. Varken elpanna, fjärrvärmeväxlare, värmepump eller ventilationssystem fungerar utan elström!

Centraler – säkringar

Från lågspänningsnätet (systemspänning 400/230 V) kommer elströmmen in till en huvudcentral vilket är inbyggd i ett fasadmätarskåp. I fasadmätarskåpet sitter huvudsäkringar, strömbrytare och mätare som registrerar strömförbrukningen. Från fasadmätarskåpet leds strömmen vidare till en eller flera gruppcentraler där olika strömförbrukare, lampor, TV, kylskåp, cirkulationspump etc. är avsäkrade. Säkringarna är den elektriska installationens "brandvakter". Gruppcentralen är även utrustad med jordfelsbrytare (se separat text). Blir belastningen större än vad säkringen tillåter bryts strömmen. Hur stor belastning en säkring tål anges i enheten Ampere. I ett normalstort småhus är följande storlekar aktuella: 10, 16, 20 och möjligen 25 ampere.

Till en 10 ampere säkring kan följande effekter anslutas:

ca 2.300 watt vid 230 volt	enfas
" 4.000 " " 400 "	tvåfas
" 6.920 " " 400 "	trefas

Vid 400 volt trefas kan till	
16 ampere säkring	11,0 kilowatt anslutas
20 " " "	13,8 " "
25 " " "	17,3 " "

1-fas eller 3-fas

Småapparater med lågt effektbehov, såsom exempelvis vanliga glödlampor, radio, TV mm är anslutna till 1-fasström, d v s fas- och nolledare, vissa apparater kan vara skyddsjordade. Ytterhölje står då genom skyddsledaren i direkt kontakt med jord. Skulle ytterhöljet av någon anledning bli strömförande löser jordfelsbrytaren ut ögonblickligen. Strömmen har då letts till jord via skyddsledaren.

Varning Använd aldrig en skarvsladd utan treledare (fas, nolla och skyddsjord) mellan ett jordat vägguttag och en apparat med jordad stickkontakt.

Elapparater med stort effektbehov, såsom exempelvis spis, tvättmaskin mm är anslutna till 2- eller 3-fasström, d v s 2 eller 3 faser. Lokala regler bland strömleverantörerna gör att vi inte kan lämna några generella regler för 3-fasanslutning. Om Du vill installera någon större elapparat så bör Du i första hand tala med strömleverantören och få besked om vilken anslutning Du skall välja.

Jordfelsbrytare

Tre jordfelsbrytare är installerade i din anläggning. På en är värmepump och övrig uppvärmning, på de andra två är resterande huset uppdelat.

Underhåll

På jordfelsbrytaren finns en provknapp som används för att kontrollera om jordfelsbrytaren är funktionsduglig. Kontrollen bör göras med högst 6 månaders intervall.

Felsökning

Vad gör man när jordfelsbrytaren löser ut? Följande åtgärder rekommenderas:

Slå till jordfelsbrytaren. Om jordfelsbrytaren inte löser ut igen tyder detta på en tillfällig störning, obefogad utlösning eller ett tillfälligt fel. Om detta förfarande uppträder några gånger bör hjälp sökas hos en elinstallatör.

Om jordfelsbrytaren löser ut direkt efter tillslaget finns ett bestående fel. Slå ifrån automatsäkringarna i den aktuella centralen. Slå till jordfelsbrytaren igen.

Återställ därefter en säkring i taget tills att jordfelsbrytaren åter löser ut.

Felet är nu lokaliserat till den säkringsgrupp som sist återställdes.

Om jordfelsbrytaren löser ut igen innan några säkringar har återställts finns felet i eller före centralen. Installatörens hjälp behövs.

Om felet är lokaliserat till en bestämd säkringsgrupp, fortsätt med att dra ur alla stickproppsanslutna apparater inklusive lampputtagsanslutna som hör till gruppen. Slå därefter till jordfelsbrytaren.

Om den löser ut på nytt finns felet i den fasta installationen eller i någon fast ansluten apparat.

Elinstallatörens hjälp behövs. Om jordfelsbrytaren förblir inkopplad, anslut en apparat till uttagen tills att jordfelsbrytaren åter löser ut. Det är den sist anslutna apparaten som sannolikt är felaktig. Låt en fackkunnig person undersöka och reparera.

"Gör det själv" restriktioner

Det är förbjudet att själv göra större ändringar i den elektriska installationen. Du får inte heller själv fast ansluta skarvsladdar vid väggen, endast klena plastklämmor som lätt går sönder om sladden måste slitas bort är tillåtna. Det är - förutsatt att Du är tillräckligt kunnig - tillåtet att byta ut en trasig strömbrytare eller ett trasigt vägguttag mot ett likadant nytt.

Kom ihåg att om en eldsvåda inträffar på grund av att Du gjort ett otillåtet ingrepp i den elektriska installationen kan brandförsäkringen bli ogiltig.

De elektriska ledarna har beroende på funktion olika färger:

Blå färg = nolledare
Gul-grön färg = skyddsjord
Övriga färger = fasledare

Gör hemmet säkrare

- ◆ Kontrollera alla sladdar. Strykjärnssladden t ex utsätts för stora påfrestningar. Gummit torkar och vittrar sönder efter några år. Släng alla trasiga sladdar. "Reparera" ej genom att linda plåster, tejp mm. över skadad isolering.
- ◆ Kontrollera att alla elapparater som används i våtutrymme är rätt skyddsmärkta (med en droppe).
- ◆ Kontrollera att apparater och sladdar som används utomhus är avsedda för detta ändamål.
- ◆ Köp inte färdigkopplade fördelningsuttag och skarvsladdar i varuhuset. Trots alla stränga bestämmelser är det fritt fram att utan någon kontroll av utförandet sälja felaktiga kopplade skarvsladdar.
- ◆ För barnens skull bör Du se till att stickkontaktarna har isolerade stift. De är då helt ofarliga och stötsäkra även när de delvis är utdragna ur väggkontakten. Kontrollera också att de petsäkra vägguttagen fungerar. Byt genast ut sådana där petsäkringarna ej fungerar.
- ◆ Tag för vana att alltid bryta strömmen innan Du gör något med en elektrisk apparat.
- ◆ Ha en uppsättning huvudsäkringar och en ficklampa bredvid gruppcentralen ifall någon av huvud säkringarna skulle lösa ut i fasadmätarskåpet. Säkringarna i gruppcentralen är av automatisk typ som Du bara behöver återställa om de löst ut.

Effektbegränsare

Din eltaxa består av två delar: En fast abonnemangsavgift och en rörlig energiavgift. Taxekonstruktionerna skiljer sig mellan olika elkraftdistributörer, vissa har samma fasta avgift oavsett abonnerad effekt medan andra tillämpar differentierade avgifter. Förutsatt att Din eldistributör tillämpar differentierade abonnemangsavgifter kan det löna sig att installera en effektbegränsare och minska den abonnerade effekten med ett steg, exempelvis från 25 till 20 ampere eller från 20 till 16 ampere, vilket är lägsta gränsen. Effektbegränsaren fungerar så att den prioriterar vissa funktioner och bryter bort andra icke prioriterade vid för högt effektuttag. Vill Du exempelvis bada bastu så kan Du inte samtidigt använda disk- eller tvättmaskin. Tag in offert från el-entreprenör och bedöm själv om det är lönsamt att installera en effektbegränsare.

2. FELSÖKNINGSSCHEMA

TAPPVATTEN, AVLOPP

<u>SYMPTOM</u>	<u>ORSAK</u>	<u>ÅTGÄRD</u>
Dåligt vattentryck	Huvudavstängningsventil ej helt öppen	Kontrollera och vid behov öppna ventiler
	Dåligt tryck på det kommunala nätet	Kontakta VA-verket
Litet eller inget vattenflöde ur tappkran eller dusch	Smuts i sil eller perlator	Demontera sil eller perlator och rengör
	Fruset rör	Kontakta VVS-montör för upptining
Visarräkneverket i VM rör sig sakta när vatten ej tappas	Vattenläcka i tappvattensystemet	Kontrollera att alla kranar är stängda, OBS även WC-stolar. Kontrollera, och efterdrag läckande kopplingar. Kontrollera om det finns fuktfläckar i taket. Kontakta VVS-montör för läcksökning och reparation.
Elak lukt från golvbrunnar och vattenlås	Vattenlås uttorkade, eller innehåller skämt vatten	Spola vatten, rengör vid behov med desinficerande rengöringsmedel.
Stopp i tvättställ, diskho etc	Fullt av fasta partiklar (skräp) i vattenlåset	Hink under vattenlåset, demontera, rensa, montera och provspola
Stopp i golvbrunn	Grus, hårtussar, tändstickor eller dyl. har täppt till vattenlåset	Demontera locket rensa golvbrunnen, provspola
Stopp i WC	Trasor, blöjor eller annat olämpligt papper har täppt till vattenlåset	Rensa vattenlåset via WC-skålen och provspola

VATTENBURET RADIATORSYSTEM

<u>SYMPTOM</u>	<u>ORSAK</u>	<u>ÅTGÄRD</u>
Trycket i värmesystemet sjunker trots påfyllning	Läcka i värmevatten-systemet	Kontrollera och vid behov efterdrag läckande kopplingar. Kontrollera om det finns fuktfläckar i taket. Kontakta VVS-montör för läcksökning och reparation.
	Läckande säkerhetsventil	Kontrollera om det rinner ut vatten i spillvattenröret. "Lirka" på säkerhetsventilen så kanske den tätar, om ej kontakta VVS-montör för byte av säkerhetsventil.
Låg värme	Reglersystemet felinställt	Kontrollera reglercentralens bör-värden, se kapitel 2.
	Säkring har löst ut	Kontrollera säkring och återställ
	Cirkulationspumpen har stannat	Kontrollera säkring. Känns pumpen mycket varm, lossa den stora skruven på axeln och försök hjälpa igång pumpen.
	Cirkulationspumpen har fel hastighet	Ändra hastighet, se installationsritning
För låg värme på någon radiator	Luft i systemet	Lufta radiatoren
	Reglerventilen har kärvat fast i stängt läge	Demontera termostatventilen och lirka på reglerventilens stift. Montera termostatventilen och ställ in önskat värde.
För hög värme på någon radiator	Reglerventilen har kärvat fast i öppet läge	Se föregående avsnitt

VATTENBURET GOLVVÄRMESYSTEM

<u>SYMPTOM</u>	<u>ORSAK</u>	<u>ÅTGÄRD</u>
För hög temperatur, generellt eller omväxlande i flera rum	För hög framledningstemperatur	Sänk framledningstemperaturen
	Fel i styrutrustningen, framledningstemperaturen följer inte inställda värden.	Kontakta installatör
För hög temperatur i enstaka rum fast slingan är kall	Tillskottsvärme från personer och utrustning, t ex datorer	Kan inte åtgärdas med golvvärmesystemet
För hög temperatur i enstaka slinga/rum	Fel i rumstermostat eller styrdon, styrdon stänger inte	Kontakta installatör
	Ventilen tätar inte, slingan är varm även om styrdonet tas bort och ersätts med en stängs handratt	Kontakta installatör
Inte tillräckligt varmt generellt	För låg framledningstemperatur, låg temperatur från värmepump, fjärrvärmecentral etc.	Kan inte åtgärdas med golvvärmesystemet
	För låg framledningstemperatur, fel kurva vald för utekompensering	Ställ om (ev med hjälp av installatör)
	Pumpfel, temperaturen efter pumpgruppen är för låg	Ställ om framledningsventilen till ett högre värde
	Pumpfel, stora temperaturskillnader i systemet trots att det finns värme vid värmekällan. Oljud i pumpen kan tyda på luft i värmesystemet.	Kontakta installatör
Inte tillräckligt varmt i enstaka rum	Fel i rumstermostat eller styrdon, styrdonet öppnar inte. Slingans retur är kall trots att det finns värme vid fördelaren.	Kontakta installatör

forts. VATTENBURET GOLVVÄRMESYSTEM

<u>SYMPTOM</u>	<u>ORSAK</u>	<u>ÅTGÄRD</u>
Inte tillräckligt varmt i enstaka rum	Rumstermostat och styrdon förväxlade med annan slinga, styrdonet öppnar inte när dess rumstermostat ska ha värme.	Kontrollera märkningen av respektive slinga så att de motsvarar slingan som ska styras. Kontakta installatör.
	Ventilstift fast i stängt läge, styrdonet öppnas men slingreturen blir ändå inte varm.	Lossa styrdonet och kontrollera stiftets läge. Lossa stiftet om det går och se till att det löper fritt. Kontakta installatör om stiftet inte går att få loss eller om problemet upprepas. Undvik att låta ventilerna stå stängda flera veckor i sträck.
	Injusteringen är felaktig	Kontrollera att injusteringen är gjord enligt beräkningen (se information för fördelaren). Gör om injusteringen, ev med hjälp av installatör.
	Rummet kräver mer värmestillskott än beräknat. Injusteringen är enligt beräkning, men problemet kvarstår.	Öppna injusteringsventilen ytterligare ca ½ varv, ev med hjälp av installatör. Dokumentera alla ändringar. Kontakta installatör
Golvet är kallt, men rumstemperaturen är normal eller hög.	Luft i slingan. Kall retur trots att injusteringsventilen öppnats.	Kontrollera om rummet värms upp på annat sätt, t ex med luftvärme eller apparater.
	Inget värmebehov från golvvärmesystemet	Minska annan värmestillskott om det är möjligt.

FELSÖKNINGSSCHEMA - ELINSTALLATION

<u>SYMPTOM</u>	<u>ORSAK</u>	<u>ÅTGÄRD</u>
Automatsäkring löser ut	Överbelastning av för många strömförbrukare	Flytta över några strömförbrukare till en mindre belastad säkring
	Direkt kortslutning i elapparat, sladdar eller dylikt	Tag bort misstänkta apparater och sladdar samt kontrollera dessa
	Isolationsfel i de fasta ledningarna	Misstänker Du detta fel så stäng av alla apparater och drag ur alla sladdar. Om säkringen trots dessa åtgärder löses ut har Du fått Dina misstankar bekräftade: Ring efter en elreparatör
Svag värme på vissa spisplattor och/eller ugn, kontrollampor på apparater och glödlampor i vissa rum lyser mycket svagt	Huvudsäkringen har löst ut, eller "fattas" det en fas i distributionsnätet	Byt huvudsäkring-/ar. Hjälper inte detta: Ring efter elreparatör

1. FJÄRRVÄRME + FTX-VENTILATION

SYSTEMBESKRIVNING INSTALLATIONER

I Ert hus finns det ett vattenburet golvvärme- och/eller radiatorsystem anslutet till en fjärrvärmecentral samt en balanserad ventilation med värmeväxlare.

Ventilationssystemet fungerar så att en tilluftsfläkt och en frånluftsfläkt ventilerar huset via två kanalsystem. Tilluften går till sovrum och vardagsrum medan frånluften tas från kök, badrum och tvättstuga. Värmen överförs från den varma frånluften till den kalla uteluften i värmeväxlaren. Energibesparingen kan bli 50–80 procent jämfört med om värmen inte återvinns.

Fjärrvärmesystemet kommer till Ert hus i form av vatten, som namnet antyder kommer fjärrvärmesystemet från någonstans i fjärran. Istället för att varje hus har en egen värmekälla levereras värmen från en central anläggning som kan drivas med många olika bränslen.

Det heta vattnet transporteras i ett system av välisolerade rör under högt tryck. Vattnet är mellan 70 och 120 grader varmt, beroende på årstid och väder, och leds till en fjärrvärmecentral i Ert hus. I den finns värmeväxlare som utnyttjar det heta vattnet för att värma upp dels husets radiatorer och dels varmvattnet i kranarna.

Fjärrvärmecentralen varken luktar eller låter och behöver sällan någon tillsyn eftersom tekniken är enkel och driftsäkerheten hög. Det avkylda vattnet leds tillbaka till värmeverket, där det värms upp igen och leds tillbaka ut i systemet.

Bild: Systemair SE

Utöver ovanstående kortfattade funktionsbeskrivningar finns detaljerad beskrivning av drift och skötsel för fjärrvärmecentralen i METRO THERM AB:s broschyr "Drift och skötselmanual METRO Superb Si". Handböckerna finns även för utskrift på www.systemair.com/se och www.metrotherm.se. Motsvarande för FTX-aggregatet finns i Systemair:s drift och skötselmanual. Har Du inte fått dessa så kontakta Din entreprenör. Hur rör och kanaler är förlagda kan Du se på respektive ritning. För att Du ska kunna läsa ritningarna finns ett särskilt blad med förklaringar av använda symboler och beteckningar.

VATTENBUREN VÄRME, RADIATORER

Fjärrvärmeväxlaren är ett komplett värmeaggregat för distribution av vattenburen värme till radiatorsystemet. Med hjälp av samma fjärrvärmeväxlare produceras också varmvatten.

Temperaturen till radiatorerna styrs av utomhustemperaturen genom utomhusgivaren dvs ju kallare det blir ute, desto högre framledningstemperatur. Varje radiator är försedd med termostatventil. Härigenom kan okontrollerade värmekällor som solinstrålning m m tillvaratas. Det vattenburna värmesystemet med radiatorer är tvårörs, vilket innebär att varje radiator kan regleras individuellt.

Värmesystemet är "slutet" vilket innebär att vattnet i radiatorerna inte står i förbindelse med det fria och volymförändringar i värmevattnet måste tas upp av ett expansionskärl. Expansionskärlet sitter i utrymmet för fjärrvärmeväxlaren.

VATTENBUREN GOLVVÄRME

Fjärrvärmeväxlaren är ett komplett värmeaggregat för distribution av vattenburen värme till golvvärmesystemet. Med hjälp av samma fjärrvärmeväxlare produceras också varmvatten. Temperaturen till golvslingorna styrs av utomhustemperaturen genom utomhusgivaren d v s ju kallare det blir ute, desto högre vattentemperatur. Varje rum är försett med en rumsgivare. Eventuella radiatorer är försedd med termostatventiler. Härigenom kan okontrollerade värmekällor som solinstrålning m m tillvaratas.

Det vattenburna golvvärmesystemet består av skarvlöst, ingjutna plaströr som från golvvärmefördelarens övre del fördelar ut det värmda vattnet till golvvärmeslingorna i rummen. Det avkylda vattnet returneras via fördelarens nedre del för att sedan återcirkulera till fjärrvärmeväxlaren.

Golvvärmesystemet kan också kombineras med radiatorer och då tillkommer en pump- och shuntgrupp för radiatorkretsen. Det vattenburna värmesystemet till eventuella radiatorer är tvårörs, vilket innebär att varje radiator kan regleras individuellt.

Värmesystemet är "slutet" vilket innebär att vattnet i golvvärmeslingorna eller radiatorerna inte står i förbindelse med det fria och volymförändringar i värmevattnet måste tas upp av ett expansionskärl. Expansionskärlet sitter i utrymmet för fjärrvärmeväxlaren.

VENTILATIONSSYSTEM

Ventilationsaggregatet är ett komplett aggregat för tillförsel av filtrerad och uppvärmd uteluft, samt bortforsling av motsvarande mängd förbrukad luft. Aggregatet är utfört med värmeväxlare och automatik för att kunna ventileras på ett säkert och ekonomiskt sätt. Matos från spisen sugas ut av en separat fläkt via imkanalen.

INREGLERING OCH STYRNING AV VÄRME- OCH VENTILATIONSSYSTEM

I ett nybyggt hus innehåller betongplattan normalt en stor mängd fukt. Fukten måste torkas ut så snart huset värmeisolerats. Det är därmed nödvändigt att golvvärmen står på under uttorkningsprocessen, även under sommaren.

När Du flyttat in i Ditt nya hus blir värme och ventilationssystem inreglerade och funktionsprovade. Inställning av don och reglerutrustning samt uppmätta värden m m finns protokollförda under kapitel 11.

Styrning av värmesystemet är enkelt: Justera radiatorns termostatventil eller rumsgivaren till önskad temperatur för varje rum.

Under perioder med längre tids extrem kyla kan inomhustemperaturen behöva höjas till 22-23° C för att golvtemperaturen inte ska understiga komforttemperaturen 19°C.

Ventilationssystemet styrs från den inbyggda kontrollpanelen. Där är det möjligt att öka och minska luftmängden (fläkthastigheten). Det går även att reglera tilluftstemperaturen. För säkerhets skull kanske det är bäst att påpeka att fönster i köket **ej** bör öppnas under matlagning, eftersom matoset då sprids i hela huset. Det är bättre att öppna det längst bort belägna fönstret.

SKÖTSEL OCH UNDERHÅLL AV INSTALLATIONER

För att installationssystemet skall fungera på avsett sätt är det absolut nödvändigt att tillsyn, rengöring m m görs med rätt avvägda intervall. För att få stadga i denna tillsyn bör Du göra upp ett skötselschema och notera datum för varje åtgärd.

Börja med att läsa igenom drift och skötselanvisning för fjärrvärmeaggregatet och för golvvärmesystemet. Notera därefter intervall och datum i Ditt skötselschema.

- Ventilationsaggregatet.

Skötsel utförs normalt 3 - 4 gånger per år. Förutom generell rengöring består den av följande:

1. Byte av filter (vid signal i kontrollpanelen eller vid behov)

Filtren är av engångstyp och kan inte rengöras. Det är möjligt att prenumerera på filter vilka skickas till er automatiskt enligt överenskommet intervall. Efter bytet skall drifttiden nollställas genom att hålla inne knapp 13 (fig 3) i ca 5 sekunder. Nollställning kvitteras genom att lampa (14) och en av lamporna (6, 7 eller 8) blinkar under någon sekund. (6, 7, 8 anger det intervall som är inställt). Om intervallet behöver ändras finns tillvägagångssättet i montageanvisningen. Se separat beställningskort för filter.

2. Kontroll av värmeväxlare (vart 3:e år)

Värmeväxlaren kan efter en tids användning, trots att filterbyten sköts, bli belag med ett litet smutslager som försämrar temperaturverkningsgraden. Vid behov kan värmeväxlaren tas ut och rengöras med varmt såpvatten (undvik diskmedel med salmiak). OBS! Var noggrann med att skydda rotormotor från fukt/vatten.

3. Kontroll av fläktar (vart 3:e år)

Fläktarna (4 och 5) kan efter än längre tids användning, bli belagda med damm som reducerar anläggningens kapacitet. Fläktarna bör därför ibland tas ut och rengöras med en borste, utan användning av vatten. Man kan använda rengöringsmedel på smuts som är svår att få bort,(fläktarna måste torka innan de monteras igen).

4. Rengöring av till- och frånluftsdon (efter behov).

Anläggningen tillför frisk luft och drar ut gammal luft via donen. Donen är vanligen placerade i taket och tas ut och rengörs med varmt såpvatten. Obs! sätt tillbaka donet på samma plats så att inte injusteringen av luftmängderna behöver göras om. Donets inställning får inte ändras.

5. Kontroll av uteluftsintag (minst 2 gånger per år)

Löv och annan smuts kan fastna på uteluftsgallret och då reducera kapaciteten. Gallret bör kontrolleras, och rengöras vid behov.

6. Kontroll av kanaler (efter behov)

Kanalsystemet (gäller frånluftskanaler) kan efter en längre tids användning, bli belagda med damm som kan reducera anläggningens kapacitet. Kanalerna bör därför rengöras ibland. Kanalerna kan rengöras med en borste och såpvatten genom öppningar för don och rensluckor. OBS! Takhuv ska årligen kontrolleras och rengöras vid behov.

- Imkåpans filter - 1 gång per månad

Vanligtvis behöver imkåpans filter rengöras en gång per månad och fläkthjulet varannan månad.

- Värmesystemets tryck - med jämna mellanrum

Värmesystemets tryck bör kontrolleras då och då och påfyllas vid behov, normalt vid eldningssäsongens början.

- Smutsfilter kontrolleras med jämna mellanrum
- Kontrollera att trycket i radiatorkretsen håller sig konstant

Nominellt tryck 2 bar.

- Luftning av golvvärmesystemet - vid eldningssäsongens början

Kontrollera genom luftningsventilerna att systemet är urluftat. En större luftblåsa kan äventyra cirkulationen.

2. GENERELL

SYSTEMBESKRIVNING INSTALLATIONER

Systemet för uppvärmning och varmvatten beskrivs ej här utan hänvisning görs till respektive leverantörs produktbeskrivning.

Här skall Ni sätta in drift- och skötselansvisning för gällande produkt.

Hur rör och kanaler är förlagda kan du se på respektive ritning. För att du ska kunna läsa ritningarna finns särskilda blad med förklaringar av använda symboler och beteckningar.

TAPPVATTEN

I område med kommunalt ledningsnät erhålls tappvatten via en servisledning som ansluts till vattenmätaren (VM). För att möjliggöra utbyte och service av VM finns avstängningsventiler på ömse sidor. Lämnas huset tomt för en längre tid kan det vara klokt att stänga ventilen. Efter VM fördelas tappvattnet till respektive tappställen och till beredaren för uppvärmning av tappvarmvatten. Rör för kallvattendistribution förkortas KV och för varmvattendistribution VV.

Vattentrycket i kommunala nät ligger vanligtvis mellan 4 och 6 bar vilket är fullt tillräckligt för att få ut önskad vattenmängd från respektive tappställe. Bryts energitillförseln till huset när det är kallt utomhus och det inte går att med provisoriska medel hålla plusgrader inomhus måste systemet tömmas innan vattnet fryser i ledningarna. Under kapitel 6 beskrivs hur detta görs.

AVLOPPSSYSTEM

Spillvatten är avloppsvatten från hygienrum och kök. Spillvatten går via plastledningar till kommunens spillvattennät eller där sådant ej finnes till en uppsamlingsbrunn s k trekammarbrunn. Kaffesump, pappershanddukar, jord och grus får ej spolras ner i avloppet, ej heller kemikalier som kan skada reningsverket. Varje avloppsenhet är försedd med vattenlås för att hindra luft från avloppsnätet att tränga upp i bostaden. För att inte vattnet i vattenlåsen skall sugas ut vid häftig spolning är avloppssystemet luftat.

För rensning av avloppssystemet finns rensluckor i huset och/eller på servisledning strax utanför huset. OBS: Vattnet i golvbrunnar dunstar, således måste Du med ett par månaders mellanrum skvätta lite vatten i icke utnyttjade golvbrunnar annars kommer det förr eller senare att lukta.

Dagvatten är beteckningen på regnvatten och dräneringsvatten, d v s ett avloppsvatten som är betydligt renare än spillvattnet och ej behöver renas. Dagvattnet kan endera ledas ut i det kommunala dagvattennätet eller infiltreras på den egna tomten. Beroende på hur mycket träd Du har på den egna tomten eller i grannskapet måste Du rensa hänggrännorna och stuprörens renstrattar från löv, barr och annat skräp.

VENTILATIONSSYSTEM

Ventilationssystemet har mycket viktiga uppgifter:

- att tillföra ny frisk luft och transportera bort fuktig skämd luft
- att förhindra att varm och fuktig luft läcker ut i "ytterskalet", företrädesvis i väggar och tak
- ta hand om det fukttillskott som torkning av tvätt, duschning och även blommor ger till inomhusluften och vid behov suga ut det matos som uppstår vid matlagning

Innan du flyttar in i ditt nya hus blir värme och ventilationssystem inreglerade och funktionsprovade. Inställning av don och reglerutrustning samt uppmätta värden m m finns protokollförda under kapitel 11.

SKÖTSEL OCH UNDERHÅLL AV INSTALLATIONER

För att installationssystemet skall fungera på avsett sätt är det absolut nödvändigt att tillsyn, rengöring mm görs med rätt avvägda intervall. För att få stadga i denna tillsyn bör Du göra upp ett skötselschema och notera datum för varje åtgärd.

Börja med att läsa igenom produkternas skötselanvisningar. Notera därefter intervall och datum i Ditt skötselschema.

- Imkåpans filter - 1 gång per månad

Vanligtvis behöver imkåpans filter rengöras en gång per månad och fläkthjulet varannan månad. Eftersom imkanalen är rensningspliktig ska sotaren rensa den med jämna mellanrum och förutsatt att du håller filter och fläkthjul rent så blir det inte så tjock beläggning i imkanalen.

OBOS

Projekt Småhus

Bruksanvisning

Mediacentral - 4.100 T/T/D

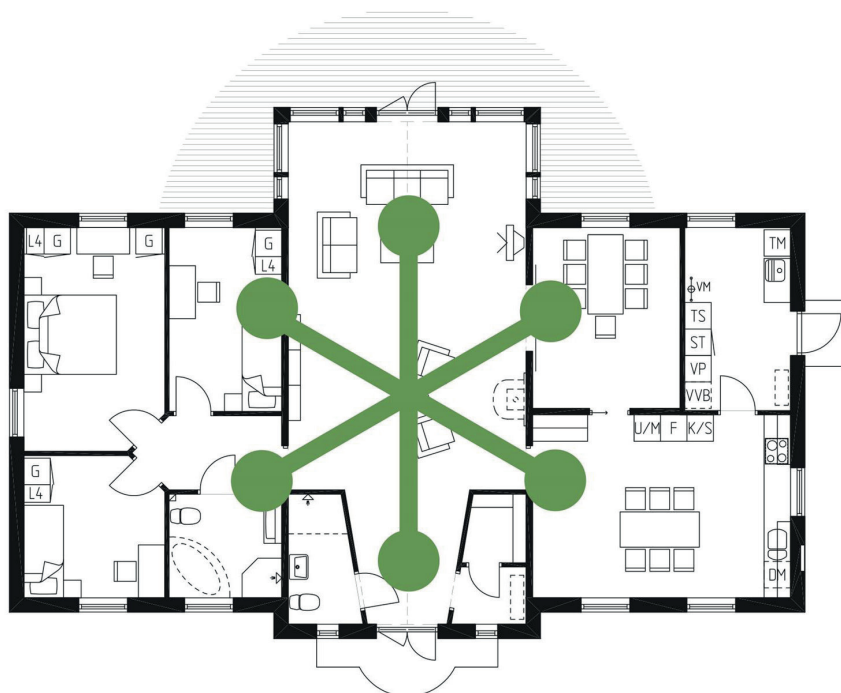

 Line

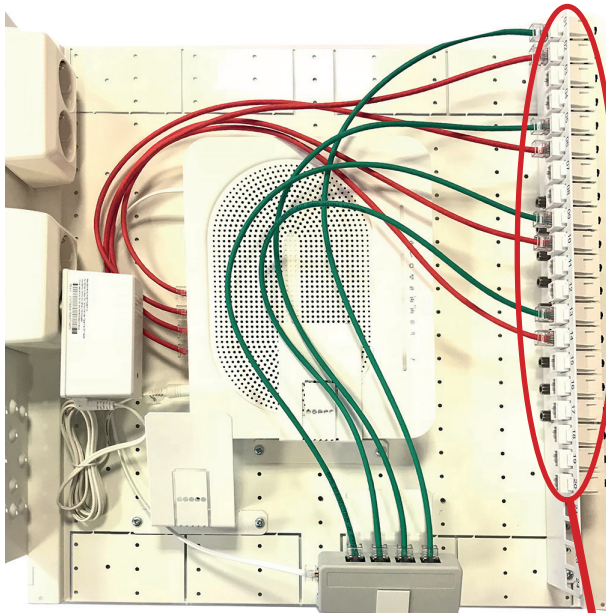
DIN MEDIACENTRAL

Dagens hem är fulla av modern teknik. För att slippa sladdar och ge dig högsta möjliga prestanda utrustas alla OBOS småhus med en mediacentral och ett kommunikationsnät.

Från centralen installeras ett trådbundet stjärn nät. Du väljer själv i vilka rum som du vill ha TV, telefoni och internetuppkoppling i.

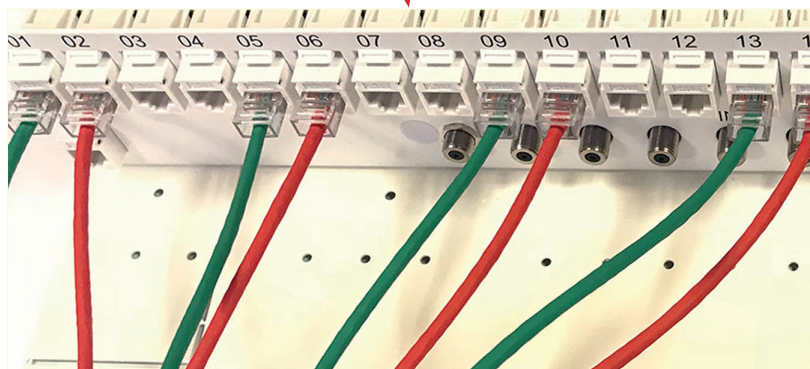
- I Mediacentralen/IT-skåpet finns all kommunikation samlat på en plats. Lika självklart egentligen som det var en gång i tiden att samla alla "propparna i "proppskåpet".
- Det nya nätverket kan anpassas efter bostadens och familjens behov. Genom ett enkelt handgrepp kan ni koppla och få ut signaler på olika ställen i bostaden. Vad sägs om att samla hela familjen i sängen för att se den roliga familjefilmen på fredag? Och imorgon vill ni se Melodifestivalen på Storbilds TV:n i vardagsrummet...
- Arbeta säkert med ert nätverk på olika platser i bostaden, ni styr lätt om signalen.
- Beroende på val av operatör, kan ni få Tv signal via:
 - Fiber
 - Luftburet (Antenn)
 - Kabel-TV

1

Telefonfördelarens **vita kabel** kopplas till inkommande routers teleportsutgång. Från Telefonfördelaren går det **gröna kablar**, dessa kablar kopplas in i det uttag som motsvarar det rum ni vill ha telefonen i.

Du har **fyra gröna telekablar**, det innebär att du har fyra olika rumsalternativ att välja på. Varje rum har unika nummer tilldelat. Du kan när som helst byta rum.

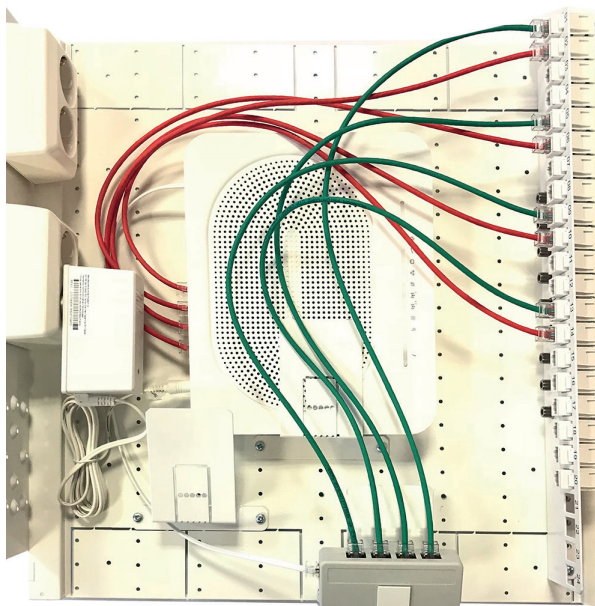

Det är 2 uttag i varje rum. Ex 01 & 02 vilket innebär att du t.ex. kan ha både telefon och data i samma rum.

2

I rummet finner man uttagen, koppla in kabeln i det nummer som motsvarar det nummer som kabeln är kopplad till i mediaskåpet. Du hittar numren på insidan av Mediacentralen/IT-skåpets dörr.

1

Från er Bredbandsswitch/Router (tillhandahålls oftast av operatören) kopplar du in de medföljande **röda kablarna**, dessa kablar kopplas in i det uttag som motsvarar det rum ni vill ha tv-signalen i.

Varje rum har unika nummer tilldelat. Du kan närsomhelst byta rum.

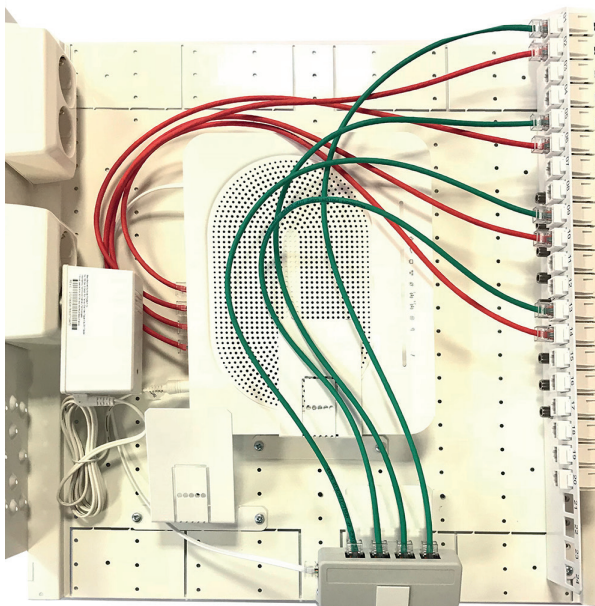
Det är 2 uttag i varje rum. T.ex. 01 och 02 vilket innebär att du kan ha både telefon & TV i samma rum.

2

Koppla in kabeln i uttaget med det unika nummer som ni valt i er Mediacentral/IT-skåp. Du hittar numren på insidan av Mediacentralen/IT-skåpets dörr. Anslutningskabeln kopplas till er digitalbox.

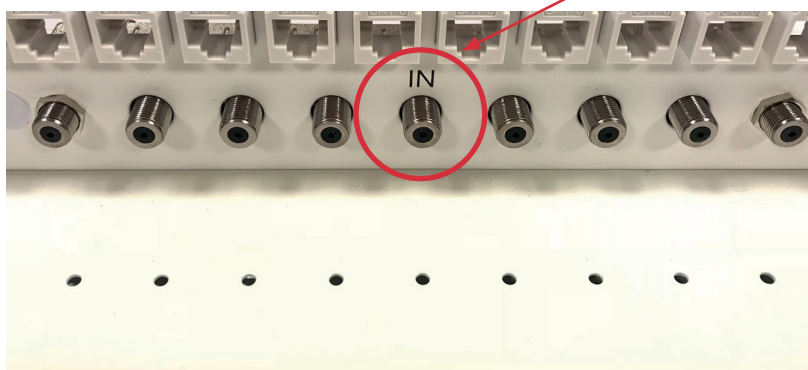
TV via traditionell signal

1

Om huset är utrustat med traditionell Terrest antenn på taket för mottagning av det mark-sända nätet skall följande kopplingar göras. Terrest antenn på taket kopplas direkt in på inkommande i TV fördelningspanelen enligt nedan. Ev. kan förstärkare behövas kontakta din lokala installatör för råd.

Inkommande TV-signal

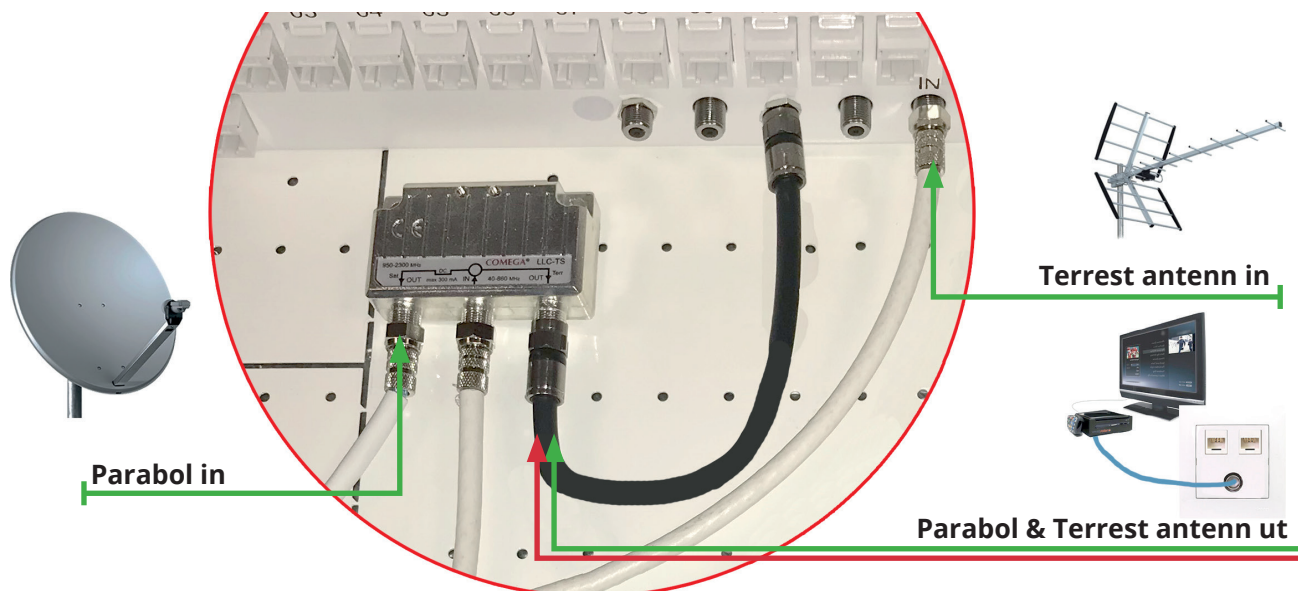
2

I rummets Tv-uttag väljer ni det unika nummer som ni valt i er Mediacentral/IT-skåp, Du hittar numren på insidan av Mediacentralen/IT-skåpets dörr. Anslutningskabeln kopplas till er TV/digitalbox.

Parabolantenn (ingår ej i leveransen)

1

Om huset är utrustat med en parabolantenn på taket för mottagning av satellitsända kanaler kan följande koppling göras för att sprida signalen till ett uttag i bostaden.

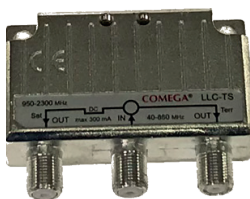

OBS!

Ovanstående installation kräver följande tillbehör för att kunna utföras. Dessa kan köpas hos din lokala TV-installatör.

2

- TV + SAT Combiner module
Artnr. LLC-TS Mod: COMEGA

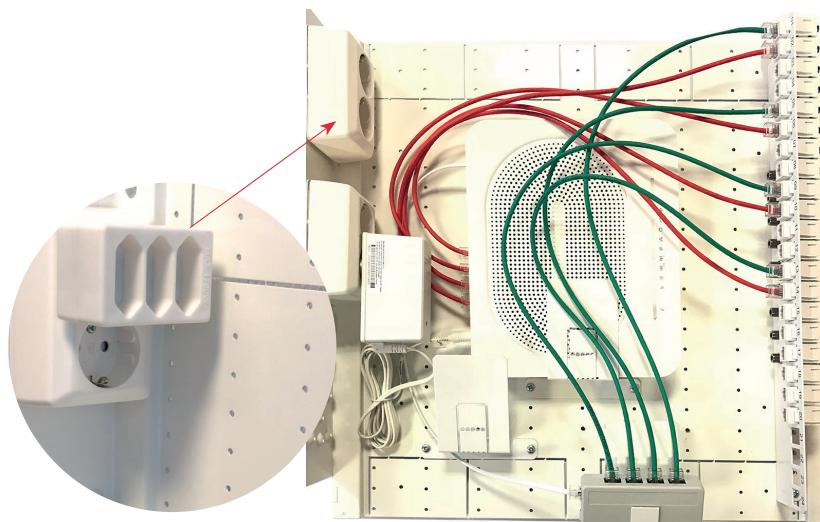
- Antennkabel
F-kontakt hane till
F-kontakt hane
Impedans: 75 ohm

Grenpropp 9° vinkel

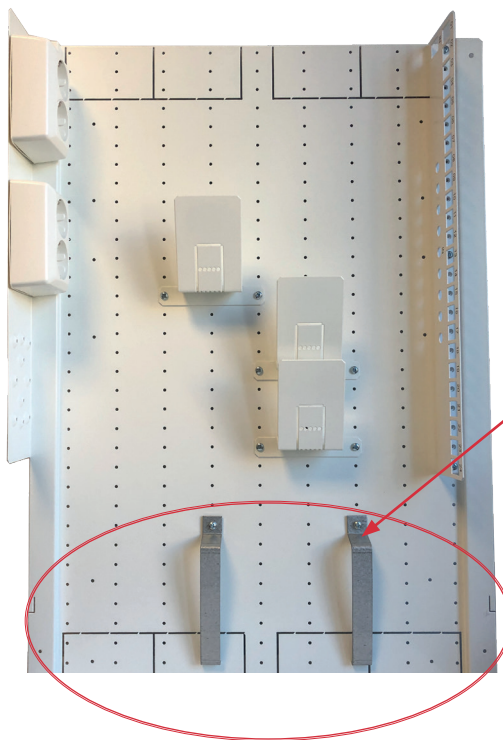
1

Montera den medföljande grenproppen i skåpets eluttag. Grenproppen gör det möjligt att få 90° vinkel på trafo om det skulle behövas. Installationen blir också enklare och tar mindre plats då trafo kan vinklas.

SMARTA HEM

Plats för smarta hem gateway

1

I de fall FM Technology levererar smarta hem till ert OBOS Småhus. Placera routern i nedre delen av mediaskåpet*.

De medföljande byglarna passar till FM Technology´s Gateway för säker placering.

* Se gällande leveransdeklaration.

Alcadon

DC Line levereras av Alcadon AB

3. ENERGISPARTIPS

Den energi som de boende i ett hus förbrukar brukar delas upp i hushållsel, tappvarmvattenenergi och uppvärmningsenergi. Den totala energiförbrukningen varierar kraftigt med anledning av skillnader i levnadsvanor, familjesammansättning etc. I följande avsnitt finns råd om hur ni kan undvika en onormalt hög energiförbrukning utan att ge avkall på normala komfortkrav.

Tvätt

Är tvätten inte alltför hårt smutsad kan förtvätt uteslutas. Att tvätta i 40 °C istället för 60 °C kan nästan halvera energiförbrukningen. Utnyttja torktumlarens maximala kapacitet varje gång tvätten ska torkas. Frihängande tvätt ger huset ett högt fuktillskott och bör undvikas.

Matförvaring

Förvara maten vid rätt temperatur:

Kylskåp +2 °C till +6 °C. Fördela varorna förnuftigt i kylan. De varor som kräver mest kyla i övre delen av kylskåpet, närmast kylaggregatet, och de som kräver minst kyla i undre delen av kylskåpet, dvs i svaldelen, eller i dörrfacken.

Frysskåp -18 °C vid förvaring. Ställ aldrig in varm mat i kyl eller frysskåp. Förvaringstemperaturen räcker till för infrysning av mindre matrester och för inläggning av från affär hemtagna djupfrysta matförpackningar. Vid infrysning av större kvantiteter mat bör knappen för snabbfrysning tryckas in. Vissa frysskåp har automatisk återgång till normalläge, andra inte. Kontrollera i instruktionsboken till frysskåpet, hur just ert frysskåp fungerar.

Matlagning och disk

Använd alltid den kokplatta som bäst överensstämmer med kastrullens eller stekpannans bottendiameter. Kastruller med plan botten och tättslutande lock minskar energiförbrukningen.

Har ni en diskmaskin så utnyttja alltid maskinens maximala kapacitet varje gång ni diskar och utnyttja om möjligt maskinens spar- och ekonomiprogram. Om möjligt, koppla bort torkningsmomentet och låt disken självtorka för att spara ytterligare energi.

Har ni inte någon vattenkokare så är det en varm rekommendation att skaffa en. Det går snabbare och framförallt så drar vattenkokaren bara ungefär hälften så mycket el som att koka upp vatten på spisen.

Inomhustemperatur

Ingen ska behöva frysa i sitt hem, men många tänker kanske inte på att det är onödigt varmt hemma. I många äldre hus krävs en högre inomhustemperatur för att miljön ska upplevas behaglig, eftersom otätheter och dålig isolering skapar drag och kallstrålning. I ett välisolerat och tätt hus behövs inte samma höga inomhustemperatur. Lite lägre temperatur gör även att många sover bättre och får mindre problem med torr inomhusluft. Att sänka inomhustemperaturen en grad minskar energiförbrukningen med i genomsnitt 5%.

Elektronik

Standby-läget på olika apparater drar mycket energi helt i onödan. Undvik standby genom att stänga av apparaterna på on/off-knappen istället för att bara använda fjärrkontrollen. Ett bra alternativ är att använda en grenkontakt med strömbrytare för att stänga av och på elektroniken.

Laddare till elektriska apparater drar ström även när den apparat som ska laddas inte är inkopplad. Dra därför ur laddaren ur vägguttaget då den inte används.

Belysning

Använd effektiva ljuskällor såsom LED-lampor och lågenergilampor. Glöm inte att släcka när ljuset inte behövs.

Dusch och bastu

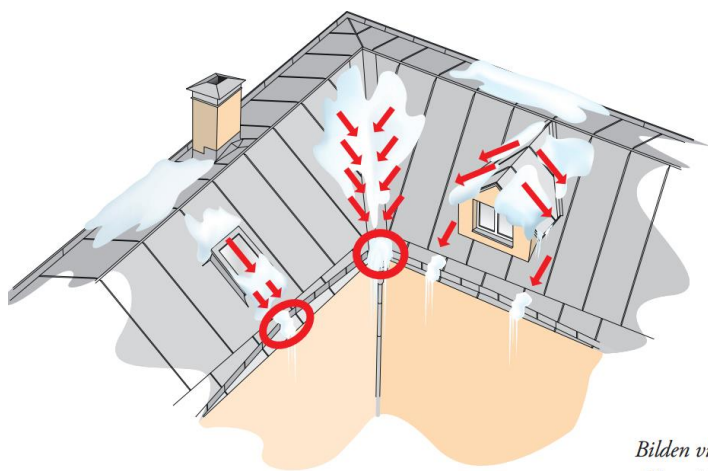
Att duscha istället för att bada sparar energi. En snabb dusch kräver bara en femtedel av den energi som går åt till ett bad i badkar. Om det finns en bastu så kan det vara värt att veta att en uppvärmning till 90 °C kräver dubbelt så mycket energi som en uppvärmning till 70 °C. Kom också ihåg att en modern bastu snabbt når upp till sin rätta temperatur.

4. ATT TÄNKA PÅ INFÖR VINTERN

För att minska de risker som vinterns snö och isbildning för med sig, bör man i god tid innan den första snön faller förvisa sig om:

- Att taket är i gott skick så att inte eventuellt smältvatten kan läcka in och orsaka fuktskador. Kontrollera så att alla takpannor är hela och ligger rätt.
- Att snörasskydd är hela och säkert fästa, att fästansordningar, takstegar och annan säkerhetsutrustning är i gott skick.
- Att takrännor och stuprör inkl. rensil är hela och rensade från skräp som kan hindra smältvattnets avrinning och därmed orsaka istappar.
- Att vattenslangar och snabbkopplingar är borttagna på den utvändiga vattenanslutningen, för att undvika frostsador på denna.
- Kontrollera fönster och ytterdörrar. Med bra tätningar så sparar man energi och säkrar funktionen. Ge dörrens låscylindrar lite olja.
- Kontrollera vinden vid snö och kraftig blåst. Ibland kan yrsnö komma in genom ventilationsöppningar. När snön så småningom smälter kan det ge upphov till skador.

Var samlas snön lättast?

Bilden visar vanliga ställen på tak där snö och is lätt samlas.

Takkupor, verandor, ventilationshuvor, skorstenar, egentligen allt som bryter takplanets yta är ställen där snö kan samlas och där flödet av smältvatten bryts, så att mer smältvatten rinner vid sidan om. Där smältvatten samlas bildas sedan mer is. En särskild farozon är rännor och takfönster. Håll dessa utsatta ställen fria från stora snömängder.

Snösmältning

Uppvärmda (ej inredda) vindsvåningar.

På taket till en uppvärmd vindsvåning är det två saker som orsakar snösmältning. När det är plusgrader smälter snön på grund av uppvärmningen från luften. Vid minusgrader kan solstrålningen få snö att smälta.

Uppvärmad (inredd) vindsvåning.

På taket till en uppvärmd vindsvåning tillkommer en tredje orsak: värme från fastigheten tränger igenom taket. Värmen underifrån får inte snön att smälta, förrän snötäcket har blivit tillräckligt tjockt, den snötjockleken kallas smältgräns. När det bildas smältvatten under snön på taket, kan den lätt sättas i rörelse. Snön blir som en mindre lavin.

Vid inredning av vindsvåningen måste mycket tid läggas på att få väggar och tak lufttäta, så att inte varm inomhusluft tränger ut i isolering och upp mot undertaket. Om inte våningens klimatskärm (plastfolien) är lufttätt, har inte isoleringen någon verkan.

Om istappar och snö vet vi tre saker

1. De kommer i år som varje år. Hur sträng vintern blir och hur mycket snö och is den medför vet vi inte. Men vintern kommer.
2. Snön och isen kommer att lägga sig på hustaken och kan utgöra en fara för människor och egendom.
3. Det är inte snön som skapar is, det är snösmältningen.

Om istappen ramlar ner är den livsfarlig. Till tyngden ska läggas hastigheten. En fallande istapp från en höjd av två våningar hinner komma upp i en hastighet av ca: 25 km i timmen.

Utöver ränndalar, är ventilationshuvor och takfönster utsatta för vinterns snö och kyla

Ventilationshuvor:

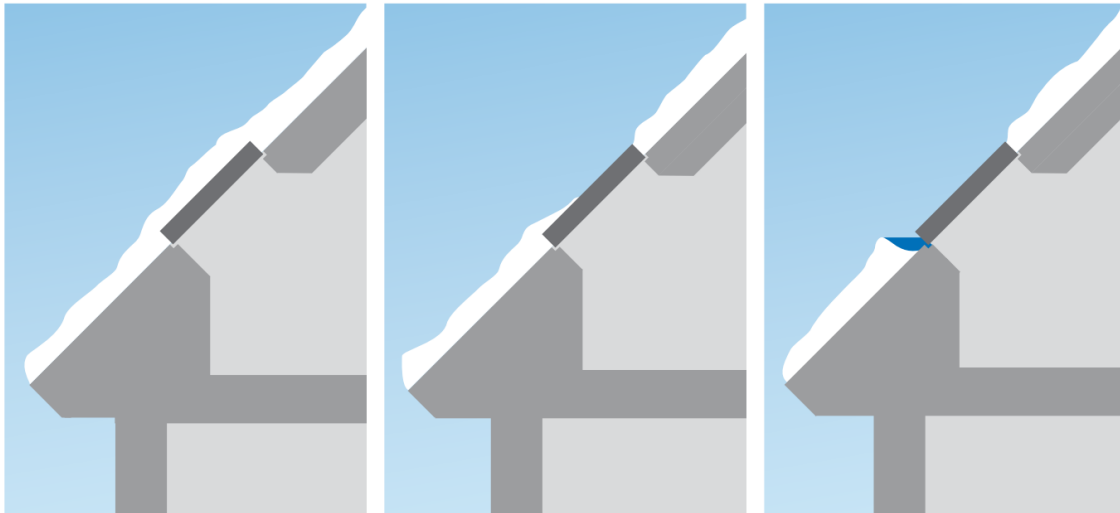
Ibland kan det bildas is vid ventilationshuvor (imkanalen från köksfläkten) på grund av att varm luft smälter omkringliggande snö. Det byggs upp en "iskaka" som blir bredare och tjockare. Vid tillräckligt tjock is kan därför smältvatten rinna baklänges in under takpannorna. Om inte köksfläkten används under en längre tid vid snöfall kan huvan täckas av snö, eftersom ingen värme stiger upp och smälter undan denna snö, måste den avlägsnas genom skottning.

Takfönster:

Se även Elitfönsters hemsida angående, Skötsel och underhåll och garantier av takfönster.

www.elitfenster.se

Varken takfönster eller takkonstruktioner är konstruerade för att motstå uppdämt vatten. För att undvika uppkomst av problemet skall man tillse att vattnet leds bort från takfönstret och takkonstruktionen.

När vädret ger kalla och långa perioder med kraftigt snöfall kan taket vara täckt med snö under en längre tid. Stora mängder snö samlas då även på takfönstret.

Den lilla extra värmeförlust som fönstret avger gör att snön närmast fönstret smälter. Smältvatten rinner då ner och fryser till is igen när vattnet når kallare och mer isolerad takyta under fönstret.

Här bildas lätt en isvall vid dessa förhållanden som skapar en fördämning för ytterligare smältvatten. Detta förhållande kan orsaka att vatteninträngning uppstår runt fönstret.

Snö skall avlägsnas från fönstret likväl som löv och liknande material skall avlägsnas från intäcksplåtarna och hängrännor för att leda bort vattnet.

Skottning av snö på yttertak

Vid skottning av yttertak hänvisar vi till Boverkets hemsida: www.boverket.se

Var särskilt uppmärksam på säkerheten vid skottning av tak. Att anlita hjälp med snöskottning räknas som hushållsnära tjänst och ger således rätt till skatteavdrag.

Boverket har regler för hur stora snölaster ett tak ska tåla. Den mängd snö som ett tak ska tåla varierar från norr till söder. En vanlig villa som är byggd enligt reglerna ska tåla tyngd från normalt snöväder och det finns ingen anledning till oro så länge det inte handlar om enorma snömängder. En grov tumregel är att först när det blir ett snölager som är cirka en halv meter börjar det bli dags att fundera på att skotta bort snön från taket.

Snö som har legat länge på ett tak har dock varierande densitet, vilket kan innebära att skottning kan krävas även vid mindre snödjup. Något exakt värde på snödjupet kan inte fås utan mätningar på aktuell plats.

Bedömningen om det bör skottas eller inte måste således göras av varje enskild fastighetsägare.

Man måste vara extra observant på att takets utformning i kombination med vindpåverkan kan orsaka snöfickor, dvs. områden med extra stor snömängd. Särskilt utsatta ställen kan vara t.ex. verandatak, takkupor, ränndalar vid vinkelhus samt tak över uteplatser.

4. KÖKS-, BAD- OCH TVÄTTRUMSUTRUSTNING

Diskbänken

Den rostfria plåten kräver inget underhåll. Skär aldrig direkt på plåten. Dels blir den repig och dels blir knivarna slöa. Svåra märken går att putsa bort med en mycket fin putsduk typ Scotch-Brite, men ytan mister glansen och blir matt. Hur Du ska sköta kranar och vattenlås behandlas under avsnitt nedan.

Arbetsbänkar - laminatskivor

Skär eller hacka inte direkt på skivan. Den blir då lätt repig och ful och sedan svår att hålla ren. Varmvatten och lite diskmedel brukar räcka för att hålla de laminerade skivorna rena. Skivorna tål högst ca + 100°C temperatur. Stekpannor, ugnsvarma plåtar och formar är för varma att ställa direkt på skivan.

Skåp

Köksskåpen har en hård och tålig yta. Rengör med våt trasa och mild tvållösning. På svårare fläckar kan Du använda lite diskmedel direkt på trasan och gnida försiktigt på fläcken. Använd aldrig thinner eller liknande lösningsmedel.

Tvättfat och armatur

Till rengöring kan Du använda en vanlig diskborste och lite syntetiskt tvättmedel. Om vattnet är kalkhaltigt blir det lätt kalkavsättningar och dessa bör regelbundet avlägsnas med lite kalklösande rengöringsmedel. Ett nytt rörsystem innehåller alltid en del skräp vilket fastnar i armatureernas silar. Tag bort och rensa dem några gånger under den första tiden.

WC-stol

Utvändigt hålls WC-stolen ren som ett tvättställ. För invändig rengöring finns specialborstar. Om vattnet är kalkhaltigt blir det lätt bruna fällningar i avloppet. Strö på ett kalklösande rengöringsmedel, låt stå över natten och borsta rent på morgonen. Står vattnet och rinner i WC-stolen bör Du kunna avhjälpa felet själv. Serviceinstruktion finns under locket. Skruva av locket till spolcisternen och lyft bort flottören. Lirka på nålen till spolcisternventilen och om inte detta hjälper, stäng av vattnet och demontera spolcisternventilen. Troligen har skräp och småpartiklar satt ventilen ur funktion. Rengör och montera den på sin plats. Eventuellt måste gummipackningen i botten bytas ut. Dessa kan köpas i närmaste VVS-affär. Släpp på vattnet och provspola.

Badkar

Rengörs på samma sätt som tvättställ, d v s med mjuk borste och syntetiskt tvättmedel. Använd aldrig skurpulver eller andra liknande rengöringsmedel. Den emaljerade ytan blir då repad och ful. Åtminstone en gång per halvår bör hela badkaret lyftas bort och rengöras på de

sidor som annars inte är åtkomliga. Passa samtidigt på att rengöra golv- och väggytor bakom badkaret.

OBS! Glöm inte bort att rengöra golvbrunnen.

Golvbrunnar och avlopp

Golvbrunnar bör rensas regelbundet i förebyggande syfte. Lyft bort gallret. Töm brunnens botten på skräp med exempelvis en kort sked. Akta fingrarna, det kan finnas nålar och glasskårer i skräpet. Räcker duschslangen fram till brunnen kan Du skruva bort duschmunstycket på denna och spola rent i brunnen med så högt tryck som möjligt.

Vattenlåset från diskbänk, tvättställ mm bör Du också rensa regelbundet. Ställ en hink under vattenlåset, demontera och gör rent. Skruva ihop låset, fyll på vatten och kontrollera att inget vatten läcker. Om det läcker demontera och kontrollera packningar och anslutningar. Byt eventuellt packningarna.

FÄRGDOCKUMENTATION

OJEKT: Brf Dansbandet 1 Sandtorp Norrköping
ADRESS:
BESTÄLLARE: OBOS Sverige AB
DATUM: 2019-11-14

MATERIAL	LEVERANTÖR	OMRÅDE	KULÖR
			NCS -S
Allroundspackel	Akzo Nobel, Nordsjö	spackling väggar / tak	
Våtrumsspackel	Akzo Nobel, Nordsjö	spackling tak badrum	
Grund +	Akzo Nobel, Nordsjö	grundmålning väggar	
Nordsjö Professional Xtreme	Akzo Nobel, Nordsjö	takmålning	vit
Professional 5	Akzo Nobel, Nordsjö	väggar	Nordsjövit
Bathroom Performance +	Akzo Nobel, Nordsjö	bad/ tvätt rums tak	Base White
No exteriör	Akzo Nobel, Nordsjö	utvändig målning	S-1502-Y50R

4. SKÖTSEL OCH UNDERHÅLL AV BYGGNAD

INVÄNDIGA YTOR

Golv

Vid rengöring av golv bör Du använda neutrala syntetiska tvättmedel. Tyvärr är varudeklarationen ibland bristfällig men om Du har ett tvättmedel som är lämpligt för mild fintvätt så går det också att använda till golvrengöring.

Så starka saker som skurpulver får endast användas till sintrade plattor, kakelplattor o dyl. Använder Du ett för kraftigt rengöringsmedel blir golvytan sliten och repig.

Var särskilt noga med att kontrollera våtrumsgolvets anslutningar till golvbrunnar, rörgenomföringar, hörn m m. Träbaserade skivor sväller när de fuktas upp och ett säkert tecken på att inte allt står rätt till är om golvet eller väggen svällt intill golvbrunn eller rörgenomföring. OBS! Kontrollera även genomföringar under diskbänken.

Hur rengöring och fläckborttagning bör utföras redovisas i en tabell som sitter sist i detta avsnitt (invändiga ytor).

Väggar

Tapeter finns av flera typer och kvaliteter. Eftersom Du själv valt tapeterna till Ditt hus vet Du ju bäst själv vilka typer och kvaliteter som finns i de olika rummen. Egenskaperna för olika tapettyper framgår av följande korta sammanfattning:

Limfärgstapet. Är numera inte så vanlig. Ljustålig. Är ej tvättbar. Kan endast dammas av med mjuk borste eller torr dammduk. Möjligen kan enstaka fläckar tas bort med radergummi.

Emulsionstapet. Kallas i dagligt tal för plasttapet. Ljustålig. Kan dammas av eller torkas försiktigt med en lätt fuktad trasa och mild tvål eller mildt syntetiskt tvättmedel.

Oljefärgtapet. Mörknar med tiden något. Kan tvättas och tål till och med avtorkning med vissa lösningsmedel.

Plastöverdragen tapet. Både limfärgad- och emulsionstapet kan vid tillverkningen dras över med ett skikt av klar plastlösning. Ljustålig. Tjocklek och typ av plastskikt avgör hur hårdhänt rengöring tapeten tål. Prova försiktigt så Du kommer underfund med vad tapeten tål. Tag gärna en överbliven tapetbit och prova på.

Vinyltapet. Vinylfolie med baksida av papper eller väv. Ljusäkta, tvättbara, elastiska. Tål alla vanliga rengöringsmedel. Tvätta längs tapeten och inte tvärs över. Vatten kan komma in i skarvarna och om limmet ej är vattenfast öppnar sig skarvarna lätt.

Vävtapet. Kan vara av jute/linne eller av strå/gräs. Ej ljustålig, stråtapet ofta ej ljusäkta. Kan med fördel dammsugas med mjuk borste. Torkas försiktigt med lätt fuktad trasa. Torka i fiberriktningen och akta skarvarna.

Målade väggar. Alla målade väggar tål tvättning med mjuk trasa, tvål och ljummet vatten. Blöt först nerifrån och upp. Tvätta därefter uppifrån och ner. Skölj med rent vatten, torka rent med trasa.

Träpanel. Obehandlat trä får endast dammsugas eller torkas av med torr trasa. Om ytan är lackerad kan Du använda tvättmedel, ljummet vatten och en fuktig trasa.

TIPS

Vissa ställen är värre utsatta för smuts och fläckar än andra. Över barnens sängar kan Du kanske sätta upp en dekorativ väggmatta eller bonad. Vid strömbrytaren kan Du montera genomskinliga plastskydd.

Smärre fläckar och skador kan tapetseras över, antingen med en helt ny tapetvåd eller med en liten bit över skadan. Om Du väljer det senare alternativet så gör så här: Klipp till en lagom stor bit och passa in den i mönstret. Putsa kanterna på baksidan mot en mycket finkornig putsduk så att tjockleken tunnas ut till intet utan att framsidans mönster skadas. Stryk på klister och passa in tapetbiten. Avlägsna överflödigt klister med en fuktad trasa. Eventuellt kan biten även värmas fast med ett strykjärn inställt på svag värme. Ha i så fall en pressduk mellan annars kan lagningen bli blank. Med undantag av vävtapet kan denna metod användas på alla typer av tapet och reparationen blir praktiskt taget osynlig.

Skador på väggbeklädnad i våtrum bör omgående lagas så att inte fukt går in under väggbeklädnaden. Gör så här:

Tillkalla omedelbart en kakelsättare för åtgärd. Skador här kan bli både kostsamma och besvärliga att åtgärda om Ni väntar med lagningen.

Håltagning i väggbeklädnaden får ej göras på ytor som blir vattenbegjutna.

Håltagning

För att säkerställa att lufttäteten bibehålls i Ditt hus även när Ni flyttat in är det viktigt att man är återhållsam med genomföringar i det lufttätande skiktet. Med genomföringar menas oftast installationer av olika slag, exempelvis vatten- och elrör, spotlights och ventilationsrör. Om genomföringar genom lufttätetsskiktet ändå måste göras bör man lufttäta med tätningstejp, tätkragar eller liknande.

Upphängning av hyllor mm ses inte som en genomföring då hålet efter skruven är ytterst litet och påverkar inte lufttäteten alls när den sitter kvar i hålet. Vill man ändå känna sig säker på att inget läckage ska finnas när man tagit bort en skruv kan man fylla hålet med tätningsmassa.

Tak

Om Du försöker tvätta taken blir de lätt fläckiga. Det enda som normalt erfordras är damning med en mjuk borste eller en mycket lätt fuktad trasa. Blir det någon fläck på taket så försök att ta bort den med ett vitt, mjukt radergummi.

Vid ventilationsdon kan det bli en smutsansamling som beror på att damm virvlar upp och sugts fast, vid donet. Dammsug bort detta eller torka försiktigt med en torr trasa.

Fönsterbänkar av natursten

Rengöring och underhåll

Avtorkning med fuktig trasa är den rengöring som behöver göras vid t ex veckostädning. Ytbearbetningen är nästan alltid polerad och denna yta är särskilt känslig för sura vätskor. Därför är det mycket viktigt att torka upp t ex vattenspill från blomkrukor.

Fläckborttagning

Stearin från ljus och marschaller är mycket svårt att ta bort. Avlägsna mesta möjliga mekaniskt, skrapa med kniv och/eller rakblad. Använd sedan terpentin i pastaförfarande (terpentint som blandas med gips till en smidig gröt). Eftervätta med bensin, ev. också i pastaförfarande. Bäst effekt erhålls med blyfri motorbensin.

Efterbehandling

Polerade och i vissa fall även finslipade ytor kan ha etsats vid rengöring eller av annan orsak. Stenen måste då efterbehandlas för att uppnå rätt ytfinhet. Det bästa resultatet uppnås om stenen kan bearbetas maskinellt på ett stenhuggeri, men i vissa fall kan gott resultat erhållas även vid behandling för hand.

Ytans jämnhet måste först återställas genom slipning. Ofta räcker det att mycket fina slipmedel används, t ex nylonskurduk (typ Scotch-Brite) eller pimpstenspulver. I båda fallen bör slipning ske med tvålatten. Pimpstenspulvret läggs lämpligen på en tvålfuktad trasa. På grövre ytor (än polerad) kan stålull användas, gärna med tvålatten eller tvålstålull.

En polerad ytas glans kan sedan återställas med olika polermedel. Ett vanligt sådant är "Stenglans". Det innehåller olika hartser och vaxer lösta i ett lösningsmedel. Medlet läggs på tunt och glansen poleras upp med mjuk trasa eller polerrondell i bormaskin. Överdoserering ger lätt en kladdig yta. Bivax löst i lacknafta kan också användas på liknande sätt. Observera att bivaxet måste finfördelas för att det inte ska ta orimligt lång tid innan det löser sig.

Även möbel-, bil- eller golvpulish av högglanstyp kan användas. Arbetsförfarandet måste utprovas från fall till fall. Möbelpulish som innehåller spindelolja kan dock ge gulfärgning åt ljus sten.

Renovering

Mekaniska skador kan ofta lagas med en polyestermassa med stenhjöl som infärgats till med stenen överensstämmande kulör. Större skador lagas genom att stenbit infälls och fästs med hårdplastlim och ev. dubbar. Spräckta skivor kan ofta sammanfogas med hårdplast. Ibland är det nödvändigt att armera stenens undersida med polyesterplast och glasfiber. Detta måste utföras på stenhuggeri.

Olika golvmaterial kräver olika vård

Golvmaterial	Lätt rengöring	Storstädning
Plastfiltmattor och plastmattor	Dammsug eller fukttorka med en väl urvriden skurduk. Tvåtvättmedel, tvättvax eller syntetiskt golvrengöringsmedel kan tillsättas vattnet. Om Du använder syntetiskt golvrengöringsmedel, måste golvet eftertorkas så att inga rester blir kvar. Använder Du tvålvatten och tvättvax får golvet en skyddande hinna och Du behöver <i>inte</i> eftertorka. Tänk på att tvättvaxet ska vara vattenlösligt. Oljevax får inte användas!	Använd syntetiskt golvrengöringsmedel och skura med en medelgrov borste. Golvvårdsmaskin kan också användas. Eftertorka för att få bort alla rester av rengöringsmedlet. Om golvet är skyddsbehandlat med polish ska vaxborttagningsmedel av samma fabrikat som polishen användas. Både polish och vaxborttagningsmedel ska vara vattenlösliga.
Kork-o-plast	Dammsug gärna med borstmunstycke eller torka av med fuktig trasa.	Torka väl med urvriden skurduk som först doppats i ljummet vatten blandat med mildt, flytande syntetiskt tvättmedel.
Linoleum	Sopa, dammsug eller tormoppa.	Använd ljummet vatten med ett neutralt rengöringsmedel, typ handdiskmedel.
Laminat	Dammsug eller använd en lätt fuktad trasa.	Torka med ljummet vatten tillsatt med vanligt allrengöringsmedel. Eftertorka med rent vatten och torka sedan golvet torrt.
Nålfiltmattor	Dammsug två gånger i veckan. Dammsugare med god sugförmåga är att rekommendera – gärna borstvalsdammsugare. Städapparat kan också användas.	
Syntetiska mattor, tuftade och vävda. Ullmattor, tuftade och vävda.	Dammsug en gång per vecka i sovrum och två gånger per vecka i övriga utrymmen. Använd dammsugare med god sugförmåga t ex borstvalsdammsugare.	
Parkett	Sopa, dammsug, tormoppa, fuktmoppa eller fukttorka golvet. Lackerade parkettgolv torkas av med en väl urvriden fuktig trasa beroende på grad av nedsmutsning.	Fukttorka lackerade parkettgolv med vatten plus syntetiskt rengöringsmedel.

Fläckborttagning på golv

Golvmaterial	Fläckproblem	Borttagningsmedel
Plastfiltmattor och plastmattor	Frukt, bär, saft, läskedrycker, vin, öl, mjölk, grädde.	Ammoniaklösning och syntetiskt rengöringsmedel.
	Karbonpapper, färgband, läppstift, bläck, stencil, kulspetsbläck.	T-sprit.
	Tjära, asfalt, choklad, kaffe, te, fett, olja, skoklackmärken, skokräm.	Syntetiskt rengöringsmedel eller tvättnafta.
	Blod.	Kallt vatten + ammoniak.
	Rost.	Syntetiskt rengöringsmedel och oxalsyra.
		Ta bort fläckarna medan de ännu är färska! Torka sedan av med rent vatten och komplettera med eventuell skyddsbehandling. Plastgolv skadas av bensin, toluen, aceton, klorväten ("tri" och "tetra"), cellulosaftörning
Kork-o-plast.	Färg, fernissa och märken efter gummiklackar.	Tvättnafta. Använd <i>aldrig</i> aceton eller andra starka medel!
Linoleum	Asfalt, tjära, skokräm.	Lacknafta, efterskölj med vatten.
	Rost, urin, avföring.	10%-ig ättiksyra, efterskölj med vatten.
	Färgrester, tuggummi, lim.	Stålspackel.
Laminat	Färg, lim, asfalt, olja.	Aceton, bensin, T-sprit eller dyl. Efterskölj med vatten.
Nålfiltmattor. Syntetiska mattor, tuftade och vävda. Ullmattor, tuftade och vävda.		I första hand lämpar sig ljummet vatten med en mindre tillsats av syntetiskt rengöringsmedel. Spray för fläckborttagning är ett alternativ. Perklöretylen, tri eller liknande starka medel får <i>inte</i> användas. Schamponering bör ske minst vartannat år. Anlita helst en expert. Om du schamponerar själv bör du noga följa anvisningarna och aldrig överdosera med tvättmedel.
Parkett.	Frukt, bär, saft, läskedryck, vin, öl, kaffe, te, mjölk, grädde.	Syntetiskt rengöringsmedel.
	Tjära, asfalt, choklad, fett, olja, skoklackmärken, skokräm.	Tvättnafta.
	Karbonpapper, färgband, läppstift, bläck, stencil, kulspetsbläck.	T- sprit.
	Blod.	Kallt vatten. Behandlingen bör göras när fläckarna är färska. Eftertorka alltid med rent vatten.

Utvändiga ytor

Väggar m m av trä

Målning första gången

Ditt hus är från början målningsbehandlat på fabrik under kontrollerade förhållanden vilket borgar för hög kvalitet. Trädetaljerna är grundmålade i en 2-steps behandling från Akzo Nobel. Först grundoljas virket med H-Flex oil 166 och sedan med grundfärg Cuprinol IP 601. De delar som av någon anledning har trärena ytor, t ex sådana delar som är tillpassade på byggsplats (d v s har avsågade ändträytor) och eventuellt synliga delar av underlagstaket och takstolstassar, skall grundoljas med en grundolja, Nordsjö Tinova Wood Base Oil, och därefter grundmålas med grundfärg, Nordsjö Tinova Primer Exterior, på plats för att få samma goda skydd som de fabriksmålade ytorna.

Innan huset målas första gången måste löst sittande damm borstas bort. Ytor som har smutsats ner görs rena med vatten och måste därefter torka ett dygn innan de målas.

När det gäller val av kulören på fasadfärgen leder mörka kulörer till en ökad värmeabsorption. Solen gör att svart panel kan komma upp till 60-65 °C medan t.ex. röd panel kan bli 40 °C. Den höga temperaturen på mörk panel kan leda till att panelen betar sig okontrollerat. Den kan krympa extremt, spricka, blir krokig och vrida sig. Dessutom ökar risken för att panelen torkar isär så att grundfärgen syns mer än normalt. **Myresjöhus avråder från svart kulör på fasaden och fransäger sig ansvar för skador som har sin grund i ökad värmeabsorption som beror på val av fasadkulör.**

Fasaden färdigbehandlas med Nordsjö Tinova Exterior, Nordsjö Outdoor Hybrid eller Nordsjö Supermatt.

- Nordsjö Tinova Exterior är en vattenburen akrylattäckfärg av högsta kvalitet.
- Nordsjö Outdoor Hybrid är en vattenburen högtäckande oljetäckfärg baserad på hybridteknologi (akrylat/alkyd).
- Nordsjö Supermatt är en helmatt vattenburen täckfärg baserad på hybridteknologi (akrylat/alkyd).

Om fasaden färdigmålas med två strykningar av ovan nämnda produkter kan man förvänta sig ett underhållsbehov efter 10-12 år.

Oavsett färgval så är det mycket viktigt att rätt mängd färg påförs så att den långsiktiga hållbarheten säkerställs. Detta är extra viktigt på kanter och ändträ.

Ev. trärena ytor skall först grundoljas med Nordsjö Tinova Wood Base Oil och därefter grundmålas med Nordsjö Tinova Primer Exterior innan färdigmålning enligt ovan.

På den från fabrik levererade målningsbehandlingen rekommenderas ovanstående målningsbehandling. Det finns även andra fabrikat och målningsbehandlingar som fungerar tillsammans med skyddsgrunden. Dock fungerar inte slamfärg (typ Falu rödfärg), genomsynlig lasyr eller järnvitriol.

Tryckimpregnerat virke

Trä som används till verandor, balkonger, stolpar med mera, är tryckimpregnerat för att öka livslängden. Tryckimpregnerat trä kan inte torkas på traditionellt sätt utan måste torkas i luften, 1-2 år innan målning kan ske. Delar som skall ytbehandlas grundmålas med alkydoljgrundfärg och färdigbehandlas med alkydoljefärg.

Trallgolv till uteplatser och balkonger ytbehandlas med Nordsjö uteolja, två strykningar så snart virket torkat. Därefter en strykning med 1-2 års mellanrum.

Ommålning

Behovet av underhåll varierar starkt. Mest underhåll kräver trä som är utsatt för både vind, slagregn och stark sol, d v s väderstrecken syd och väst. Variationerna är i praktiken stora beroende på luftföroreningar, soltimmar, slagregn och inte minst färgens kvalitet samt hur noggrant underarbete och målning utförts. Det kan av estetiska skäl, vara nödvändigt att tvätta fasaden inom 4-5 år. Detta görs lättast vid fuktig väderlek gärna på våren med t ex algtvätt eller något annat på marknaden förekommande tvättmedel. För att inte fasaden ska bli matt är det viktigt att du följer de rekommenderade koncentrationerna för just det tvättmedel du valt.

När det är dags för ommålning skall fasaden tvättas på samma sätt som ovan. (Ofta krävs det en starkare koncentration vid tvättning före ommålning då man här eftersträvar en nedmattning av ytan för att den nya färgen ska fästa bättre). Du måste skydda Dig och omgivningen från stänk: Skyddsglasögon, handskar och regnkläder bör användas och delar av huset som inte ska målas om, liksom växter nära huset täckas väl. Var speciellt noga med att täcka fönster och metallföremål före tvättning, då viss målartvätt kan etsa ytor av glas och metall. Lämpligen kan denna täckning vara kvar tills dess målningsarbetet är klart. Efter tvättningen måste de tvättade ytorna sköljas rena med vatten och få torka något dygn.

Efter tvättningen skrapas all löst sittande färg bort med en välslipad skrapa och en stålborste. Löst sittande färg ska avlägsnas helt men det är i regel olämpligt att ge sig på färg som har ett gott fäste. Efter skrapning bör träet borstas fritt från damm och färgflagor. Renskrapade ytor behandlas med Tinova V Impregneringsolja, eller likvärdig. Förtunnad färdigstrykningsfärg av akrylattyp är direkt olämplig som grundfärg och ett oroväckande stort antal rötskador under senare år torde till stor del bero på felaktig eller ingen underbehandling. Oljealkydfärg måste strykas ut och arbetas igenom ordentligt så att den tränger in i träet som efter några år fått en del små torrsprickor.

Efter detta gedigna underarbete är det äntligen dags att lägga på ett nytt lager täckfärg.

Tyvär är vår utomhusluft inte längre så ren och det är dessvärre inte bara i närheten av tunga industrier som detta märks. Luftföroreningarna avsätts på målade ytor som en fet, mer eller mindre sotbemängd hinna och uppehållet mellan grundning och färdigstrykning bör således göras så kort som möjligt.

OBS! Innan Du börjar en ommålning bör Du förvissa Dig om att den färg Du tänkt använda för ommålning verkligen fungerar ihop med det färgsystem som tidigare använts. Observera att det oftast inte går att stryka en alkydoljefärg ovanpå en akrylatfärg. Undantaget från detta är Tinova VX, som mycket väl går att stryka över t ex Tinova V. Att måla över en alkydoljefärg med en akrylatfärg går oftast alldeles utmärkt.

Fasadtegel och putsade väggar/socklar

Väggar klädda med fasadtegel kräver normalt inget underhåll. Eventuella skador bör repareras av fackman.

Väggarna till källar- och slutningsvåning är ofta av putsad lättbetong. Dessa ytor kräver också underhåll. Även här bör Du, innan Du börjar en ommålning, förvissa Dig om att den färg Du tänkt använda för ommålning verkligen fungerar ihop med det färgsystem som tidigare använts. Skador bör repareras av en fackman.

Vad som sagts ovan, om putsade väggar på källar- och slutningsvåningar, gäller även för hus med putsade ytterväggar, d v s hus med puts på trästomme. Det är av största vikt att färgsystemet som används för underhåll fungerar ihop med det färgsystem som använts tidigare.

Tak

Bostadshuset är täckt med takpannor av betong. Dessa är frostsäkra, men kan ibland gå sönder p g a inre spänningar. Hittar Du vid kontroll någon trasig takpanna, byt för säkerhets skull ut den omgående. Yttertaket är byggt för att klara normala snöbelastningar och behöver normalt ej skottas.

OBS! Om ett tak läcker täcks inte skadorna av villaförsäkringen.

Fönster, fönsterdörrar och dörrar

Utöver vad Du kan läsa Dig till i respektive fabrikants skötselanvisning vill vi bara ge Dig följande råd:

Tättningslistor

Tättningslisterna bör ses över årligen och bytas med några års mellanrum. Montera samma typ av tättningslist som tillverkaren använt och absolut aldrig list av textil eller cellplast.

Provisorisk reparation av glas

Har olyckan varit framme kan Du "snabblaga" en spräckt ruta med kiselcement. Om sprickorna strålar ut från mitten trycker Du försiktigt fast en liten glasbit i kiselcement över sprickcentrum och limmar igen de sprickor som strålar ut från mitten. Med lite extra försiktighet klarar sig denna provisoriska lagning tills Du hinner få tag i en glasmästare.

Fönsterputs

Gnid aldrig med svamp eller trasa. Minsta lilla gruskorn ger repor. Använd vatten och lite T-sprit. Fukta hela ytan, torka rent med en gummiskrapa. Dra den uppifrån och ner i "rader" bredvid varandra. Avsluta med att dra gummiskrapan på tvären längst ner på glasytan från kant till kant. Torka av smutsvattenränder med hushållspapper eller putsduk av papper.

4. UTEMILJÖ - TRALL

Underhåll altan och trädäck - så gör du

Trä som används till verandor, balkonger, stolpar med mera, är tryckimpregnerat för att öka livslängden. Nytt tryckimpregnerat trä kan innehålla fukt från impregneringen och måste torka 1–2 år innan målning kan ske. Delar som skall ytbehandlas grundmålas med alkydoljegrundfärg och färdigbehandlas med alkydoljefärg. Trallgolvs till uteplatser och balkonger ytbehandlas med Nordsjö uteolja, två strykningar så snart virket torkat. Därefter en strykning med 1–2 års mellanrum. Ett trallgolv blir grått med tiden av återkommande fukt och kan få sprickor när det åldras och torkar. Träolja motverkar detta.

Innan inoljningen behöver du rengöra trädäcket. **En skurborste** och såpa fungerar bra. **Efter rengöring bör** du låta träet torka i ett par dagar innan du oljar in det. **Tänk på att** när du oljar in träet så mörknar det lite för varje gång, dessutom mörknar det ytterligare när solen ligger på för att det leder till oxidation av oljan.

Utemiljö och gräsmatta

Vattning

En gräsmattas vikt består till ca 70 % utav vatten, följaktligen är vattning essentiellt för dess överlevnad. Nylagda gräsmattor har ett starkt behov av rätt bevattning för att kunna etablera sig. Var extra uppmärksam på hörn och kanter som är känsligare för torka än övriga delar av gräsmattan, dessutom missar ofta bevattningssystemen dessa delar.

Vattning av nylagda gräsmattor under vår/sommar

- Första bevattningen ska vara mycket riklig.
- De första två till tre veckorna bör vattningen ske två till tre gånger om dagen och vid varje tillfälle ska mängden uppgå till minst 20 mm (tar ca 1,5 till 2 timmar med en normal vattenspridare). Använd gärna en regnmätare.
- Kontrollera noga under gräsmattan att vattnet trängt igenom ordentligt.
- Det är nästa omöjligt att vattna för mycket, gräsmattan får dock inte stå under vatten eftersom den då kan dö ut. Om marken blir mjuk bör man hålla upp med vattningen, vid regn likaså.
- Håll gräsmattan fuktig tills den sitter fast ordentligt i marken.

Vattning av nylagda gräsmattor under hösten

- Under hösten ska man tänka på att vattna efter väderleken.
- Normalt vattnas gräsmattan ordentligt en gång direkt efterläggning och därefter vid behov. Den får aldrig torka ut men ska inte övervattnas så att den står under vatten.
- Vattna mitt på dagen - när det är som varmast ute.
- Ring oss gärna och fråga efter att ni fått er gräsmatta levererad om ni känner er osäkra!

Underhållsbevattning

- Håll gräsmattan fuktig tills den sitter fast ordentligt i marken.

- Under det första året är gräsmattan en nyetablerad växt, vid perioder av torra bör den därför underhållsvattnas så att rötterna har en möjlighet att fortsätta rota sig. Vattna hellre mycket och sällan än lite och ofta, eftersom rötterna då kryper djupare ner i jorden och därigenom klarar torra och värme bättre.
- Det är ingen fara att vattna gräsmattan under sol och värme, dvs mitt på dagen; nylagda gräsmattor kanske till och med kräver det för att inte dö vid hög värme och stark sol. Nackdelen är att vattnet avdunstar och att en större mängd behövs.

Gödning

Nylagd gräsmatta kan normalt gödslas efter första klippningen. Vid sommarperioder med hög värme eller torra bör man vänta tills temperaturen sjunkit något.

Gödsla helst vid mulet väder, eller under kvällstid, och vattna rikligt därefter. Gödsel som inte vattnas ner ordentligt i jorden kan bränna sönder gräsmattan.

Klippning

Vid nylagd gräsmatta kan första klippningen ske efter ca två veckor. Klipparen ska vara inställd på högsta klipphöjd; maximalt får en tredjedel av stråets längd klippas bort. Gräsklippare med uppsamlare rekommenderas annars måste gräsklippen försiktigt tas bort från gräsmattan.

Vid en etablerad gräsmatta rekommenderas en klipphöjd på 34 - 45 mm. Alltför låg klipphöjd kan resultera i onaturlig uppkomst av ogräs, sämre slitageförmåga, samt att grässorten ängsgröe (som står för slitstyrkan i gräsfröblandningar) riskerar att dö ut.

Vid perioder av torra bör gräsmattan inte klippas. Det gröna strået fungerar då som vattenreservoar för roten och skyddar gräsplantan från uttorkning.

BENDERS TAK

PRODUKTBLAD

Skötselinstruktion för takpannor

Inspektion av takpannetak bör utföras med viss regelbundenhet, minst 1 gång per år. Särskilt angeläget är detta efter mekanisk påverkan vid takarbete som t.ex. snöröjning, rensning av kanaler samt vid extrema vindpåkänningar.

Vid inspektion av taket bör följande beaktas:

- Kontrollera att inga takpannor är trasiga eller saknas.
- Kontrollera att huvar och andra genomföringar är hela och ligger väl anslutna till takpannorna.
- Kontrollera att taksäkerhet och tillträdesanordningar är hela och oskadade.

För framtida underhåll bör ett visst antal pannor sparas. Ett riktvärde är 1 st takpanna/7 m² och 1 st nockpanna/5 löpmetrar nock.

Underhåll av takpannor behövs ej. För ev rengöring av tak hänvisar vi till vårt prospekt Benders Tak & Markrent vilket beskriver en metod för detta. Vi avråder från högtryckstvättning då denna metod öppnar betongens porer och därmed kommer påväxten snabbare. Om man ändå väljer att högtryckstvätta bör man återförsluta ytan med original ytbehandlingsfärg.

Benders Tak & Markrent finns i två förpackningarna; 5 liter (art nr 098500) och 1 liter (art nr 098400)

Snösäkra ränndalar

Kontroll och underhåll av tak är varje fastighetsägares ansvar. Vid stora snömängder behöver tak underhållas med skottning. Vikt på snö varierar mycket. Nyfallen torr snö väger mellan 50-100 kg/m³ medan hårt packad senvintersnö som börjar smälta kan väga 350-400 kg/m³. Tar man ner större ansamlingar av snö i ett sent skede av vintern innan snösmältningen startar så minskar risken för skador i ränndalar betydligt. Var alltid noga med säkerheten och jobba alltid med godkänd utrustning som säkerhetssele och lina. Ta heller inte bort all snö från taket utan spara alltid ca 10-20cm.

Rengöring och underhåll

BOEN golv, behandlat med lack eller olja, har en yta som skyddar golvet från skador. Denna yta behöver över tid rengöras och underhållas regelbundet. Om golvet blir väl omhändertaget kommer det att förbli vackert i årtionden.

Så ser du till att ditt golv förblir vackert

Allmänna regler

- Vanlig städning utförs med mopp, sopborste eller dammsugare.
- Använd lämplig rengöringsprodukt för den typ av yta du har (oljad eller lackerad).
- Häll aldrig vatten på trägolv. Träet kan svälla och golvet kan bli skadat.
- Använd det rengöringsmedel som rekommenderas till din golvyta tillsammans med en fuktig golvtrasa.
- Sätt filtassar på bord och stolsben och andra föremål som kan repa golvet.
- På möbler med hjul kan du använda ett lämpligt skydd.
- I entréer med särskilt hög trafik bör du använda en dörmatta för att förhindra smuts och grus.

Daglig städning - oljade golv

- Daglig städning utförs genom dammsugning eller torkmopning
- Vid tvätt används BOEN Floor Soap.
- Vi rekommenderar att använda BOEN Freshen Up innan golvet används.
- ANVÄND INTE ammoniak på ett ekgolv
- Envisa fläckar kan tas bort med en starkare blandning av vatten och BOEN Floor Soap.

Underhåll - oljade golv

- Regelbundet underhåll utförs med BOEN Oil Freshen Up.
- BOEN levererar reparationssats för de flesta golvtyper.

Dörmattor hjälper när det gäller att undvika småskador i parketten.

Daglig städning - lackerade golv

- Överlackering av det nya golvet rekommenderas inte.
- Daglig städning utförs genom att dammsuga eller torr moppa
- Vid rengöring används BOEN Cleaner eller något annat syntetiskt rengöringsmedel
- Envisa fläckar kan tas bort med en starkare blandning av vatten/BOEN Floor Soap.
- ANVÄND INTE ammoniak på en ekgolv

Underhåll - lackerade golv

- BOEN Refresher används för underhåll av lack med vanlig glans.
- BOEN POLISH används för underhåll av mattlackerade golv.
- BOEN levererar reparationskit för lackerade och mattlackerade golv.

Vill man bevara golvets egenskaper så länge som möjligt rekommenderar vi att regelbundet utföra rekommenderat underhåll.

Underhåll och rengöring varierar beroende på hur golvet används och behandlas.

Underhåll mattlackerade golv

Så tar du hand om ditt golv.

Rengöring

Daglig städning utförs företrädesvis med torra rengöringsmetoder, såsom dammsugning eller torr mopning.

När golvet rengörs tillsätts 25 ml **BOEN Cleaner** till 5 liter vatten eller annat syntetiskt rengöringsmedel (PH 6-7) till vatten (se anvisningar på förpackningen). Undvik spill och använd en fuktig trasa. Spill på golvet bör tas bort omedelbart, och innan det torkar. Ytan tål de vanligast förekommande hushållskemikalierna.

Envisa fläckar kan tas bort med en starkare blandning av vatten/BOEN Cleaner, eller försiktigt med lacknafta. Vid all användning av lacknafta, torka av efteråt med en fuktig trasa. Om det uppstår områden där färgen blir mer sliten och tråkig än någon annanstans, kan dessa fält behandlas med **BOEN Refresher**, utan att hela golvet behandlas.

Underhåll

BOEN Polish Matt är speciellt utformad för att användas på mattlackerade parkett- och trägolv. Produkten fräschar upp slitna och matta lackytor och ger golvet ett nylackerat utseende och en hållbar yta. Ytan måste vara ren och torr. Polish får inte användas på golv som tidigare behandlats med vax. Skaka burken väl före användning.

Applicera polishen med en mikrofiberduk för att uppnå en slät yta. Golvet ska torka i 2 timmar innan det tas i bruk igen. Låt bli att lägga mattor eller ställa tunga möbler på golvet under de första 12 timmarna. BOEN Polish Matt kan också användas för fläckborttagning.

Hur ofta ska du använda den här produkten? Allmänna rekommendationer:

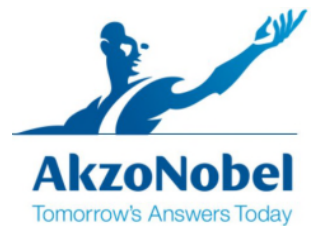
- Måttlig användning, till exempel i privata hem: ca en gång per år eller vid behov.
- Trafikerade golv, till exempel i korridorer eller kontor i offentliga miljöer: ca 2-3 gånger per år eller oftare vid behov.

Intensiv rengöring och fläckborttagning

- Svåra fläckar (vin, frukt, bär, juice, grädde, öl, kaffe, te) tas bäst bort med vanligt rengöringsmedel.
- Fläckar såsom skokräm, gummi, tjära, olja, fett och choklad kan tas bort med lacknafta.
- Färg och läppstift m.m. kan också avlägsnas med lacknafta.
- Färg och läppstift m.m. kan också avlägsnas med lacknafta. Blod tas bort med kallt vatten.
OBS! MYCKET TRAFIKERADE GOLV

BOEN rekommenderar nedslipning och ommålning av förfallna golv. Detta garanterar en trevlig och tålig yta över tid. Parkettläggaren kan göra en regelbunden kontroll.

Underhåll av målade fönster och altandörrar

INFORMATION FRÅN AKZO NOBEL

ÄVEN INDUSTRIELLT YTBEHANDLADE FÖNSTER BEHÖVER UNDERHÅLL

Trä är ett levande material. Det rör sig, sväller och krymper, beroende på möjligheterna att ta upp och avge fukt. Normalt är färgfilmen ett bra fuktskydd, men för att hindra inträngning av vatten måste man se till att färgfilmen är intakt och av god kvalitet. Ytbehandlingen bör därför kontrolleras regelbundet så att eventuella sprickor eller skador upptäcks så tidigt som möjligt.

Tid till underhåll kan variera mycket beroende på klimatiskt förhållande, konstruktivt skydd, miljö m m. Vid underhåll är det viktigt att även behandla exponerade ändträtor.

Den målade ytan bör också rengöras några gånger per år eller eventuellt oftare vid kraftig påverkan av nederbörd mm. Rengöringen utföres lämpligen med ljummet vatten och ett mildt rengöringsmedel. Det är viktigt att undvika starka rengöringsmedel som innehåller t ex ammoniak eller lösningsmedel.

Kulörta fönster är mer känsliga för påverkan av t ex solens UV-ljus och kan därmed kräva mer underhåll än vitmålade fönster.

När det är dags för ommålning eller reparation av skador i färgfilmen skall nedanstående instruktion följas.

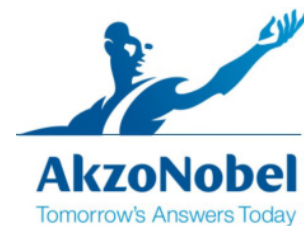
NÅGRA VIKTIGA RÅD VID UNDERHÅLL AV INDUSTRIELLT MÅLADE FÖNSTER

Kontrollera att snickeriet är torrt innan du börjar underhållet. Fuktkvoten bör vara lägre än 15%. Att måla under fel tid eller vid dålig väderlek innebär stora risker för ett dåligt resultat.

- Tag bort löst sittande färg. Skrapa bort eventuell kåda som trängt ut.
- Mattslipa med fint sandpapper.
- Tvätta med målartvätt eller en mild, alkalisk tvättvätska
- Grunda trärena ytor med oljealkydgrundfärg (Nordsjö Tinova V Trägrund eller Nordsjö Utegrund).
- Laga eventuella springor i t ex hörnsammanfogningar med plastisk tätmassa för utomhus bruk.
- Färdigmåla (1-2 strykningar) med vattenburen fönsterfärg (Nordsjö Tinova V Fönsterfärg) eller med oljealkydfärg (Nordsjö Fönsterfärg).

Observera att vissa fogmassor inte tillåter övermålning.

Underhåll av målade aluminiumdetaljer

INFORMATION FRÅN AKZO NOBEL

OMMÅLNING AV FÖNSTERDETALJER AV ALUMINIUM

När det är dags för underhållsmålning av fönsterdetaljer av aluminium skall nedanstående följas

- Mattslipa detaljerna noggrant
- Tvätta med målar-tvätt
- Stryk ett första skikt med Nordsjö Tinova V Fönsterfärg alternativt med Nordsjö Pansarol Finish
- Låt torka minst 6 timmar
- Stryk ett andra skikt med Nordsjö Tinova V Fönsterfärg alternativt med Nordsjö Pansarol Finish

Allmänt om kondens

VARFÖR UPPSTÅR KONDENS?

Kondens på fönster kan uppkomma på insidan, mellan glasen eller utvändigt. Det finns flera orsaker till uppkomst av kondens, grundorsaken är hög luftfuktighet som fälls ut på en kall glasyta. Risken för kondens ökar i nyproducerade hus när byggfukten skall torkas ut. Ytterligare en faktor är att ventilationssystemet inte alltid är injusterat utan behöver en intrimningsperiod.

Kondens mellan glas, kopplat fönster

Beskrivning av fenomenet

På kopplade fönster uppträder vid vissa förhållanden kondens på insidan av det yttre glasets. Fenomenet uppstår inte generellt, det går alltså inte att påvisa någon enskild orsak utan flera faktorer kan påverka. Kondensen uppstår genom att varm fuktig luft kyls av i utrymmet mellan bågarna. Luften träffar då yttre glasets inre kalla sida och luften kyls av och fuktutfällning i form av kondens sker. Även is kan bildas vid extra kall väderlek.

Orsaker som kan påverka uppkomst är bl a:

- Felaktig ventilationsbalans i byggnaden, sk övertryck
- Felmonterad fönsterprodukt
- Bristande underhåll ex snö på fönsterbleck vilket minskar luftcirkulationen mellan bågarna m m.

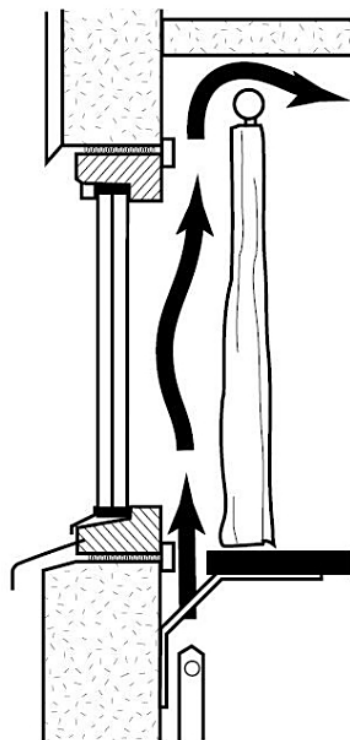
Hur är fönstret konstruerat

Konstruktion utgörs av två bågarna som är kopplade till varandra. Utrymmet mellan bågarna skall ventileras med uteluft. Konstruktionen uppfyller Svensk- och EU- standard och är P-märkt. P-märkt innebär att produkten är tillverkningskontrollerad och godkänd av "SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut".

Kondens på fönstrets insida

Kondens på fönstrets insida uppkommer då varm och fuktig rumsluft kyls ned vid en kall glasyta och avsätts i form av imma eller vattendroppar på glaset. I ett nybyggt hus finns under lång tid kvarvarande fukt från inbyggda byggmaterial, s k byggfukt, som lätt ger upphov till kondens. Fukten försvinner med tiden men kan upphöra snabbare genom vädring.

Otillräcklig eller icke fungerande ventilation ger även upphov till kondens på fönster. Djupa fönsternischer och fönsterbänkar liksom täta gardinarrangemang kan hindra värmen från radiatorer att strömma upp utefter fönstret och värma glasytan. Fönsterbänkar bör därför monteras med en springa mellan fönstret och fönsterbänken. Risken för kondens minskar hos fönster, som monterats med glaset insida långt in mot rummet. Genom höjd rumstemperatur minskar kondensrisken medan sänkt rumstemperatur ökar risken.

Sörj för god ventilation intill fönstret för att motverka invändig kondens.

Kondens på fönstrets utsida

Välisolerade fönster kan i ett fåtal fall, och under speciella omständigheter, få kondens på yttre glasets utsida. Orsaken är att fönstret isolerar så effektivt att nästan ingen värme tränger ut till fönsterrutans yttre glas. En klar natt kan yttre glasets utsida bli kallare än utomhusluften. Om luftfuktigheten samtidigt är hög kan den avsättas som tillfällig kondens på den kalla glasytan.

Risken för utvändig kondens är högre om fönstret är placerat i ett oskyddat läge i byggnaden (t ex utan avskärmning av buskar eller träd framför, inget takutsprång, placering långt ut i fasaden etc) eller i ett läge där luftfuktigheten är mycket hög.

Kondens uppstår som regel på natten och försvinner på morgonen. I förekommande fall sker detta framför allt under en kort period på hösten och våren när temperaturskillnaderna mellan natt och dag är mycket stora. På morgonen värms luften och rutan upp utifrån och kondensen dunstar bort.

Risken för denna typ av kondens minskar om glasets utsida är avskärmat mot himlen, t ex av träd eller buskar, eller av markiser som är nedfällda nattetid. Något högre rumstemperatur de nätter då risk för utvändig kondens föreligger verkar också förebyggande. Då höjs ytterglasets temperatur och risken för kondens minskar. Väl rengjorda glasytan minskar generellt risken för att kondensen "fastnar" på glasytan.

Fönstret placerat långt ut i väggen, avsaknad av avskärmning, klart, kallt väder och hög luftfuktighet är faktorer som kan skapa utvändig kondens.

Rengöring av energiglas

ALLMÄNT

- Undvik att vidröra glasytan med fingrar eller smutsiga handskar.
- Rengöringsutrustningar, trasor etc skall vara fria från grus och skräp för att undvika repning.
- Glasytan skall vara fri från löst sittande grus och skräp, för att undvika repning.
- Använd endast milda tvätt- och rengöringsmedel som rekommenderas för glas. Använd rikligt med vatten.
- Använd aldrig metallföremål eller stålull vid rengöringen.
- För självrengörande glas och andra specialglas finns särskilda skötselinstruktioner från tillverkarer!
- Glas skall inte göras rent vid hög temperatur eller i direkt solljus.

TIPS!

”Sidel”, ett rengöringsmedel för keramikspishällar kan användas för att ta bort svåra fläckar och eventuella runda märken efter sugklocka (endast vanligt floatglas, ej självrengörande eller andra specialglas). Efteråt skall medlet tvättas av med industrisprit, därefter putsas glaset som vanligt med fönsterputsmedel enligt ovan. En blandning av 1 del ättika och 10 delar vatten är ett effektivt och skonsamt rengöringsmedel bla vid borttagning av beläggningar som härrör från tillverkningen (endast vanligt floatglas, ej självrengörande eller andra specialglas).

Rengöring av hårdbelagt glas

UNDERHÅLL OCH RENGÖRING

Manuell rengöring av Pilkington K Glass™ N- energisparglas

Allmän information

Pilkington K Glass™ N energisparglas har en tunn pyrolytisk beläggning på glasets ena yta. Den hårda och hållbara lågemmitterande (LE) beläggningen resulterar i en förbättrad termisk isolering jämfört med vanligt klart glas. LE-beläggningen har en väldigt tunn, hård ytstruktur som känns något sträv om man drar med fingret på glaset. Putsning av den belagda ytan kan behöva utföras något annorlunda, jämfört med vanligt glas.

Generell putsinstruktion

1. Blanda några droppar diskmedel i vatten. (Yes är inte lämpligt då den är aningen fet.)
2. Applicera rikligt med blandningen på fönsterrutan med en väl genomfuktad svamp eller trasa för att avlägsna smutsen.
3. Avlägsna blandningen från glasytan med en gummiskrapa och torka endast bort vattenrester på fönsterbågen med en trasa.
4. Låt ytan torka. Återstående fuktlager förångas snabbt och resulterar i en ren glasyta utan ränder.

OBS! Använd inte trasa för att torka glasrutan torr - det kan ge upphov till "flammighet". Var varsam med gummiskrapan så att eventuella metalldelar inte skrapar mot rutan vilket kan ge upphov till ränder/skrampmärken. Om fullgott resultat inte uppnås byt diskmedel mot ättika. Blanda en del ättika med tio delar rent vatten.

Punktrensning vid hårt sittande fläckar

För hårt sittande smutsfläckar som fastnat i den belagda glasytan, exempelvis fett, olja, tejpårester, färgkriter eller vaxmaterial såväl som målarfärg eller rester från plastmaterial rekommenderas följande:

Rekommenderade rengöringsmedel

- Rengöringssprit, aceton eller medel för rengöring av keramiska spishällar.

Rengöringsmetod

- Gör först rent glaset enligt generell putsinstruktion.
- Applicera en liten kvantitet av rengöringsmedlet på en ren våt trasa eller duk.
- Gnugga in medlet på smutsfläcken.
- Avlägsna smutsen med hjälp av en torr ren luddfri trasa eller duk.
- Avsluta rengöringen på samma sätt som vid normal nedsmutsning enligt generell putsinstruktion.

Borttagning av metallrester

Undvik att rakblad, stålull eller andra metallföremål kommer i kontakt med den belagda glasytan. Om detta ändå skulle inträffa kan en tunn hinna av metall fastna i den belagda ytan. Detta kan resultera i en färgskiftning som kan uppfattas som en repa i glaset. Dessa märken kan inte avlägsnas med hjälp av ovanstående rengöringsmetoder.

Rekommenderade rengöringsmedel

- Koncentrerad ättika.
- Svag lösning av saltsyra. Saltsyra kräver försiktighet och skyddshandskar vid användning!

Rengöringsmetod

- Gör först rent glaset enligt generell putsinstruktion.
- Applicera en liten kvantitet av rengöringsmedlet på en ren våt trasa eller duk.
- Gnugga in medlet på smutsfläcken.
- Avlägsna smutsen med hjälp av en torr ren luddfri trasa eller duk.
- Avsluta rengöringen på samma sätt som vid normalt nedsmutsning enligt generell putsinstruktion.

Rengöring av härdat glas

UNDERHÅLL OCH RENGÖRING

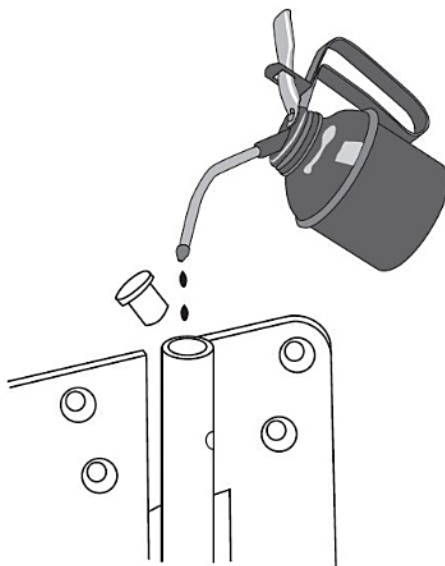
Rengöring av termiskt härdat glas kräver speciell omsorg. Glasytan kan, i motsats till vanligt floatglas och som en konsekvens av härdningsprocessen, ha s.k. "pick-up" i ytan. Dessa består av små förhöjda glaspartiklar som efter uppvärmningen blir en del av glasytan. När man rengör en sådan yta är det viktigt att man inte använder en metod som "hugger" loss dessa partiklar från ytan och därigenom orsakar repning. Använd endast "mjuka" verktyg som t.ex. gummiskrapor och tygtrasor. Stålskrapor ska aldrig användas på någon typ av glas.

Slipande rengöringsmedel, pulverbaserade rengöringsmedel, skurpulver eller andra starka material ska aldrig användas för att göra rent fönster eller andra glasprodukter. Man ska heller inte använda rengöringsmedel som innehåller fluorväte eller fosforsyror eftersom dessa verkar korrosivt på glas. Rengör inte glas när det är varmt eller i direkt solljus. En del tejper eller lim kan fläcka eller skada glasytor. Undvik att använda sådana material såvida de inte går lätt att avlägsna.

Skötsel av gångjärn, tätnings- och glidlister

SMÖRJNING AV GÅNGJÄRN UTÅTGÅENDE PRODUKTER

1. Öppna gångjärnets "hatt" och applicera smörjmedel direkt på insexskruven.
2. Stäng hatten.

SKÖTSEL AV TÄTNINGSLISTER

Tätninglister ska hållas rena och hela. Skadade lister nedsätter i betydande grad isoleringsförmågan och skall bytas ut.

SKÖTSEL AV GLIDLIST (SKJUTDÖRRAR)

Glidlisten har en tätande och glidande funktion. Smörj därför glidytorna på glidlisten med paraffin—t ex stearinljus, för att uppnå en tyst och mjuk gång.

Skötsel och underhåll av takfönster

ALLMÄNT:

Varken takfönster eller takkonstruktioner är konstruerade för att motstå uppdampt vatten. För att undvika uppkomst av problemet skall man tillse att vattnet leds bort från takfönstret och takkonstruktionen.

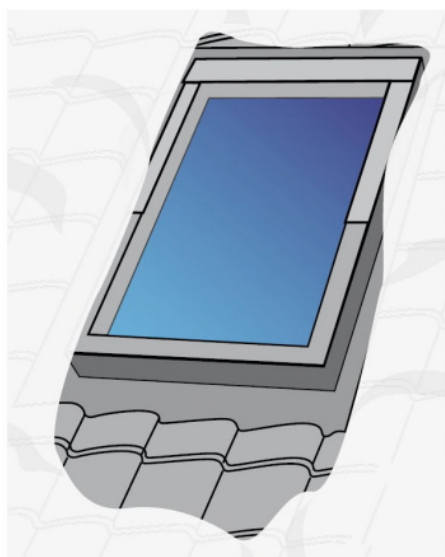
När vädret ger kalla och långa perioder med kraftigt snöfall kan taket vara täckt med snö under en längre tid. Stora mängder snö samlas då även på takfönstret.

Den lilla extra värmeförlust som fönstret avger gör att snön närmast fönstret smälter. Smältvatten rinner då ner och fryser till is igen när vattnet når kallare och mer isolerad takyta under fönstret.

Här bildas lätt en isvall vid dessa förhållanden som skapar en fördämning för ytterligare smältvatten. Detta förhållandet kan orsaka att vatteninträning uppstår runt fönstret.

Snön skall avlägsnas från fönstret likväl som löv och liknande material skall avlägsnas från intäckningsplåtarna och hängränorna för att leda bort vattnet.

Intäckningsplåtarna bör rengöras minst en gång per år från löv och skräp, för att inte regnvattnet skall hindras att passera (Fig 1). Smörj gångjärnen med olja eller fett minst vart tredje år. (Fig 2). Fönsterkar-mar är behandlade med två strykningar av ekologisk akryl. Använd akrylbehandling vid underhåll. Tid-punkten för efterbehandling beror på placeringen och de förhållande som fönstret finns i. Kontroll av träytan bör ske minst två gånger om året. För att bevara fönstret i gott skick bör följande göras med jämna mellanrum:

- a) Tvätta och polera träytorna
- b) Behandla med minst två strykningar akryllack på träytorna (Fig 3)

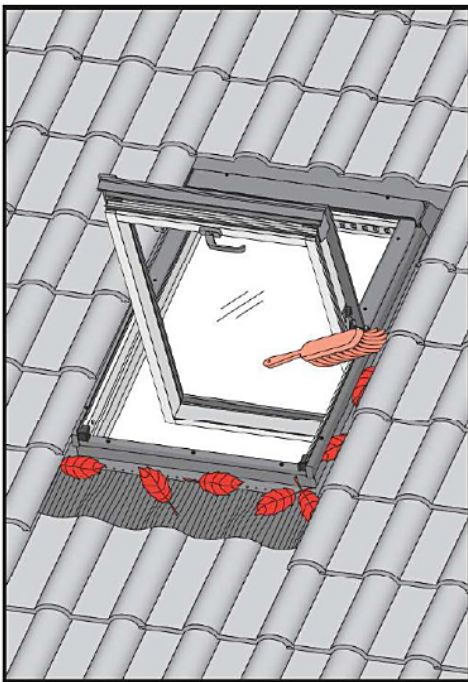

Fig 1.

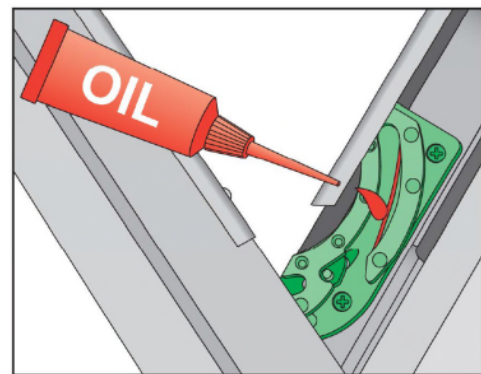

Fig 2.

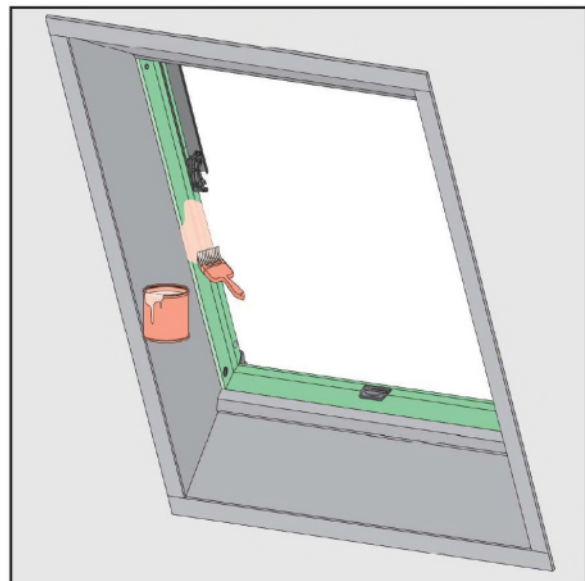

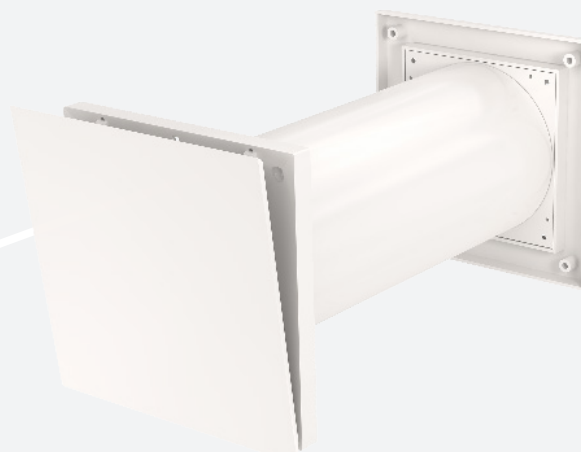
Fig 3.

Fresh TL-D Drift och skötsel

Beskrivning

Väggventil med en mycket diskret design. Fronten är tapetserings och övermålningsbar. Ventilen är försedd med en kraftig kondensisolering, överventilationsskydd, stormsäkring (vissa modeller) samt filter. Stormsäkringen förhindrar energiförlust vid vindpåverkan.

Flödet regleras med fronten som har en mekanism för förändring av öppningsvinkeln. Fronten öppnas i överkant och tvingar luften uppåt vilket ger en komfortabel spridningsbild även vid golvvärme. För att öka flödet, dra fronten uppåt och utåt samtidigt tills önskad position uppnåtts. För att minska flödet tryck på fronten mot ventilen. Ventilen har fyra öppningslägen.

Användning

Normalt ska ventilen alltid vara i det yttersta läget - fullt öppen.

Ventilen är installerad med tanke på byggnadens och de boendes hälsa. Det är viktigt att ventilen är öppen. Stängs ventilen sätts ventilationssystemet i obalans. Om ventilen är stängd under längre perioder ökar fukthalten i bostaden med stor risk för mögeltillväxt i väggar mm. som följd. Ventilen får endast stängas vid extrem väderlek eller gaslarm och ska öppnas snarast igen. Frisk luft är mycket viktigt för din hälsa. Byggnaden, möbler, hemelektronik mm avger hälsovådliga emissioner som måste ventileras ut. Dessa tillsammans med fuktig inomhusmiljö gör situationen än värre.

Underhåll

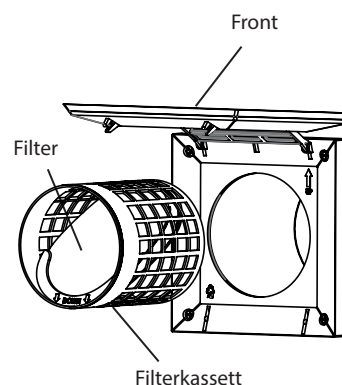
För att säkerställa god luftkvalité och bibehållt flöde bör filtret rengöras/bytas 1-2 ggr/år. Filtret är monterat i en filterkassett bakom fronten, vilken enkelt fälls upp. Dra i frontens översida tills gafflarna (undersidan av fronten) släpper från axlarna i chassit. Nu är fronten frigjord och hänger endast i en länkarm. Lyft upp fronten och drag ut filterkassetten. Filtret sitter monterat i kassetten. Tag ur filtret och tvätta i mild tvållösning eller byt ut det. Standardfiltret är tvättbart, pollenfilter byts mot nytt. Sätt tillbaka filtret i kassetten och montera tillbaka. Filterkassetten ska tryckas in tills den når stoppet i stosen. När den är helt inne ligger den ca. 5 mm innanför chassit.

I samband med filterunderhåll bör kanalen inspekteras. Rengöres enklast med dammsugare och en lämplig borste. Inspektion av ventil, kanal och filter ska alltid göras vid speciella väderförhållanden.

Fresh AB avsäger sig ansvar för eventuella följdskador om inte underhållsinstruktionen följs.

Tekniska data TL-D ventiler

Kapacitet vid 10 Pa:	7,9 l/s
Kondensskydd, Filter	Stormsäkring
Material:	ABS (återvinningsbar)
Färg:	Vit, NCS S1002-650Y

SKÖTSELRÅD FÖR GLASERAD KERAMIK

Utgivna av Golvbranschen, GBR

ALLMÄNNA RÅD

Detta skötselråd gäller för glaserade golvbeläggningar och väggbeklädnader samt fogbruk och mjukfog. OBS! Det är viktigt att fäst- och fogbruk får härda ut innan våtrummet tas i bruk.

OBS! Vid installation av golvvärme får ej värmen slås på förrän efter 28 dygn och skall då höjas med 5°C/dygn till avsedd temperatur.

(Beroende på val av golvvärmesystem kan härdningstiden variera något, varför man i första hand bör följa leverantörens anvisningar).

För att motverka uppkomst av mögel krävs god ventilation och goda städrutiner.

STÄDNING

GOLV: Gör till daglig rutin att avlägsna synlig smuts. Låt inte vatten bli stående i pölar utan för ner det i golvbrunn med en duschraka. Golvet bör städas med ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (allrengöringsmedel, pH 9). Eftertorka med rent vatten. Var noga med att rengöra golvbrunnen från hårrester och hudavlagringar. Golvbrunnar tillverkade fr.o.m. 1991 har i de flesta fallen löstagbara vattenlås vilket gör det lättare att rensa golvbrunnen. Man tar helt enkelt och lyfter upp vattenlåset ur golvbrunnen och tömmer ut smutsen på lämpligt ställe och därefter återmonterar densamma. Vid tveksamhet, ring golvbrunnsleverantören eller din entreprenör.

VÄGG: I allmänhet räcker avtorkning med fuktad duk eller svamp. Vid behov tillsätts ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (allrengöringsmedel pH 9). Gör till vana att med jämna mellanrum göra rent utsatta väggar (duschplatser, vid badkar och tvättställ etc) för att undvika kalkavlagringar. Kraftigt präglade plattor (typ relief och rustika plattor) är mer känsliga för nedsmutsning. Vid behov kan en mjuk borste användas för att få väggen ren. Om vattnet är mycket hårt kan det vara lämpligt att efter användning av våtrummet torka av väggen för att undvika kalkbeläggningar. Om kalkbeläggningar ändå uppstår bör kakelväggen och fogen först fuktas med vatten, varefter väggen rengörs med ett surt rengöringsmedel (pH 1-2). Skölj noga med rent vatten. OBS! Detta råd gäller även golv. Torka väggen torr. Se till att våtrummet är väl ventilerat.

BRUKSFOGAR: Cementbruksfogar är till skillnad från de glaserade plattorna porösa. För att hålla fogarna rena

från smuts bör man ha en god städrutin och då i synnerhet i de delar av utrymmet där vattenbegjutning sker.

SILIKONFOGAR (MJUKFOGAR): Mjukfogarna bör rengöras med ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (allrengöringsmedel, pH 9) OBS! Starkare rengöringsmedel kan försämra de antimögelegenskaper som mjukfogen har.

FLÄCKBORTTAGNING

Tag bort fläcken genast!

Detta är speciellt viktigt vid vissa icke vattenlösliga fläckar, t ex asfalt, gummilacksmärken, skokräm, läppstift och hårfärgningsmedel. Sådana fläckar kan annars vandra in i bruksfogen och bita sig fast. Eftertorka alltid med rent vatten. Grov stålull eller skurnylon samt kraftskurpulver repar och mattar ner den glaserade ytan.

FLÄCKNYCKEL

Fläck av:	Tas bort med
Choklad, fett, frukt, glass, grädde, juice, kaffe, läsk, saft, te, vin, ägg, öl, exkrementer, kräkningar, urin	Ljummet vatten med ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (pH 9)
Tvårester, hudavlagringar	Ljummet vatten med ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (pH 9)
Kalk. På ytor utsatta för vattenspolning bör vid kalkhaltigt vatten vidstående rengöring utföras ca 1 gång per månad, i förebyggande syfte.	Ljummet vatten med surt rengöringsmedel (pH 1-2). Vid kraftig kalkbeläggning - använd syra - typ Klinkerrent
Asfalt, gummi, olja, skokräm, sot, färgkriter, tusch, läppstift eller parfym	Tvättnafta, lacknafta, acetone
Stearin och tuggummi	Skrapa försiktigt efter att det torkat ordentligt. Därefter acetone, lacknafta
Blod	Kallt vatten
Mögel	Fog bytes. (Se allmänna råd avseende bl. a ventilation.)

OBS! DU KAN UNDVIKA VATTENSKADOR GENOM ATT:

- minst en gång per halvår rensa golvbrunnen samt kontrollera att klämringen sitter fast
- undvika håltagningar i själva våtzone för tvålkoppar och dylikt. Om håltagning måste utföras skall infästningen tätas med tätningsmedel som rekommenderats av tätskiktleverantören (Se monteringsanvisningen)

Fäst den här skötselansvisningen på insidan av städskåpet.

SKÖTSELRÅD FÖR GRANITKERAMIK

Utgivna av Golvbranschen, GBR

ALLMÄNNA RÅD

Detta skötselråd gäller för granitkeramik (porcelain tiles) för golvbeläggningar samt fogbruk och mjukfog.

OBS! Det är viktigt att fäst- och fogbruk får härda ut innan rummet tas i bruk. OBS! Vid installation av golvvärme får värmen ej slås på förrän efter 28 dygn och skall då höjas med 5°C/dygn till avsedd temperatur.

(Beroende på val av golvvärmesystem kan härdningstiden variera något, varför man i första hand bör följa återförsäljarens anvisningar).

För att motverka uppkomst av mögel krävs god ventilation och god städrutin.

STÄDNING

Gör det till daglig rutin att avlägsna synlig smuts. Låt inte vatten bli stående i pölar eftersom kalkhaltigt vatten kan orsaka fläckar. Golvet bör städas med ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (allrengöringsmedel, pH 9). Eftersom granitkeramik är ett icke vattenabsorberande material finns det inget behov av att använda impregneringsmedel eller vax som skyddsbehandling då detta kan medföra ökad halkrisk.

BRUKSFOGAR: Cementbruksfogar är porösa. För att hålla fogarna rena från smuts bör man ha en god städ-rutin och då i synnerhet i de delar av utrymmet där vattenbegjutning sker.

SILIKONFOGAR (MJUKFOGAR): Mjukfogarna bör rengöras med ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (allrengöringsmedel, pH 9)

OBS! Starkare rengöringsmedel kan försämra de antimögelegenskaper som mjukfogar har.

FLÄCKBORTTAGNING

Tag bort fläcken genast!

Vilket rengöringsmedel som skall användas, beror på fläckens egenskap.

Se fläcknyckel, för att hitta rätt rengöringsmedel.

Det är speciellt viktigt vid vissa icke vattenlösliga fläckar att rätt rengöringsmedel används. Sådana fläckar kan annars tränga in i bruksfogen och bli bestående. Skölj alltid med rent vatten och eftertorka.

FLÄCKNYCKEL

Fläck av:

Choklad, fett, frukt, glass, grädde, juice, kaffe, läsk, saft, te, vin, ägg, öl, exkrementer, kräkningar, urin.

Tas bort med:

Ljummet vatten med ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (pH 9).

Tvålrester, hudavlagringar

Ljummet vatten med ett svagt alkaliskt rengöringsmedel (pH 9).

Kalk. På ytor utsatta för vattenspolning bör vid kalkhaltigt vatten vidstående rengöring utföras ca 1 gång per månad, i förebyggande syfte.

Ljummet vatten med surt rengöringsmedel (pH 1-2). Vid kraftig kalkbeläggning - använd syra - typ Klinkerrent

Stearin och tuggummi

Skrapa försiktigt efter att det torkat ordentligt. Lacknafta eller acetont.

Blod

Kallt vatten eller blekningsmedel.

Mögel

Fog bytes.
(Se allmänna råd avseende bl.a ventilation.)

OBS! DU KAN UNDVIKA VATTENSKADOR GENOM ATT

- minst en gång per halvår: Rensa golvbrunnen och kontrollera att klämringen i golvbrunnen sitter fast.
- undvika håltagning i duschutrymmet för tvålkoppar och dylikt. Om håltagning måste göras: Tätta hålet med AquaTät eller likvärdigt innan föremålet monteras. Se tillverkarens anvisningar.

Fäst den här skötselansvisningen på insidan av stödkåpet.

Skötsel­anvisning

Skjutdörrar och inredning

Rengöringstips för spegel

Om du får smuts eller fläckar på spegelytan använd först fönsterputs. Om detta inte hjälper kan du använda ett rakblad eller stålull av typen "Svinto" (OBS! endast stålull EJ Scotch brite eller liknande). Glaset blir inte repat av varken rakblad eller stålull.

Rengöringstips för målade ytor

Rengöres med milda och i hushållet vanligt förekommande rengöringsmedel. Använd ALDRIG skurmedel, stålull eller liknande preparat, som innehåller slipmedel eller medel med ammoniak.

Rengöringstips för lackerade träytor

Fanerade och massiva träytor är mer eller mindre poriga. Var därför sparsam med vatten vid rengöring. Använd lätt fuktad trasa och torka efter med väl urvriden trasa. Lämpliga rengöringsmedel är samma som målade ytor. Använd aldrig thinner för fläckborttagning.

Rengöringstips för laminat- och melaminbelagda ytor

Rengöres med i hushållet förekommande rengöringsmedel i likhet med målade och lackerade ytor. Ämnen som kan förorsaka missfärgningar eller frätskador, (jod, vätesuperoxid, bläck, mineralsyror etc.), skall givetvis undvikas.

Rengöringstips för backar och inredningsdetaljer

Efter rengöring med lämpligt syntetiskt rengöringsmedel, eftertorkas med fuktig trasa för att undvika statisk elektricitet. Kristallolja, aceton och liknande medel får ej användas då dessa medel kan skada plastdetaljer.

Rengöringstips för oljade ytor

Oljade ytor ska inte underhållsbehandlas med olja. Rengöring görs med fuktad trasa, ev med lite mild tvällösning, varefter ytorna torkas väl.

Rengöringstips för profiler och skenor

Torka vid behov av profilerna och fronten med en fuktig trasa. golvskenan dammsugs med jämna mellanrum för bästa möjliga gång.

Underhållsföreskrift täckmålade produkter (CYD, KYD, CSL, överljus)

VID LEVERANS:

Samtliga täckmålade produkter är grundmålade och toppmålade på fabrik.

UNDERHÅLL/SKÖTSEL:

Målade ytor skall rengöras med ljummet vatten och såpa minst två gånger per år beroende av hur utsatt ytan är för sol, regn och vind, samt att man behandlar en målade produkt minst två gånger per år med ett flytande bilvax, samt att vid utsatt exponering använd en lackcleaner, i samband med rengöringen. Vid eventuella mögelangrepp använd ett rengöringsmedel som tar bort mögelsporer, inte ett medel som kan repa eller lösa upp ytan. Använd därför inte lösningsmedel, stålull etc. Kontroll av eventuella lackskador och sprickor skall göras kontinuerligt. Har lackskador eller sprickor uppstått skall dessa lagas omgående så att inte fukt tränger in i konstruktionen. Var noga med att kontrollera glaslistor och dekorlistor på produkten. Bättringsfärg kan köpas hos närmaste färghandel. Rekommenderar Nordsjö Fönsterfärg V med glans 35 som bättringsfärg.

OBS! Täckmålade produkter i annan färg än vit skall underhållas mer noggrant pga. Blekning av solljus.

Tätninglistor av silikon mellan karm och dörr får inte målas eller oljas över. Tätningfunktionen och materialens elasticitet försämras vid övermålnings.

OBS! Glöm inte att behandla även över- och underkant på dörrbladet.

Ytterdörrar kan ha skiljande färg och ådringsstruktur från dörr till dörr på grund av att det är ett levande material. Färg kan påverkas av sol, regn och vind men detta påverkar inte dörrens täthet eller funktion, och är därför är inget fall för reklamation. Därför är det väldigt noga att regelbundet behandla dörren med en extra skyddande ytbehandling.

GLASAD PRODUKT:

Regelbunden kontroll av fogens täthet mellan glas och glaslist skall göras. Om otäthet i fogen uppstår på utsidan underhålls toppförseglingen/fogen med silikon/ fogmassa. Vid onormalt stora rörelser, beror på hur utsatt produkten sitter, kan fickor och otätheter uppkomma i den utvändiga fogen i botten. Detta åtgärdas genom att lägga på ny toppförsegling (silikon fogmassa).

NorDans garanti gäller inte för skada som orsakats av felaktig eller otillräcklig ytbehandling eller om inte underhållsföreskrifterna har följts.

OBS! Skall dörrarna täckas med plast vid putsning av fasad får inte en tejp typ fasadtejp användas. Använd en maskeringstejp med låg vidhäftning, denna skall avlägsnas direkt efter att arbetet är slutfört.

OBS! Dörren måste gå fritt i karmen - annars måste justeringar göras! Samt att dörrbladen i en pardörr får ej gå emot varandra.

OBS! Beroende av hur utsatt dörren/dörrarna sitter monterad/monterade t.ex. väderstreck eller i carport påverkas ytorna olika. Därför kan dörrari samma fastighet behöva underhållas med olika intervall.

OBS! Alla beslag som ingår i produkten är ytbehandlade och bör inte övermålas. Funktionen försämras vid övermålning. Däremot skall de underhållas enligt våra underhållsföreskrifter.

Underhåll beslag

Beslagen på dörren måste, liksom annan teknisk utrustning, skötas om för att fungera väl. Du bör därför se till dem då och då. Här följer några punkter på hur du förlänger livslängden på din dörr och dina beslag.

LÅSHUS:

Smörjning med fett rekommenderas två gånger per år. Båda sidorna på fallarna är lika viktiga. Använd fett med bra vidhäftning, typ låsfett.

SLUTBLECK:

För en mjuk och säker funktion bör glidytan mellan fall och slutbleck smörjas minst två gånger per år. Använd låsfett, torka bort eventuellt överflöd.

GÅNGJÄRN:

Underhållsbehovet varierar med användningsfrekvens, belastning och miljö. Men kontrollera funktionen, smörj minst en gång per år. När gångjärnen används, får de en svart dammbeläggning. Beläggningen förhindras bäst med regelbundet underhåll och smörjning. Använd fett med bra vidhäftning, typ låsfett.

CYLINDER OCH TRYCKE/HANDTAG:

Använd anpassad låsrengöring/låscleaner som löser föroreningar, förhindrar och löser isbildningar i cylindern. Avsluta med att smörja cylindern med låsspray, för problemfri funktion och ökad livslängd.

Vid den årliga funktionsgenomgången kontrolleras även åtdragningen av skruvar för låshus, behör, dörrtrycken och slutbleck.

OBS! Tätningslister av silikon mellan karm och dörr får inte målas eller oljas över. Tätningsfunktionen och materialens elasticitet försämras vid övermålning.

OBS! Alla beslag som ingår i produkten är ytbehandlade och bör inte övermålas. Funktionen försämras vid övermålning. Däremot skall de underhållas enligt våra underhållsföreskrifter.

Underhåll trösklar

Aluminiumskiktet är ytbehandlat genom pulverlackering eller anodisering som ger ett hårt ytskikt med god korrosionsbeständighet. Materialet är i stort sett underhållsfritt. Underhållsarbetet består av att hålla ytan ren.

- Ytan skall hållas ren. Tvätta ytan med vatten och lämpligt rengöringsmedel.
- Ett tips är att vaxa och polera ytan med ett bilvax för att få ett vattenavstötande skydd och som gör det lätt att hålla rent ytan.

Underhåll av rostfria dekorer

Tvätta rostfria dekorer med vanligt vatten några gånger per år för att undvika missfärgningar eller rost. Ett rostfritt stål kan missfärgas alternativt rosta om det utsätts för en aggressivare miljö, t.ex. starkt förorenad luft, saltlösningar, rester av klorhaltiga rengöringsmedel, vägsalt.

Borttagning av fläckar och missfärgningar

Om den rostfria plåten fått fläckar eller missfärgningar, som inte går att avlägsna med normal vattentvättning, kan följande rengörings-metoder rekommenderas:

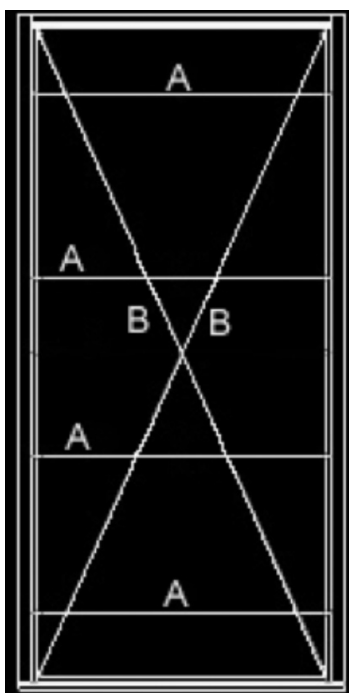
- **Fingeravtryck** – Tvätta med sprit, alternativt thinner eller aceton, skölj sedan med vatten och torka.
- **Svårare fläckar och missfärgningar** – Tvätta med milt slipande tvättmedel av typ skurpulver, gnid i eventuell synlig ytstrukturs riktning, skölj med vatten och torka.
- **Kraftiga fläckar** – Gnid med scotch-brite-svamp i eventuell synligt strukturriktning, skölj med vatten och torka.
- **Korrosion** – Blöt ytan med oxalsyrelösning, låt stå 15-20 minuter, skölj med kallt vatten och torka. Vid behov upprepa tvättning med skurpulver enligt ovan.

OBS! Var varsam så att inte målade ytor i närheten av rostfria dekorer tar skada vid skötsel.

Denna dörr är utrustad med ett hakregellås

Hakregelns konstruktion gör så att vid utlåst läge kopplas låskistan i dörrbladet och slutblecket i karmen fast med varandra. Detta gör att man inte kan bända isär dörren från karmen. Vid montering av karm är det viktigt att karmen blir monterad rätt. Innan ni hänger i dörrbladet kontrollera måtten med ritningen till vänster.

A= Falsmått på karmen skall vara lika mellan de fyra infästningspunkterna.

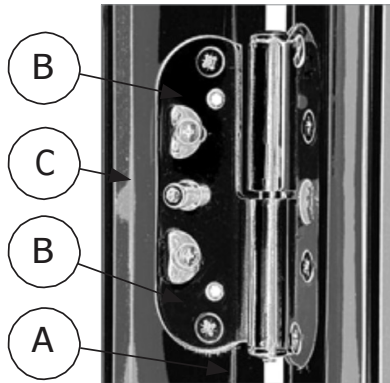
B= Diagonalmåtten skall vara lika.

M 10-21 och 10-20 = 920mm
M 9-21 och 9-20 = 820mm
M 13-21 = 1220mm
M 14-21 = 1320mm
M 15-21 = 1420mm
M 17-21 = 1620mm

OBS!

Vid dörrbladets montering skall man justera dörrbladet för att få en lätt manövrerad låsning och en säker dörr. Dörrbladet är grundjusterat från fabrik men kan behövas finjustera på plats. Hur man justerar dörrbladet med hjälp av gångjärnen se nedan. Att dörren hänger rätt i karmen är väldigt viktigt, annars kan man uppleva att låskistankärvar vid låsning. Innan ni börjar justera gångjärnen kontrollera måtten. Måtten mellan dörrblad och karm- sidorna bör vara ca 2,5mm. Måttet mellan över-stycket och överkant på dörrblad bör vara ca 2mm.

Gångjärn

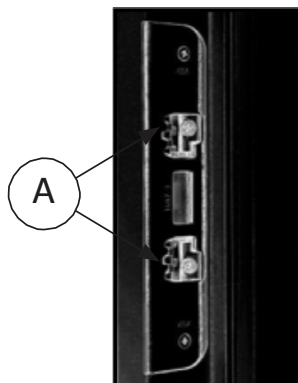

HÖJDLED:

Gångjärnet kan justeras steglöst i höjdled med hjälp av en justerskruv inbyggd i gångjärnets underdel (A). Använd en torxnyckel.

SIDLED:

Gångjärnet kan justeras i sidled med hjälp av de 2 juster- skruvarna i karmen (B), så att springan mellan dörr och karm kan varieras. Vid justering måste alla fyra fästskru- var samt spärrtapp (C) lossas och efter justering återdras åt. Använd en torx mejsel.

Slutbleck

Vid justering av slutbleck använd en skruvmejsel, alla dörrar justeras med justerbrytbleck (A). Justering av slutbleck utförs om stängningstrycket är för lågt.

Råd och tips

Dörr upplevs skev eller att den läcker.

Kontrollera med ett långt vattenpass (minst 1,8meter) från insidan att karmsidor-
na är i våg med varandra. Mät upp diagonal- samt falsmått enligt monteringsin-
struktionen, justera karmen och/eller dörrblad med gångjärnen alternativt karm-
hylsorna enligt monteringsinstruktion. Kontrollera även stängningstryck, justera
vid behov.

Dörr tar i karm.

Mät upp diagonal- samt falsmått enligt monteringsinstruktionen, justera kar-
men och/eller gångjärnen enligt monteringsinstruktion.

Pardörrens dörrblad tar i varandra.

Mät upp lod, diagonal- samt falsmått enligt monteringsinstruktionen, justera
karmen och/eller gångjärnen enligt monteringsinstruktionen.

Springorna mellan karm och dörrblad varierar.

Varierar springornas mått från gångjärnsidan till låssidan behöver gångjärnen
justeras.

Blåsor i toppförseglingen (tätning runt glas och glaslist).

Kan inträffa normalt, bättra i med silikon. Om dörren skall ytbehandlas skall siliko-
nen läggas på efter det att ytbehandlingen är gjord.

Fläckar som kan komma av silikon.

Fläckarna kan tas bort med citronsyra, sedan vaxa dörren alternativt använda lite
putsmedel för glasrutor vid fläcken.

Dörren är blek, matt, flammig eller färgar av sig.

Behandla dörren med en silikonfri cleaner, använd en flytande cleaner för metallic-
lack (bilvårdsprodukt). Efterbehandla med flytande bilvax (utan slipmedel och silikon).

SIEMENS

BSH-gruppen är varumärkeslicenstagare till Siemens AG.

Underhållstips och råd.

siemens-home.bsh-group.com/se

Framtiden flyttar in.

Siemens Hushållsapparater

Vi hoppas du kommer att trivas med din köksutrustning. Nedan följer några enklare underhållstips, som bidrar till att spara energi och öka livslängden för din maskin. I vår eShop hittar du rengörings- och underhållsprodukter som är specialanpassade för just din produkt. För köp av tillbehör, rengöringsmedel och reservdelar samt nedladdning av bruksanvisningar, vänligen besök siemens-home.bsh-group.com/se. För mer utförlig information hänvisar vi till respektive produkts bruksanvisning.

Induktions- eller glaskeramikhäll

För glashällen rekommenderas rengöringsmedel speciellt gjort för glashällar, samt mekanisk bearbetning med skrapa.

Inbyggadsugn

Lätt nedsmutsad ugn kan tvättas ur med varmvatten med diskmedel eller ättiksvatten. Ugnsrengöring får bara användas på de emaljerade ytorna inuti ugnen, var noga med att allt rengöringsmedel tas bort. Ett miljövänligt alternativ är att använda naturlig såpa. Stryk då ut såpa i ugnen, stäng luckan, välj över-/undervärme och värm till 100 °C i 10 minuter. Tvätta ugnen rent med vatten då den har svalnat. Ugnsrengöring får aldrig användas till katalytisk emalj. Katalytisk emalj har en självrengörande effekt och rengöring sker när ugnen är i gång.

Mikrovågsugn

Rengör mikrovågsugnen med mildt diskmedel och mjuk trasa.

Fläkt

Fläktens filter bör underhållas regelbundet för att garantera effektiv filtrering av lukt och fett. Läs i bruksanvisningen för att se vad som gäller för just din fläkt. Hur ofta ett filter bör bytas, rengöras eller regenereras beror på användningen. Enkla riktlinjer: Filter som ska bytas – byt en till två gånger per år. Filter som ska rengöras eller regenereras – gör det var tredje månad. På siemens-home.bsh-group.com/se/eshop finns filter och rengöringsprodukter som utvecklats, testats och godkänts för våra köksfläktar.

Kyla

Rengör skåpet invändigt vid behov med mildt diskmedel och mjuk trasa. Rengör minst en gång per kvartal på baksidan av skåpet och runt kompressorn, detta förlänger livslängden

på skåpet. Dra ut skåpet på en skiva för att undvika repor på golvet. Viktigt att man ställer tillbaka skåpet så att hela fötterna blir placerade på droppskyddet, annars kan vatten krypa in under skyddet.

Diskmaskin

För att säkerställa ett gott diskresultat och förlänga livslängden på din maskin, bör silar, pump och spolarmar rengöras regelbundet. Kör diskmaskinen tom på högsta temperatur då och då för att hålla maskinen fräsch. För effektiv rengöring rekommenderar vi att du använder BSH:s särskilda diskmaskinsrengöring 3–6 gånger per år.

Tvättmaskin

Använd tvättmedel av kända märken, rengör sil och pump vid behov. Tänk på att inte överdosera tvättmedel, följ anvisningarna på tvättmedelsförpackningen. Rengör tvättmedelsfacket och områdena kring detta, där det kan bildas vallar av olöst tvättmedel. Kör maskinen tom på högsta temperatur då och då för att avlägsna eventuella tvättmedelsrester och avlagringar. Använd BSH:s rengöring för tvättmaskiner 3–6 gånger per år för att säkerställa att alla rester och avlagringar försvinner.

Torktuflare

Rengör filter, ventilationskanaler och kondensor vid behov. Rengöring i övrigt görs med ett mildt diskmedel och mjuk trasa.

Rostfria produkter

Rengör med BSH:s rengöringsmedel eller annat för ändamålet avsett rengöringsmedel ute i handeln. Vårdande olja för rostfria ytor ger din apparat glans och fungerar smuts- och fettavvisande.

Välkomsterbjudande: Använd rabattkod ZJOAMOPD vid prenumeration på våra rengöringsprodukter, så får du **40 % rabatt** på din första beställning. Prenumeration är en bekväm tjänst som hjälper dig att hitta rätt produkter och få dem levererade hem. www.care-club.se

Allmänt underhåll

Trappan ska regelbundet dammsugas och avtorkas. Städning ska ske med så torra metoder som möjligt.

Rengöring görs med en trasa fuktad med ljummet vatten och ett mildt tvättmedel utan alkalier.

En dörrmatta gör att du slipper få in onödigt mycket smuts och grus, vilket kan slita hårt på din trappa.

Lackbehandlad

Trappan är behandlad med en vattenbaserad lack. Lacken ger en smutsavvisande yta samt ett slitskikt. Fläckar som inte kan avlägsnas genom tvättning, tas bort med trasa fuktad i en liten mängd lacknafta. Vätskan får inte hållas ut på underlaget, det kan skada limmet i fogarna samt lacken.

Det är lacken som utgör slitytan, var därför noga med att bättra nedslitna ställen på trappan innan träytan skadas.

Innan bättring görs måste ytan vara ren och torr. Blanka partier som skall strykas ruggas först upp genom lätt slipning med ett fint slippapper.

Oljebehandlad

Trappan är behandlad med en vegetabiliskt uppbyggd olja som penetrerat ned i träet. Denna olja ger en vatten och smutsavvisande yta, men eftersom oljan inte ger ett slitskikt, som t.ex. lack, måste denna trappa underhållas mer ofta.

Dammsug eller torka av trappan med ljummet vatten med tillsatts av såpa eller vanligt rengöringsmedel. Obs! Ta en väl urvriden trasa och torka sedan torrt så att inte vätska ligger kvar.

Fläckar av starkt färgande vätska t.ex. kaffe eller ketchup, måste omgående torkas upp så det ej sugas in i träet.

Intorkade fläckar bearbetas först med vanligt rengöringsmedel. Om inte detta går kan ett lösnings-medel användas. Använd då detta mycket sparsamt och se till att torka torrt.

Om inte ovanstående metoder fungerar måste fläcken slipas bort med slippapper. När detta är gjort måste den slipade ytan oljas in för att återfå en skyddande be-läggning.

Beroende på hur mycket slitage trappan utsätts för så bör den med jämna tidsintervaller oljas. Speciellt utsatta ställen som t.ex. plansteg, så att trappan alltid har fullgott skydd. Vid normalt slitage bör inoljning ske cirka 2-3 gånger per år.

OBS! Träsor, tvättsvamp etc. som har använts kan självantända och bör därför förvaras indränkta i vatten, i brandsäkert kärl med lock eller brännas.

Täckmålat

Täckmålade ytor bör skyddas extra väl från smuts och material som kan göra svåra märken (t.ex. grus) på den täckmålade ytan. Vid lätta skador som ej trängt ned och skadat träet kan bättring göras genom lätt applicering av färg.

Vid svåra skador t.ex. djupa repor som trängt ned och skadat träet, måste hela ytan slipas och eventuellt spacklas så att alla märken försvinner. Sedan kan ytan behandlas med ett nytt lager täckfärg. Även dagligt slitage kan med tiden ge upphov till slitage, därför bör kontaktytor skyddas extra väl.

Lasyrbehandlad

Vid skador t.ex. djupa repor som trängt ned och skadat träet, måste ytan slipas och eventuellt spacklas så att skadan försvinner. Sedan kan ytan behandlad med ett nytt lager lasyr.

Observera att lasyren inte ger en slityta, var därför noga med att lägga på ett lager lack över den laserade ytan.

Vaxbehandlad

Den dagliga städningen kan göras med dammsugare eller genom torr mopning med exempelvis en garnmopp eller engångsmopp.

Vid mer nedsmutsade ytor används fuktmopning då moppen fuktas med lite ljummet vatten eller något lättare rengöringsmedel typ neutralt allrent.

Vid kraftig nedsmutsade ytor kan kombimaskin användas, dock skall vattenmängden vara minimal. Efter rengöring med kombimaskin ska ytan torr mopas.

Både hårdvaxets hinna och hartsgrunden hjälper till att skydda träet från att skadas av väta. Skulle svåra fläckar trots detta bildas, bör dessa omgående åtgärdas.

Använd fint impregnerad stålull (typ Svinto) och bearbeta ytan lätt tills fläcken försvinner. Normalt sett tränger inte vätan genom Harts-grunden, således behöver man inte slipa bort denna utan ny vax kan poleras in omedelbart med vit rondell (300 varv per minut).

Är fläcken av svårare art får man slipa ytterligare varpå ny grund påförs innan nytt vax poleras in på den slipade ytan. På stora fläckar kan grön, blå alt röd rondell användas för att bearbeta ytan.

För att bibehålla hårdvaxets finish krävs regelbundet underhåll med lätt golvp polish. Beroende på slitaget bör ytan återvaxas med vit rondell en gång per år.

OBS! Trasor och som används till hårdvaxning kan självantända. Lagg dessa i vatten eller bränn dem om möjligt.

Steg belagda med Linoleummatta

Rengö ring sker med ljummet vatten tillsatt med flytande syntetiska rengöringsmedel eller tvåflingor. Tillsä att vattnet inte flödar.

Fläckar som inte kan avlägsnas genom tvättning, tas bort med lack-/tvättnafta. Vätskan får inte hällas ut på planstegen. Den kan skada limmet i fogarna.

Behandla mattan vid behov med polish eller tvättvax. Var försiktig med starka vaxborttagningsmedel.

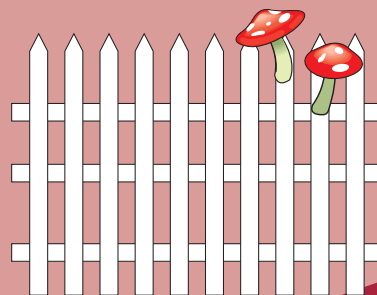
Steg belagda med texilmatta

Rengöring sker med dammsugare. Sand och grus avlägsnas snarast innan smutsen tränger ner under luggen. Ä r mattan på planstegen hårt nedsmutsad skumtvättas den.

Fläckar avlägsnas omgående varvid tillses att endast fläckarna behandlas. Vid svårare fläckar bör råd om lämplig borttagnings-metod inhämtas från mattillverkaren.

**Snickarlaget Norden AB
Juni 2013**

MÖGEL OCH ALGER PÅ
FASADER OCH MÅLADE
DETALJER UTOMHUS

Målade eller omålade trä- och murytor utomhus kan ibland få en grå, svart eller grön beläggning framförallt på norrsidor eller fuktutsatta ställen. Det rör sig då ofta om mögelsvampar, blånadssvampar eller alger.

Ibland kan det vara svårt att se om det är beväxning eller annan smuts, t.ex. jordpartiklar.

Man kan kontrollera detta genom att lägga på lite tvättvätska som innehåller natriumhypoklorit (t.ex. Klorin), som bleker svamp och alger men inte jordpartiklar.

Problemen med missfärgande beväxning har ökat de senaste åren. Milda vintrar har gynnat mögeltillväxt. Den regniga sommaren och den varma hösten år 2000 tillsammans med en mild vinter förorsakade mögelangrepp på ytor som annars skulle ha varit opåverkade under mer normala förhållanden. Vi vill här beskriva vad det är som gör att mögel, blånadssvampar och alger kan växa på fasadytor, fönsterbågar, dörrar, staket m.m. utomhus och hur man kan motverka angreppen. Vid mycket hög fukthalt i trävirke kan det angripas av rötsvampar, som till skillnad från blånadssvamp, förstör träet – i denna skrift går vi dock inte in på rötsvampar.

Mögelsvampar

Det finns många olika slags mögelsvampar. En vanlig typ är svartmögel, som genom sin färg framträder tydligt på ljusa underlag. De här svamparna växer i ytskiktet och förstör egentligen inte underlaget annat än utseendemässigt. Det som syns är de mörka sporererna, medan svamptrådarna (myceliet), som utgör den egentliga svampen är ofärgade.

Blånadssvampar

Framförallt på omålat trä kan man se blånadssvampar. De växer inne i träet och bryter ned det något, men inte alls i samma grad som rötsvampar och påverkar inte hållfastheten. Både svamptrådar och sporer är missfärgande.

Alger

Dessa organismer är inga svampar. Alger innehåller klorofyll och byggs upp med koldioxid från luften liksom de flesta växter. Algerna är inte beroende av näring från underlaget och förstör det inte. Den gröna beläggning man kan se nedtill på fasadbrädor består ofta av alger.

LIVSBETINGELSER

För att angrepp av svamp eller alger skall kunna ske och utvecklas måste vissa livsvillkor vara uppfyllda. Först måste sporer infektera, sedan krävs *näring* (inklusive så kallade spårämnen), *fuktighet* och *rätt temperatur*.

Sporer

Svampsporer, som sprider svamparna, kan finnas i luften under en stor del av året, ibland mer ibland mindre. Det betyder att fasadytor och olika trädetaljer utomhus alltid kan angripas av mögel och blånadssvampar, om förhållanden för organismernas utveckling är gynnsamma. Färger som torkar långsamt, t.ex. olje- och alkydfärger, kan tänkas vara extra mottagliga för sporer under den första tiden. På släta och hårda ytor får inte svampar och alger så lätt fäste.

Sporer kan också ligga passiva i trävirket före uppsättning och utvecklas när temperaturer och fuktighet är gynnsamma. Virkets lagring och behandling på byggsplatsen har stor betydelse. Ett redan angripet virke löper större risk att mögla också efter ytbehandling med färg eller lack.

Dessa målade furupaneler har utsatts för samma behandling. Den vänstra med splintved i ytskiktet har möglat medan kärnveden i den högra har motstått mögelangrepp.

Näring

Svamparna tar näring från underlaget som de växer på, t.ex. sockerarter från trä eller från organiskt bindemedel i färger och putser. Organiska ämnen i smuts, som fastnar på ytan såsom pollen, växtdelar m.m. ger bra näring för mögelsvampar. Alger tar, som nämnts, en stor del av sin näring från luften. Luftburna kväveoxider från industri och trafik kan bidra till att ”gödsla” ytbeväxningen.

När det gäller trä är den viktigaste näringskällan de vattenlösliga sockerarter och andra ämnen, som finns i träet. När virket torkas efter sågningen, vandrar de mot ytan. Ju snabbare torkningen sker och ju mer poröst träet är, desto mer ansamlas de i ytskiktet och ger goda möjligheter för mögeltillväxt. Kärnved hos furu är beständigare mot mögelangrepp än splintved i ytskiktet.

Omålat trä angrips lätt av mögel och blånadssvampar. Trä, som är belagt med färg eller lack, klarar sig oftast – men inte alltid.

Fukt och temperatur

Svampar och alger behöver vatten för att kunna leva och utvecklas. Ju fuktigare ytskiktet och den omgivande luften är, desto större är risken för beväxning. En porös yta kan ta åt sig mer fukt och kan därför lättare mögla än en slät yta. Sprickor, där fukt och smuts samlas, kan ofta vara en grogrund för mögelangrepp som sedan sprids. Solbelysta ytor, speciellt i mörka kulörer, som torkar snabbt och kan bli riktigt varma och torra, möglar sällan.

Avgörande för mögelrisken är klimatet och vädret. Vid temperaturer från 5°C börjar svamp och alger växa. Hög temperatur, dock ej över 40°C, tillsammans med hög fuktighet är extra gynnsam för tillväxten. Idealtemperaturen tycks vara 20-25°C.

Regniga somrar, varma höstar och milda vintrar ökar ytterligare risken för mögelangrepp.

BYGGKONSTRUKTION OCH OMGIVNING

Konstruktionen betyder mycket när det gäller att hålla vatten och fukt borta från byggnadsmaterial. Bra dränering är naturligtvis viktig. Takutsprång och skyddsbleck kan hjälpa till att hålla ytorna torrare. Trävirke, som sitter för nära marken liksom läckande eller översvämmade takrännor kan innebära att ytan tillförs både fukt och näring och att mögel och alger växer snabbt. Buskar, klängväxter och annan växtlighet nära ett hus ökar risken för mögelbeväxning på fasader m.m. genom att skugga och hålla kvar fukt och smuts.

Färger och lacker

Trävirke som målas eller lackeras angrips mindre lätt av svamp och alger, men också den målade eller lackerade ytan kan få en missfärgande beväxning om livsbetingelserna är gynnsamma.

Det är svårt att påvisa att vissa färgtyper generellt skulle löpa större eller mindre risk att angripas än andra, men släta och hårda ytor klarar sig normalt bättre. På färger som inte bildar ett sammanhängande skikt på träytor kan sporer lätt fastna och mögel börja växa, men genom att virket snabbt torkar upp hinner ofta inte möglet växa till sig så mycket att det blir en störande missfärgning.

Betong, puts och alkaliska färger, t.ex. kalkfärg och silikatfärg, angrips inte så lätt av svamp och alger, men det kan ske. En färg med organiskt bindemedel är något känsligare. Ytbehandling kan i sig minska risken för beväxning genom att ytan blir slätare och mer vattenfrånstötande.

Antimögelmedel

Färger för utomhusbruk som är baserade på organiska bindemedel, t.ex. linolja, alkyd eller latexemulsion, innehåller normalt något ämne som skall motverka svampbeväxning på färgytan – ett antimögelmedel. I allmänhet förhindras därigenom störande svampbeväxning. Men av miljöskäl finns begränsningar för vilka medel som kan användas och i vilka mängder. På senare år har också dessa begränsningsregler skärpts. Även inom virkesproduktionen finns restriktioner som innebär att effektiva svampskyddsmedel, som förr användes, nu är förbjudna i landet.

Detta betyder att man inte helt kan gardera sig mot mögelbeväxning i de mest utsatta lägena. Det är alltså oftast inte ett produktfel när en yta får mögelbeväxning. Det är resultatet av en nödvändig kompromiss mellan hänsyn till miljön och kravet på mögelbeständighet.

ÅTGÄRDER VID MISSFÄRGANDE SVAMP- OCH ALG-BEVÄXNING

- Börja med att se om något i byggkonstruktion eller omgivning kan förbättras, t.ex. avlägsna buskage och reparera trasiga detaljer.
- Försök tvätta med något normalt men effektivt rengöringsmedel. Torrborsta inte, då svampsporer kan ge allergiska reaktioner! Använd skyddshandskar!
Högtryckstvätt bör undvikas på fasader då man får in för mycket vatten i underlaget eller kan skada det.
- Hjälper inte normal tvättning, kan man använda desinficerande medel. En typ av dessa är baserad på natriumhypoklorit (t.ex. Klorin), som både bleker och desinficerar. Medlet dödar svampen men har ingen långtidseffekt – fungerar på de flesta ytor. Hypoklorit bör alltid tvättas bort före eventuell ommålning.
- På porösa och sugande ytor kan medel baserade på borsalter (borater) användas. Dessa bleker inte möglet men desinficerar och har en viss långtidseffekt när de får ligga kvar på ytan och helst tränga in i underlaget. Borhaltiga medel används därför också före ommålning. Alternativa medel kan vara baserade på bensalkoniumklorid.

Ommålning

Ibland behöver man måla om en angripen yta. Det finns då risk för att svampen tränger igenom det nya färgskiktet och visar sig på ytan igen, speciellt om det varit ett kraftigt angrepp. Därför bör ytan i sådana fall tvättas noga med ett desinficerande medel före ommålningen.

Sveriges Färgfabrikanters Förening (Sveff) är en branschorganisation för företag som tillverkar, importerar och marknadsför färgprodukter i Sverige. Sveff samarbetar med den europeiska färgorganisationen CEPE, samt med andra nationella och regionala branschföreningar. Sveff besvarar också remisser och har kontakter med myndigheter.

Gävlegatan 16
Box 6620
113 84 Stockholm
Telefon 08-522 244 00 • Fax 08-522 244 90

Skötsel och underhåll för innerdörrar

MÅLADE INNERDÖRRAR

Produkterna är målade med färg för inomhusbruk med halvmatt glans, som uppfyller höga krav på täckningsförmåga och utseende, samt har hög motståndskraft mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Bättra på färgen:

Mindre skador bättras på med pensel. Fråga din färghandel efter produkter avsedda för inomhusmöbler.

Större skador kräver spackling och total ommålning. Testa att färgen är lämplig på ett mindre parti på exempelvis dörrens bakkant för att försäkra dig om att den tänkta produkten är kompatibel med ytbehandlingen. Tänk på att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd vanliga rengöringsmedel, dock inte alkaliska. Använd inte produkter som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nerifrån och upp, och rengör sedan uppifrån och ner, för att undvika ränder. Torka sedan av.

Underhåll:

I regel krävs enbart rengöring, såvida ingen skada uppstått eller om slitaget har varit onormalt.

FANERADE OCH LACKADE INNERDÖRRAR

Fanerade produkter är ytbehandlade med klarlack som ger en god fyllighet och finish, samt bra motståndskraft mot de flesta hushållskemikalier.

Bättra på färgen:

Mindre skador bättras på med klarlack i rätt ton och glans. Större skador kräver nedslipning och total ommålning. Testa att lacken är lämplig på ett mindre parti på exempelvis dörrens bakkant för att försäkra dig om att den tänkta produkten är kompatibel med ytbehandlingen. Tänk på att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd vanliga rengöringsmedel. Doppa en svamp eller trasa i skurvattnet och vrid ur ordentligt. Rengör ovanifrån och ned. Använd inte produkter som kan repa eller lösa upp lacken. Undvik lösningsmedel, skurpulver, stålull etc.

Underhåll:

I regel krävs bara rengöring, såvida inte skador uppstått eller onormalt slitage har förekommit. Produkter som används för möbelunderhåll, till exempel möbelvax och vaxpolish kan användas, men behövs i normala fall inte.

SKÖT OM DIN BADRUMSINREDNING

Badrumsmöbler utsätts givetvis för mer fukt än möbler i övriga rum i hemmet. Våra badrumsmöbler är anpassade för badrummet och gjorda i fukttåliga material, både på in- och utsidan. Men även om våra badrumsmöbler är det, bör de inte utsättas för vatten eller extremt hög luftfuktighet. Därför bör blöta fläckar, även vanligt vatten, torkas upp så snart som möjligt för att undvika att fukt tränger in i skarvar. Se även till att badrummet har god ventilation och undvik placering nära badkar eller dusch. Vårda din badrumsmöbel med omsorg, så kommer den att skänka trivsel i många år framöver.

STOMMAR OCH LUCKOR

Stommarna görs av fukttrög spånskiva belagd med melamin eller faner samt i vissa fall lackerad/folierad MDF-board. Vi har målade, fanerade, folierade luckor samt massiva träluckor. Samtliga har ett förstklassigt ytskikt. För rengöring rekommenderar vi att man använder en fuktig bomullstrasa med ett mildt rengöringsmedel som t.ex. tvål eller såpa. Undvik att använda starka rengöringsmedel som kan skada produkten. OBS! Om din badrumsmöbel behöver extra rengöring så undvik preparat som har en slipande effekt eller alkohol eftersom det lätt kan bli repor och onödigt slitage på ytan.

MONTERINGSTIPS FÖR TVÄTTSTÄLL

Det är viktigt att kommoden är monterad i våg och lod. Fäst tvättstället mot kommoden genom att lägga en klick silikonmassa i varje hörn (limma EJ fast tvättstället). Detta för att det ska finnas möjlighet att justera eller nedmontera tvättstället vid behov.

TVÄTTSTÄLL

I Vedums sortiment finns tvättställ i porslin, gjutmarmor och Top Solid. I serie Louis finns tvättställsskivor i natursten marmor med underlimmad porslinsho. Natursten kan variera i färg och struktur.

Porslinstvättställ – Porslin är ett keramiskt material som är levande i tillverkningsprocessen och därför kan mindre buktighet eller skevhet förekomma. Varje tvättställ genomgår en kvalitetskontroll och granskas för att hålla de toleranser som angetts. Porslinstvättstället har en glaserad yta som är lätt att hålla ren. Ytan är beständig mot de flesta kemikalier med undantag för starka syror (t. ex saltsyra och svavelsyra) och starka alkalier (t. ex kaustiksoda). Rengör ditt porslinstvättställ regelbundet med vanligt rengöringsmedel.

DAGLIG RENGÖRING: Använd en fuktig trasa.

VID SVÅRA FLÄCKAR: Använd ett mildt kalklösande rengöringsmedel (dvs. rengöringsmedel innehållande ättiksyra eller citronsyra). dessa rengöringsmedel är ideala för att avlägsna eventuella kalkbeläggningar, läs alltid instruktionen på förpackningen.

SIDA 2 (2)	UTGÅVA 3	DATUM 2015-09-10	ART NR 599126	VEDUM
SKÖTSELANVISNING				

ANVÄND EJ!

- använd inte starka eller slipande rengöringsmedel eller avloppsrensingsmedel
- använd inte alkaliska rengöringsmedel (dvs. ämnen med ph från 9 till 12).
- använd inte ångtvätt och slipsvampar .
- låt inte metallföremål bli liggande och rosta, rostfläckar kan missfärga ytan.
- använd inte rengöringsmedel med fluorvätesyra. Om detta används måste eventuella kvarvarande rester avlägsnas snabbt för att undvika korrosion.
- undvik kontakt med hårfärgningsprodukter då dessa kan färga ytan.

Gjutmarmortvättställ med gelcoat-yta (blank) – Tvättställ av gjutmarmor består i huvudsak av krossade mineraler med bindemedel och har en jämn, porfri och tålig yta i blank gjutkomposit. För den dagliga rengöringen använd tvål och vatten. Om ditt gjut- marmortvättställ behöver extra rengöring (nermattat eller repigt) polera tvättstället med speciellt tvättställspolish som finns hos återförsäljare och vaxa sedan. Använd inte rengöringsmedel med slipmedel. Djupare repor kan först försiktigt slipas med våtslippapper (ca 1200 korn).

Gjutmarmortvättställ med Top Solid-yta (matt) – Tvättställ med Top Solid-yta är slit- starka och har ett slätt och stenliknande utseende. Top Solid är en yta av matt gjutkomposit med en mycket hög hårdhet. Det rengörs med bifogad vit rengöringsvamp, fuktad med vatten. Till denna behövs inga rengöringsmedel. Alternativt kan man använda en fuktig trasa med mildt rengöringsmedel ex tvål, såpa eller diskmedel. Vid mindre repor kan man använda en vit Scotch Brite-svamp. Djupare repor kan försiktigt slipas bort med våtslippapper eller en grön Scotch Brite-svamp.

ATT TÄNKA PÅ! Gäller gjutmarmortvättställ.

För att undvika att vatten samlas i bräddavloppsslangen vrid anslutningen till bottenventilen så att slangen är sträckt. Spola rent slangen emellanåt. Om en mindre skada uppstått i ditt gjutmarmortvättställ kan återförsäljaren hjälpa dig med en lagningsatts. För att und- vika missfärgningar så är det viktigt att gjutmarmortvättstället inte kommer i kontakt med t. ex syror, ammoniak, starka rengöringsmedel, hårfärgningsmedel eller klorin. Undvik att gjutmarmortvättstället utsätts för vatten som överstiger + 65° C, då det finns risk för sprickbildning i ytskiktet.

STENSKIVOR I MARMOR OCH KALKSTEN

Marmor och kalksten har karbonatmineral (kalcit) som huvudmineral och båda stensorterna har likartade tekniska egenskaper. Marmor och kalksten är båda känsliga för syror som kan etsa och ge märken i stenen Sten är ett naturmaterial. Vid rengöring räcker det i allmänhet med en fuktig trasa. Syntetiska material kan göra ytan matt och på sikt skada stenskivan. Vid behov av rengöringsmedel, använd såpa eller de specialmedel som finns för rengöring av sten. Sten har en viss absorptionsförmåga, se därför till att den inte utsätts för färgade vätskor som kan tränga ner i stenskivan (t.ex. kaffe, vin, saft, olja). Om man spiller bör detta torkas bort direkt. Stenskivan har en polerad yta. Ytan kan mattas av sura föreningar som t ex fruktjuice, vin och ättika.

ATT TÄNKA PÅ!

Om man har fått matta fläckar på stenskivan Carrara marmor, kan man polera upp dessa med stenglans eller bivax löst i lacknafta. Är fläckarna kraftiga kan man behöva slipa ytan först. Detta kan man göra med pimpstenspulver på en tvålfuktad trasa eller med en nylonsvamp.

6. ÅTGÄRDER VID BRAND, VATTENSKADA OCH ELAVBROTT

Brand

Huvudregel: Se till att alla kommer ut ur huset. Larma brandkår och om tid finns stäng alla dörrar och fönster så att brandens spridning hindras. Ytterväggarna i huset ska tåla brand i 30 min och övriga bärande delar i minst 15 minuter, men den giftiga röken från all plast i inredning och möbler gör att Du under inga omständigheter skall försöka rädda värdeföremål ur ett brinnande, rökfyllt hus. Endast vid mindre tillbud ska Du försöka släcka själv:

Tar det eld i en brödrost, kaffebryggare eller liknande apparat och elden inte har hunnit sprida sig kan Du rycka ur sladden, kväva elden och slänga ut apparaten.

Tar det eld i en frituregryta eller stekpanna ska Du under inga omständigheter slå vatten på elden, för då exploderar fett och branden sprids. Kväv istället branden med vad som står till buds, exempelvis en stor handduk och stanna omedelbart köksfläkten så att det inte tar eld i imkanalen.

Till er bostad levereras brandvarnare, en till varje våningsplan samt en per påbörjad 60 m². Montera den/dessa på lämplig plats och kontrollera dess funktion efter montaget!

Råd för underhåll av brandvarnare:

- Testa brandvarnaren genom att trycka på testknappen en gång i månaden och när Du har varit bortrest en längre tid.
- Byt batteri årligen. Ha alltid extra batteri hemma.
- Rengör brandvarnaren årligen. Dammsug och torka av den på utsidan.

Vattenskada (Ta reda på var avstängning för vattnet finns i gatan)

Har tappvattenssystemet sprungit läck ska Du omedelbart stänga av vattentillförseln vid vattenmätaren. Skulle läckan ha uppstått före vattenmätaren måste vattnet stängas av i gatan. Försök att så snabbt som möjligt suga upp det vatten som läckt ut i vanliga rum, exempelvis med handdukar. Anmäl vattenskadan till Ditt försäkringsbolag och begär att någon snabbt kommer till hjälp så att ytterligare skadebegränsande åtgärder kan sättas in genast.

Elavbrott

Kortvariga elavbrott vållar inga större problem. Undvik att öppna frysen i onödan så klarar den minst ett dygns elavbrott utan att något förstörs. Vintertid, då frysrisk föreligger måste vatten- och värmevattensystem tömmas om elavbrottet blir långvarigt och Du inte med provisoriska medel kan hålla plusgrader inomhus. Blir det nödvändigt att tömma vatten och värmesystemen räcker det inte med att bara stänga av vattentillförseln vid VM och öppna alla avstängningsventiler. Rören i bottenbjälklaget ligger ju lägre än avtappningsventilerna och Du måste endera suga eller trycka ut detta vatten.

I vattenlåsen kan Du skvätta i ett par deciliter T-sprit vilket räcker för att hindra sönderfrysning.

Tips 1: Ha gärna en enkel utrustning tillhanda som dels ger värme och dels kan användas för enklare matlagning, ex vis koka kaffe och värma lite burksoppa eller barnvälling!

En enkel fotogenkamin kostar ca 1.000 kr och den drar ca 0,2 l fotogen per timma vilket ger ca 2 kW värmeeffekt. Med en fylld 20 liters dunk i garaget räcker "nödutrustningen" till för 4 dygns elavbrott. Ett nästan lika bra alternativ är ett gasolkök och ett par tuber Gasol.

Tips 2: Har någon ledning frusit bör Du be en fackman om hjälp med upptining.

Tips 3: Kom ihåg att brandfarliga ämnen måste förvaras i godkända förvaringskärl och på korrekta platser.

7. ANSVAR FÖR FEL

GARANTIER OCH REKLAMATIONER

För information om garantitider och kontaktuppgifter till respektive leverantör, se bifogade garantipapper under denna flik. Garantitiderna är beräknade från datumet för slutbesiktningen.

Rutiner vid felanmälan

För att kunna hantera en felanmälan är det viktigt för oss att få rätt uppgifter i er anmälan. Detta för att kunna åtgärda felet så snabbt som möjligt. Anmälan skall göras via mail och skickas till:

felanmalan.ost@obos.se

Ange följande uppgifter i din anmälan:

- Namn på bostadsrättsföreningen
- Lägenhetsnummer
- Namn
- Adress
- Telefonnummer
- Kortfattad beskrivning av fel
- Ange vilket rum felet gäller
- Vid fel på maskin, ange serienummer, märkning sitter oftast på sidan av dörr.
- Vid fel på vitvaror kontakta Siemens direkt
- Bifoga gärna foto

Projektledare:

fredrik.asvard@obos.se

Eftermarknadsansvarig:

charlotte.sandberg@obos.se

Journummer över semesterperioden:

VVS:

EL:

7. ANSVAR FÖR FEL

ANSVAR FÖR FEL I VÅRA TJÄNSTER OCH PRODUKTER

Även på kvalitetsprodukter kan fel uppstå. Det gäller då att få felaktigheter avhjälpna på bästa sätt.

OBOS ansvarar för fel enligt de regler som finns i konsumenttjänstlagen för det som köps via tillvalsavtalet mellan bostadsrättsinnehavaren och OBOS. I avtalsförhållandet mellan OBOS och bostadsrättsföreningen gäller ABT06.

För fel som upptäcks inom två år från slutbesiktningen ansvarar OBOS om felet inte har sin grund i olyckshändelse, felaktigt handhavande eller bristande underhåll. Ett sådant fel skall felanmälas till OBOS.

Felanmälan skall ske senast två månader efter det att felet upptäckts.

Senast inom två år från slutbesiktningdagen utförs en s.k. tvåårsbesiktning för att få konstaterat om fel framträtt under perioden.

Av nedanstående uppställning framgår vem som skall kontaktas för beställning av service eller reservdelar efter ansvarstidens utgång. Nedanstående sammanställning av tjänster/produkter är generell och kan därför innehålla produkter/tjänster som inte är aktuella i Er lägenhet/hus.

<u>Tjänst/produkt</u>	<u>Vid behov kontakta</u>
Aluminiumpartier	Skalab Skaraborg AB Elektrikergatan 1 566 33 Habo Tel 036-410 85 E-post: skalab@habo.net
Siemens vitvaror Frys, diskmaskin, kyl/sval, spis, ugn, tvättmaskin, torktumlare, torkskåp och spisfläkt.	Siemens Hushåll Box 503 169 29 Solna Tel 08-734 12 00 www.siemens-home.se
Låssystem	AB Byggbeslag Box 546 651 12 Karlstad Tel 010-163 64 10 E-post: info@byggbeslag.se

<u>Tjänst/produkt</u>	<u>Vid behov kontakta</u>
<p>NIBE värme och ventilation Värmepump, värmeväxlare, varmvattenberedare och ventilation i hus anslutna till fjärrvärme. Se även information angående försäkring, nedan.</p>	<p>NIBE AB Box 14 285 21 Markaryd Tel 0433-730 00 E-post: info@nibe.se</p>
<p>Systemair FTX (Från- och tilluftsventilationsanläggning)</p>	<p>Plannja Steinwalls AB Fröderydsvägen 17 570 12 Landsbro 010-516 10 00 E-post: marknad@plannja.se</p>
<p>Vattenradiatorer</p>	<p>Watt Heating AB Grävmaskinsvägen 23 24138 Eslöv Tel 0413-664 60 E-post: info@wattheating.se</p>
<p>Innerdörrar</p>	<p>JELD-WEN Sverige AB Box 211 561 23 Huskvarna Tel 036-36 92 00 www.swedoor.se/kontakta-oss/</p>
<p>Lamellgolv</p>	<p>SCANDINAVIAN ROOM BOEN AB Strandmarksvägen 18 231 92 Trelleborg Tel 0410 33 40 33 E-post: boen@swedit.nu</p>
<p>Kodlös Yale Doorman</p>	<p>Yale kundservice Telefon: 0770-37 37 10 Måndag-fredag 08.00-20.00 Lördag-söndag 10.00-15.00 e-post: yalesverige@assaabloy.com www.yale.se</p>

<u>Tjänst/produkt</u>	<u>Vid behov kontakta</u>
Skjutdörrsgarderober	Elfa Lumi AB Box 123 565 23 Mullsjö Tel 040-608 07 72 E-post: info@lumi.se
Kök och Garderober, Flätkåpa Thermex från HTH	HTH-Kök i Jönköping AB Hästhovsvägen 2 554 54 Jönköping Tel 036-12 30 90 E-post: butiken@jonkoping.hth.se
Badrumsinredning från Vedum	Vedum kök & Bad AB Box 3 530 10 Vedum Tel 0512-576 00 E-post: info@vedum.se
Samtligt VVS-materiel	Din lokala VVS-entreprenör

För vissa produkter lämnas särskild garanti utöver ovanstående ansvar. Av nedanstående uppställning framgår vad dessa garantier avser och till vem anmälan skall ske. Detta innebär att nedanstående leverantörer själva ansvarar för och hanterar den utökade garantitiden.

<u>Tjänst/produkt</u>	<u>Garantitid</u>	<u>Vid behov kontakta</u>
Elitfönster Fönster, fönsterdörrar och takfönster	Kondens i isolerrutor, beslagets funktion och rötskador i virke (om fönstret täckmålat eller laserats på fabrik): Tio år från datum som finns stämplat på aluminiumlisten mellan glasen.	Inwido försäljning AB Box 153 574 22 Vetlanda Tel 010-451 00 00 E-post: info@inwido.se
Ytterdörr, NorDan	Två år mot fabrikationsfel, tio år mot kondens i isolerglas och tio års formgaranti, från slutbesiktningsdagen.	NorDan AB Kvadervägen 330 15 Bor Tel 010-130 00 00 E-post: info@nordan.se
Takpannor	Tio år från leveransdatum. Garantin gäller hållfasthet och vattentätighet samt frostbeständighet.	Benders Takpanneindustri AB, Edsvära 535 93 Kvänum Tel 0512-577 00 E-post: info@benders.se
Nibe/Metro Therm Metro Superb Si i hus anslutna till fjärrvärme	Tre år från slutbesiktningsdagen	NIBE AB Box 14 285 21 Markaryd Tel 0433 – 730 00 E-post: info@nibe.se

Produktgaranti

Fönster, altandörrar och skjutdörrar

1. Garantins omfattning

Inwido Försäljning AB lämnar i Sverige garanti för i fabrik ytbehandlade och glasade fönster, altandörrar (fönsterdörrar) och skjutdörrar med isolerglas

- mot rötskador i produktens virkesdelar
- mot kondens mellan glasen i isolerrutor
- på produktens funktion

Garantins omfattning enligt ovan för respektive produkt framgår på sidan 2.

Glassprickor omfattas inte av detta garantiåtagande. För kopplade produkter gäller ingen garanti för skador som kan uppstå genom ökad värmeabsorption vid användande av mellanglaspersienner av mörk kulör. För annan kulör än vit täckmålning, fransäger sig Inwido allt ansvar för kulörens ljusbeständighet och för skador som kan uppstå genom ökad värmeabsorption

2. Garantitid

Garantitid gäller från leveransdatum. För isolerrutor räknas garantitiden från det datum som är stämplat i isolerrutans list. Om produkten är avsedd för en entreprenad som ska slutbesiktigas eller avlämnas på annat sätt, räknas ansvarstiden och garantitiden från den dag då entreprenaden är godkänd.

3. Garantiåtagande

Garantin innebär att Inwido avhjälper sådant fel på produkten som omfattas av garantin enligt ovan.

Felet kan avhjälpas genom reparation av befintlig produkt, genom utbyte av felaktig komponent i produkten eller genom utbyte av hela produkten. Inwido avgör om garantifel ska avhjälpas genom reparation eller utbyte.

Inwido svarar för alla uppkomna kostnader för material och arbete som krävs för att åtgärda felet undantaget ev. kostnader enligt punkt 4.

Garantin omfattar inte kostnader för eventuella lyftanordningar eller byggnadsställningar, som är nödvändiga för reparation eller utbyte av produkten. Inwidos åtagande omfattar inte arbetskostnader för återställande av foder och övriga anslutningar kring fönster.

4. Fogskum

Användning av fogskum eller liknande vid montering kan medföra svårighet att justera eller demontera produkter. Vid garantiåtgärder på produkter som monterats med fogskum står kund för demonteringskostnader i de fall det krävs för att åtgärda det uppkomna felet.

5. Garantiförutsättningar

För att garantin ska gälla krävs:

- att produkten levererats, lagrats, monterats och underhållits enligt Inwidos anvisningar och TMF:s skrift "Fönster och ytterdörrar, projektering, montering, skötsel och underhåll"
- att produkten inte använts på onormalt sätt eller utsatts för yttre åverkan och därvid skadats
- att produkten inte reparerats eller ändrats av annan än Inwidos servicepersonal
- att på produkten fastsatt kontrollmärke (P-märke) inte avlägsnats eller övermålat

Köparen är skyldig att tillse att ovanstående dokumenteras.

6. Reklamation

Reklamationer ska göras inom skälig tid efter det att felet observerats eller borde observerats.

Vid mottagande av gods ska en mottagningskontroll göras och synlig fraktskada ska noteras på fraktsedel till chaufför samt omedelbart anmälas till inköpsställe för att vara godkänd.

Reklamation ska styrkas med foto (helhetsbild och detaljbilder). Skador på produkterna som inte dokumenterats före montering accepteras inte som fel.

7. Övriga villkor

Betraktelseavstånd för bedömning av ytfinish är 3 m (samma metod används för aluminium, trä- och glas- ytor). Villkor, regler och metod för bedömning av glas, ytfinish på trä och aluminium finns på elitfonster.se.

Fullständiga garantivillkor för ytter- och innerdörrar finns på snickarper.se respektive diplomatdörrar.se.

I övrigt gäller ABM 07.

Garantins omfattning för respektive produkt

Elitfönster Original Alu Objekt

- 10 års garanti mot röta
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor
- 10 års garanti på funktion*

Elitfönster Harmoni

- 10 års garanti mot röta
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor
- 10 års garanti på funktion*

Elitfönster Original Trä Objekt

- 10 års garanti mot röta
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor
- 10 års garanti på funktion*

Elitfönster Vision

- 10 års garanti mot röta
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor
- 10 års garanti på funktion*

Elitfönster Retro

- 10 års garanti mot röta
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor
- 10 års garanti på funktion*

Elitfönster MF Duo

- 5 års garanti mot röta
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor
- 5 års garanti på funktion

Tillbehör**

- 2 års funktionsgaranti

Elifönster Skjuddörrar

- 10 års garanti mot röta
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor
- 10 års garanti på funktion*

Hajom Skjuddörrar

- 10 års garanti mot röta
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor
- 10 års garanti på funktion*

Fakro Takfönster

- 10 års garanti mot röta
- 20 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutan
- 10 års garanti på funktion*

SnickarPer/Diplomat ytterdörrar

- 2 års garanti på funktion och beslagspaket
- 10 års formgaranti
- 10 års garanti mot kondens mellan glas i isolerrutor

SnickarPer/Diplomat innerdörrar

- 2 års garanti på funktion (Förändring och rörelse i trä som påverkar ytbehandling, t ex små sprickor och mindre kvistgulningar kan inte uteslutas. Om det inträffar så anses det inte vara ett produktfel)

* År 1-5 gäller full åtgärdsgaranti.
År 6-10 levereras ersättningsmaterial.

** Tillbehörssortimentet avser persienn, myggnät, plissé-, lamell- och rullgardin.

Frågor beträffande garantin kan ställas till Inwido Försäljning AB.

Garanti på installerad NIBE produkt

NIBE Energy Systems tackar för förtroendet att få leverera en produkt till Er nya villa! En NIBE-produkt är konstruerad för att under lång tid tillgodose ert värme- och varmvattenbehov.

För korrekt inneklimat bör en injustering av ventilationen utföras. Kontrollera med Er husleverantör vilka betalnings- och beställningsrutiner som gäller i Ert avtal. Ritningar över ventilationen skall finnas tillhands vid tillfället för ventilationsinjusteringen. En enklare beskrivning av funktion och skötsel ges även i samband med besöket. Kontrollera om en OVK (Obligatorisk ventilationskontroll) ska utföras, vilket ofta sker i samband med ventilationsinjusteringen.

Om någon driftstörning inträffar, som kan härledas till fel på produkten, under garantitid ska anmälan utan dröjsmål göras till Er husleverantör vilken ombesörjer att anmälan vid behov kommer NIBE tillkänna för åtgärd. OBS! Uppge produktens serienummer (14 siffror) vid anmälan. För serienumrets placering, se Er produkts manual.

Garantitiden för produktfel är tre år om annat ej avtalats. I valet av NIBE värmepump ingår en sexårig trygghetsförsäkring som därefter kan förlängas årligen upp till 18 år. Blanketten för Trygghetsförsäkringen hittar ni på baksidan av luckan på er värmepump där ni även hittar användarmanualen, blanketten skall fyllas i och skickas till Arctic senast en månad efter installationsdatum. För mer information om NIBE Trygghetsförsäkring, besök vår [hemsida](#).

För service efter garantitidens utgång så kan ni söka servicefirma på vår [hemsida](#) alternativt kontakta lokal servicefirma med kompetens för aktuellt arbete.

Mer information om er NIBE-produkt hittar ni på vår hemsida, bl.a. [instruktionsfilmer](#), vanliga frågor och svar på [Support](#) och [Kunskapsbanken](#).

NIBE Energy Systems
After Sales Service

NIBE Energy Systems
Box 14, 285 21 Markaryd
0433-27 30 00
nibe.se | nibe.eu

IT'S
IN OUR
NATURE

My Siemens –
mer av allt.

siemens-home.bsh-group.com/se

Framtiden flyttar in.

Siemens Hushållsapparater

BSH-gruppen är varumärkesinnehavare till Siemens AG.

Välkommen till er nya bostad!

Garanti 2 år, gäller från slutbesikningsdatum.

(Garantin täcker ursprungliga tekniska fel)

My Siemens Home förmånsprogram ger dig som Siemenskund mer av allt. Mer service. Mer inspiration. Mer trygghet.

Låt oss skämma bort dig med exklusiva förmåner och inspirera med idéer och tips kring allt som rör dina produkter. Som medlem i My Siemens Home får du bland annat ett VIP-nummer till våra professionella produktrådgivare som kan svara på alla frågor kring dina produkter. Och du kan boka ett servicebesök per telefon eller online 24 timmar om dygnet, 7 dagar i veckan. En bra service gör livet enklare. Vid frågor kontakta gärna oss på 0771- 19 55 00.

För att bli medlem – registrera dig och dina Siemensprodukter på siemens-home.bsh-group.com/se/mysiemenshome.

Som medlem i My Siemens Home får du:

Inspiration. Vi ger dig tips och inspiration kring hur du använder och tar hand om dina produkter på bästa sätt.

VIP-nummer. Du får ett exklusivt direktnummer till våra professionella produktrådgivare. Inga kan din Siemens produkt bättre.

Allt på ett ställe. I My Siemens Home hittar du allt för just dina Siemens produkter; manualer och skötselråd, samlat på ett ställe. Snabbt och enkelt.

Exklusiva erbjudanden. Som medlem i My Siemens Home får du nyhetsbrev med attraktiva erbjudanden från vår e-shop och även receptförslag.

Service 24/7. Du kan boka ett service- besök 24 timmar om dygnet, 7 dagar i veckan – online eller per telefon. En bra service gör livet enklare.

10 % rabatt i eShop. När du registrerar dig och dina produkter i My Siemens Home får du alltid 10 % rabatt i vår eShop. I vår eShop finns tillbehör, reservdelar och rengöring till dina produkter. Dessutom ingår fraktfria leveranser.

För att registrera dina vitvaror i My Siemens Home behöver du E-nr och FD-nr. Dessa hittar du på produktens typskylt (se nedan) eller i bruksanvisningen.

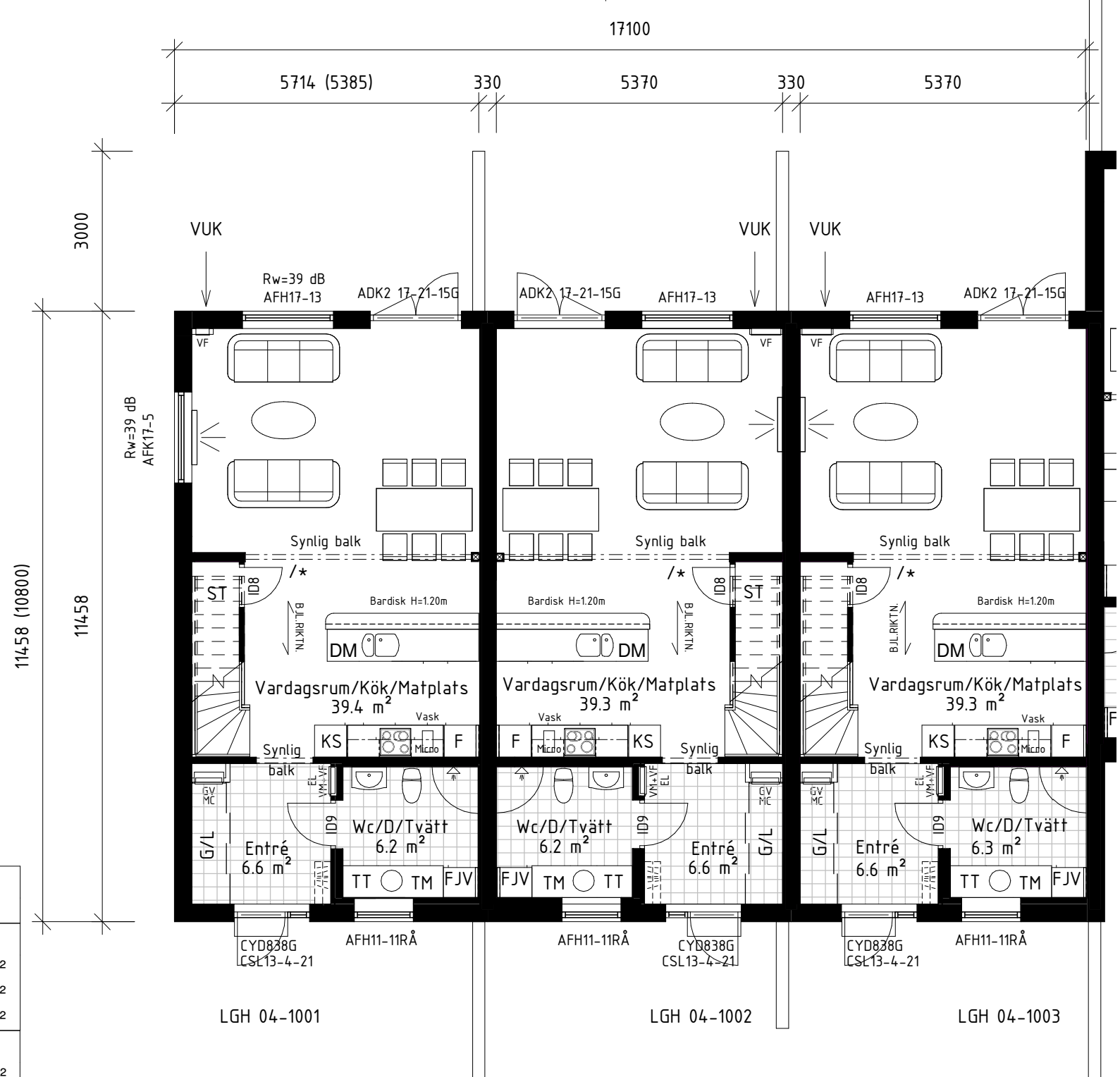
SIEMENS ELECTROGERÄTE GMBH	
[E-NR. W1570300C/01 FD 7310 00367]	
230/400 V 1-/2N- 50 Hz	↳ 10/15 A
~ 1800/3000 W	Wmax 2100/3300 W
Ⓢ Typ T570300C	⚠ Made in Germany
Ⓢ	Ⓢ

- **Kyl, frys, kyl/frys:** Vänster innervägg långt ner
- **Diskmaskin, ugn mikro:** Luckans kant
- **Tvätt, torktumlare:** Luckans insida
- **Häll:** På undersidan av hällen

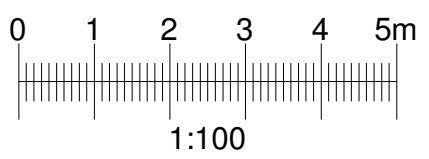
Välkomsterbudande: Använd rabattkod ***MITTNYAHEM** så får du **30%** på ditt första köp i eShop

*Koden är giltig tom 2019-12-31 och kan ej kombineras med andra erbjudanden

\\myrca03\3\Projekt\PROJEKT\Dansbandet 2 BRF_400214\Huvudritning-Grundritning\Huvudritning\Radhus 4.rvt

Byggnadsarea (BYA)			
Plan 1	BYA	462.4 m ²	
Bruttoarea (BTA)/LGH			
Gavel	Plan 1 BTA	67.4 m ²	
Mitt	Plan 1 BTA	65.3 m ²	
Mitt Förskjutning	Plan 1 BTA	65.8 m ²	
Boarea (BOA)/LGH			
Gavel	Plan 1 BOA	57.5 m ²	
Mitt	Plan 1 BOA	57.3 m ²	

* / Dörrhöjd = 2,0m
Inklädnad för VA och Ventilation kan förekomma.

FTX
MEKANISK TILL- OCH FRÅNLUFTS-
VENTILATION. VÄRMEÅTERVINNING MED
FÖRVÄRMNING AV TILLUFTEN.

BFS2016:13-BBR24
BRF DANSBANDET 2
RELATIONSHANDLING

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
-----	-----	-----------------	-------	------

Byggsystem kontrollerat av
Certifikat 0144/02
med undantag för följande byggdelar:
Bärande lägenhetsskiljande väggar
För information om vad detta innebär,
se teknisk typbeskrivning

Uppvärmning: Plan 1: GV
Plan 2: Rad
Ventilation: FTX

- TRÄ
- FASADSTEN
- MURBLOCK
- BETONG
- SPALJE
- BARRIÄR/RÄCKE
- BALK
- EFK/AFK = EJ ÖPPNINGSBART FÖNSTER
- RÅ = COTSWOLD

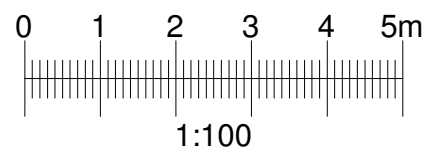
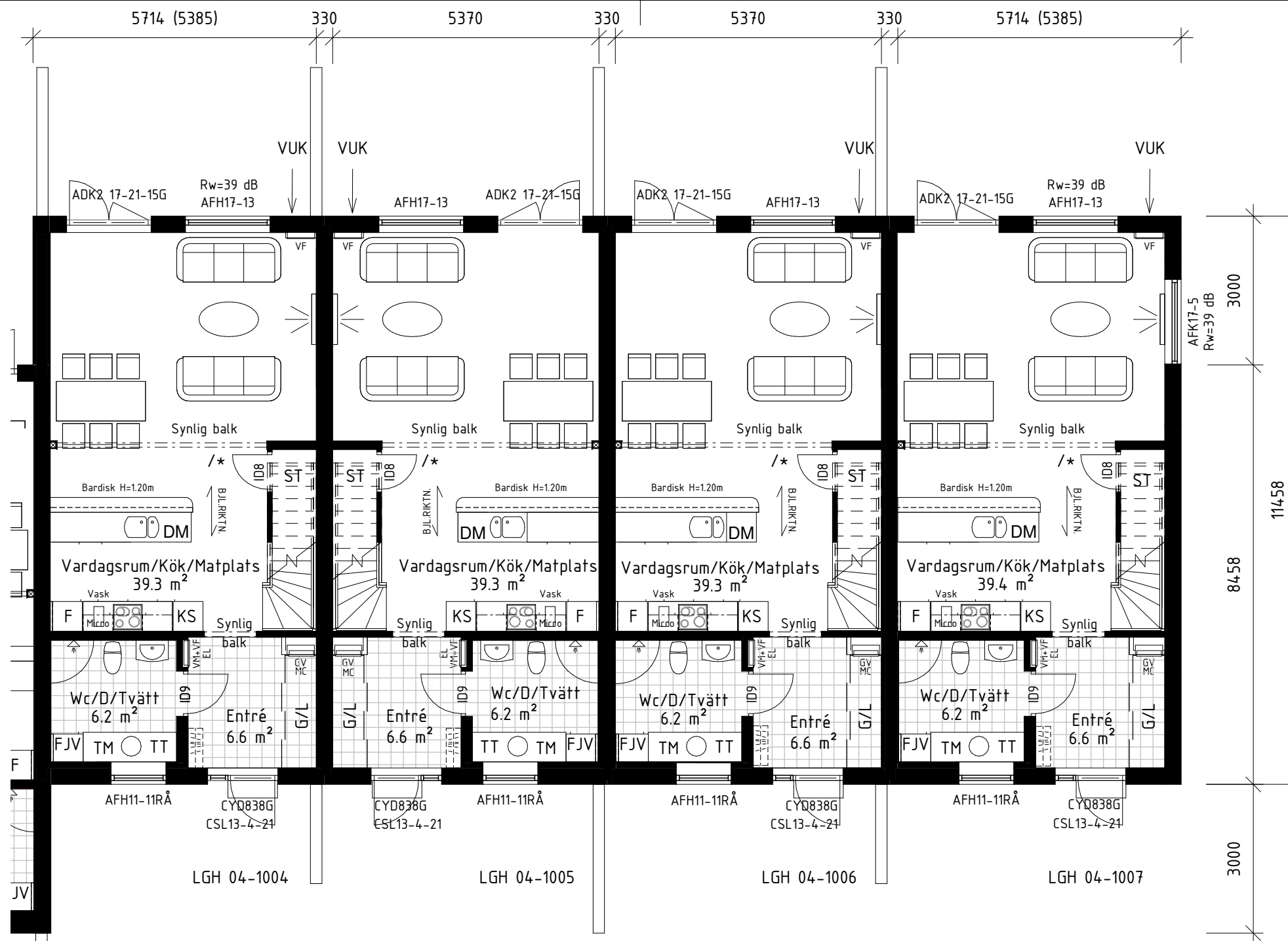
574 85 VETLANDA
TEL. 010-434 10 00

RITAD / KONSTR AV DTM	PROJEKTNUMMER 400214	AVTALSNR
DATUM 2019-12-04	SKALA 1 : 100	

OBOS Projektutveckling
ENTRÉVÅNING - LGH 1001-03
Dansbandet
Norrköping Kommun

HUSTYP Radhus 4	RITNINGSNR A15	ÄNDR BET
--------------------	-------------------	----------

2019-12-04 15:42:42

* / Dörrhöjd = 2,0m
Inklädnad för VA och Ventilation kan förekomma.

FTX
MEKANISK TILL- OCH FRÅNLUFTS-
VENTILATION. VÄRMEÅTERVINNING MED
FÖRVÄRMNING AV TILLUFTEN.

BFS2016:13-BBR24
BRF DANSBANDET 2
RELATIONSHANDLING

574 85 VETLANDA
TEL. 010-434 10 00

RITAD / KONSTR AV DTM	PROJEKTNUMMER 400214	AVTALSNR
DATUM 2019-12-04	SKALA 1 : 100	

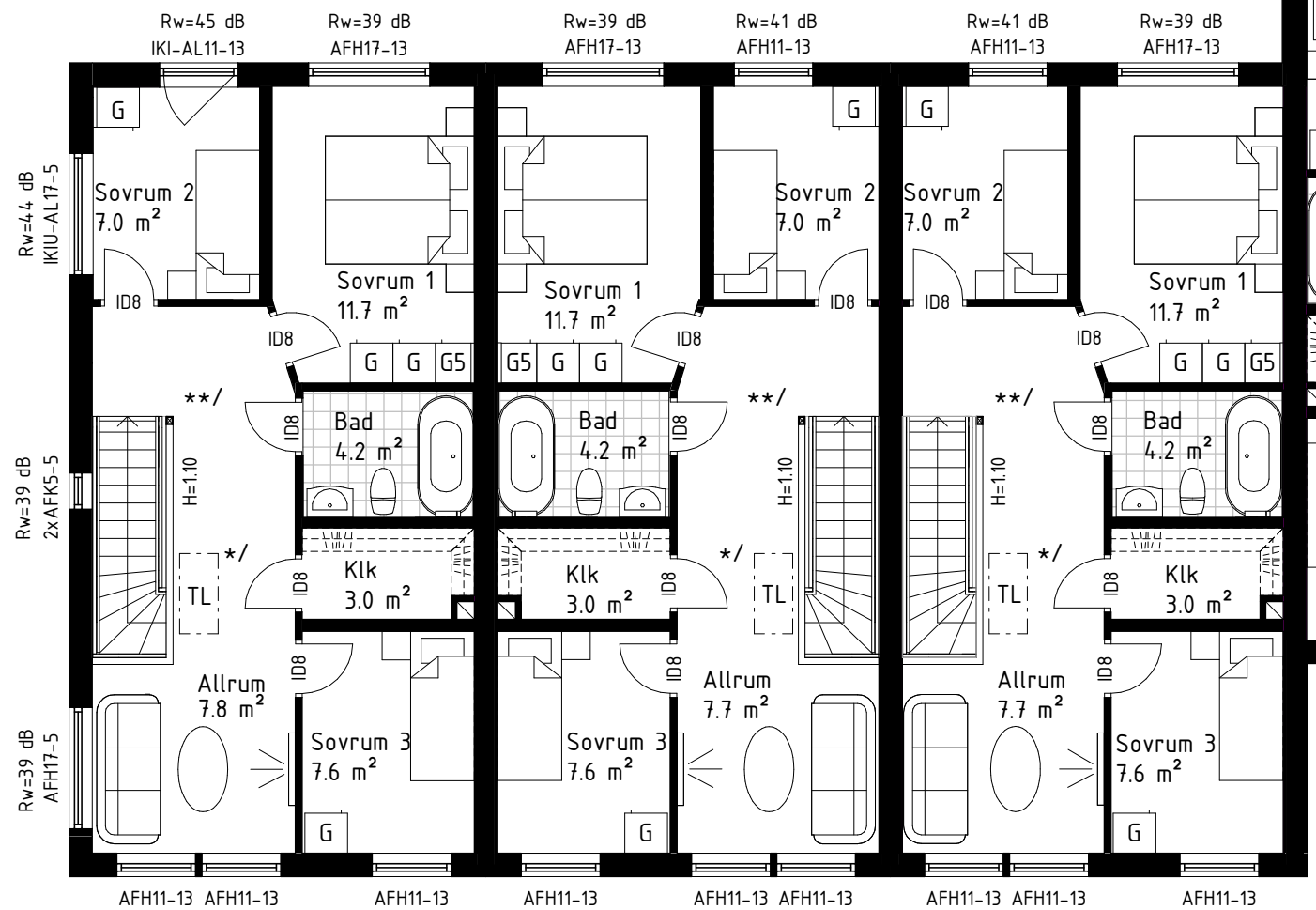
BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

OBOS Projektutveckling	
ENTRÉVÅNING - LGH 1004-07	
Dansbandet	
Norrköping Kommun	
HUSTYP Radhus 4	RITNINGSNR A16
ÄNDR BET	

Byggsystem kontrollerat av
Certifikat 0144/02
med undantag för följande byggdelar:
Bärande lägenhetsskiljande väggar
För information om vad detta innebär,
se teknisk typbeskrivning

Uppvärmning: Plan 1: GV
Plan 2: Rad
Ventilation: FTX

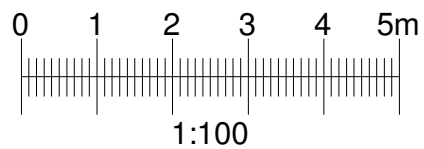
- TRÄ
- FASADSTEN
- MURBLOCK
- BETONG
- SPALJE
- BARRIÄR/RÄCKE
- BALK
- EFK/AFK = EJ ÖPPNINGSBART FÖNSTER
- RÅ = COTSWOLD

**/ Stolpe vid trapp går upp till tak

* / FTX-aggregat placerat ovan taklucka på vind

Placeringen av eventuell invändig taklucka kan ändras på grund av konstruktionslösningar.

Boarea (BOA) /LGH	
Mitt	Plan 2 BOA 57.8 m ²
Gavel	Plan 2 BOA 58.0 m ²

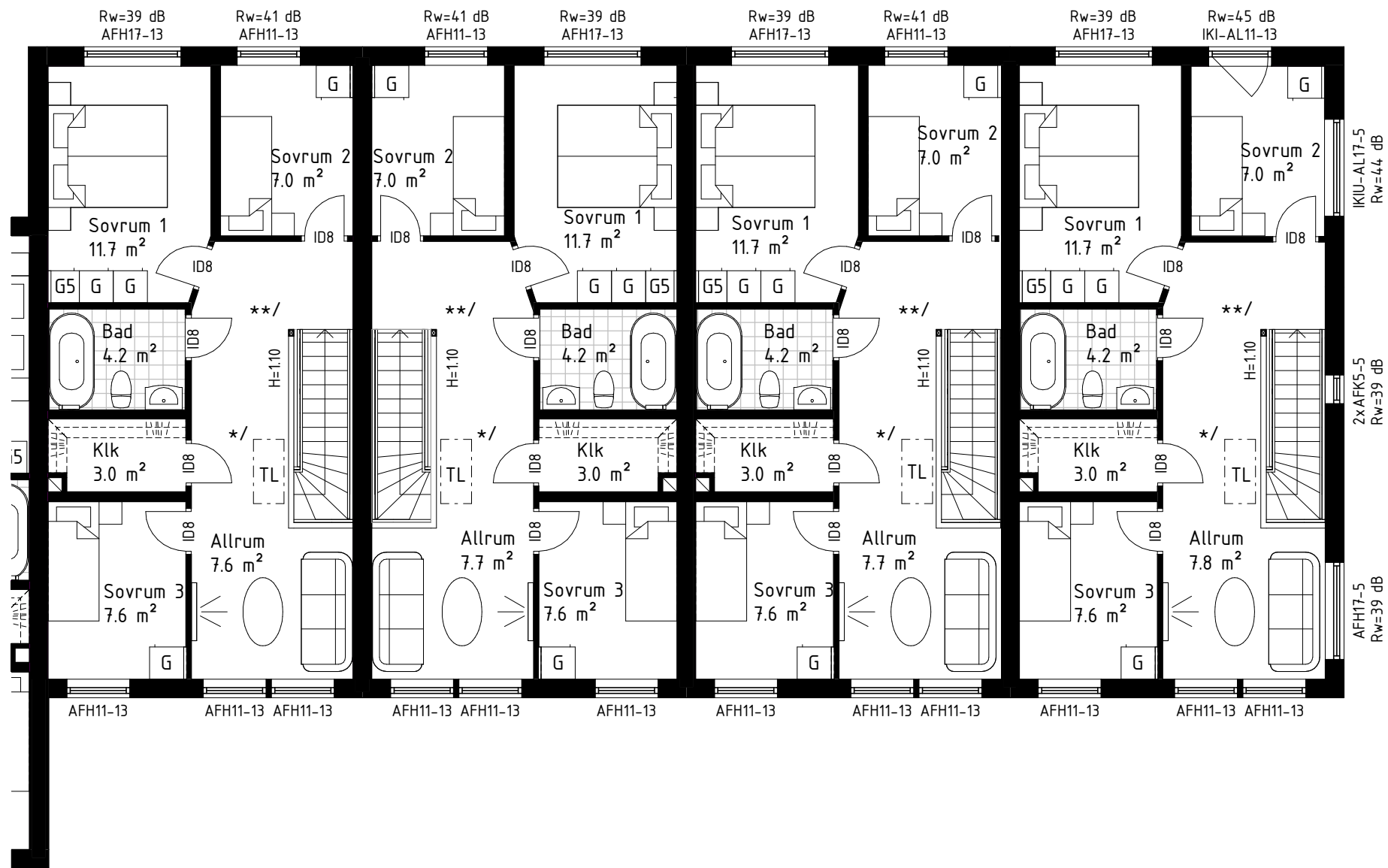
Bruttoarea (BTA) /LGH	
Mitt Förskjutning	Plan 2 BTA 65.4 m ²
Mitt	Plan 2 BTA 65.3 m ²
Gavel	Plan 2 BTA 67.4 m ²

BFS2016:13-BBR24

BRF DANSBANDET 2 RELATIONSHANDLING

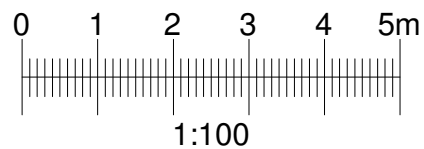
574 85 VETLANDA TEL. 010-434 10 00	
RITAD / KONSTR AV DTM	PROJEKTNUMMER 400214
DATUM 2019-12-04	AVTALSNR SKALA 1 : 100

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
OBOS Projektutveckling ÖVERVÅNING - LGH 1001-03 Dansbandet Norrköping Kommun				
RITNINGSNR Radhus 4			ÄNDR BET A17	

- **/ Stolpe vid trapp går upp till tak
- */ FTX-aggregat placerat ovan taklucka på vind

Placeringen av eventuell invändig taklucka kan ändras på grund av konstruktionslösningar.

BFS2016:13-BBR24

BRF DANSBANDET 2 RELATIONSHANDLING

574 85 VETLANDA TEL. 010-434 10 00	
RITAD / KONSTR AV DTM	PROJEKTNUMMER 400214
DATUM 2019-12-04	AVTALSNR SKALA 1 : 100

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
		OBOS Projektutveckling ÖVERVÅNING - LGH 1004-07		
		Dansbandet Norrköping Kommun		
		HUSTYP Radhus 4	RITNINGSNR A18	ÄNDR BET

\\myrcad03\Projekt\PROJEKT\Dansbandet 2 BRF 400214\Huvudritning-Grundritning\Huvudritning-Grundritning\Radhus 4.rvt

2019-12-04 15:42:46

1001

1002

1003

1004

1005

1006

1007

SÖDER

BFS2016:13-BBR24

BRF DANSBANDET 2 RELATIONSHANDLING

574 85 VETLANDA
TEL. 010-434 10 00

RITAD / KONSTR AV DTM	PROJEKTNUMMER 400214	AVTALSNR
DATUM 2019-12-04	SKALA 1 : 100	HUSTYP Radhus 4

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

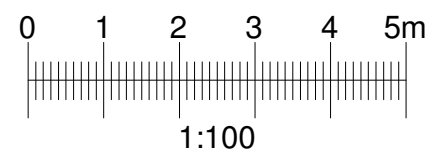
OBOS Projektutveckling
FASADER FRAMSIDA
Dansbandet
Norrköping Kommun

TOMTGRÄNS

BEFINTLIG MARK

FÖRESLAGEN MARK

GATA

RITNINGSNR
A19

ÄNDR BET

NORR

BFS2016:13-BBR24

BRF DANSBANDET 2 RELATIONSHANDLING

574 85 VETLANDA
TEL. 010-434 10 00

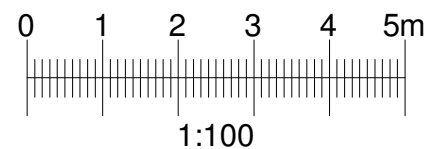
RITAD / KONSTR AV DTM	PROJEKTNUMMER 400214	AVTALSNR
DATUM 2019-12-04	SKALA 1 : 100	

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

OBOS Projektutveckling
FASADER BAKSIDA
Dansbandet
Norrköping Kommun

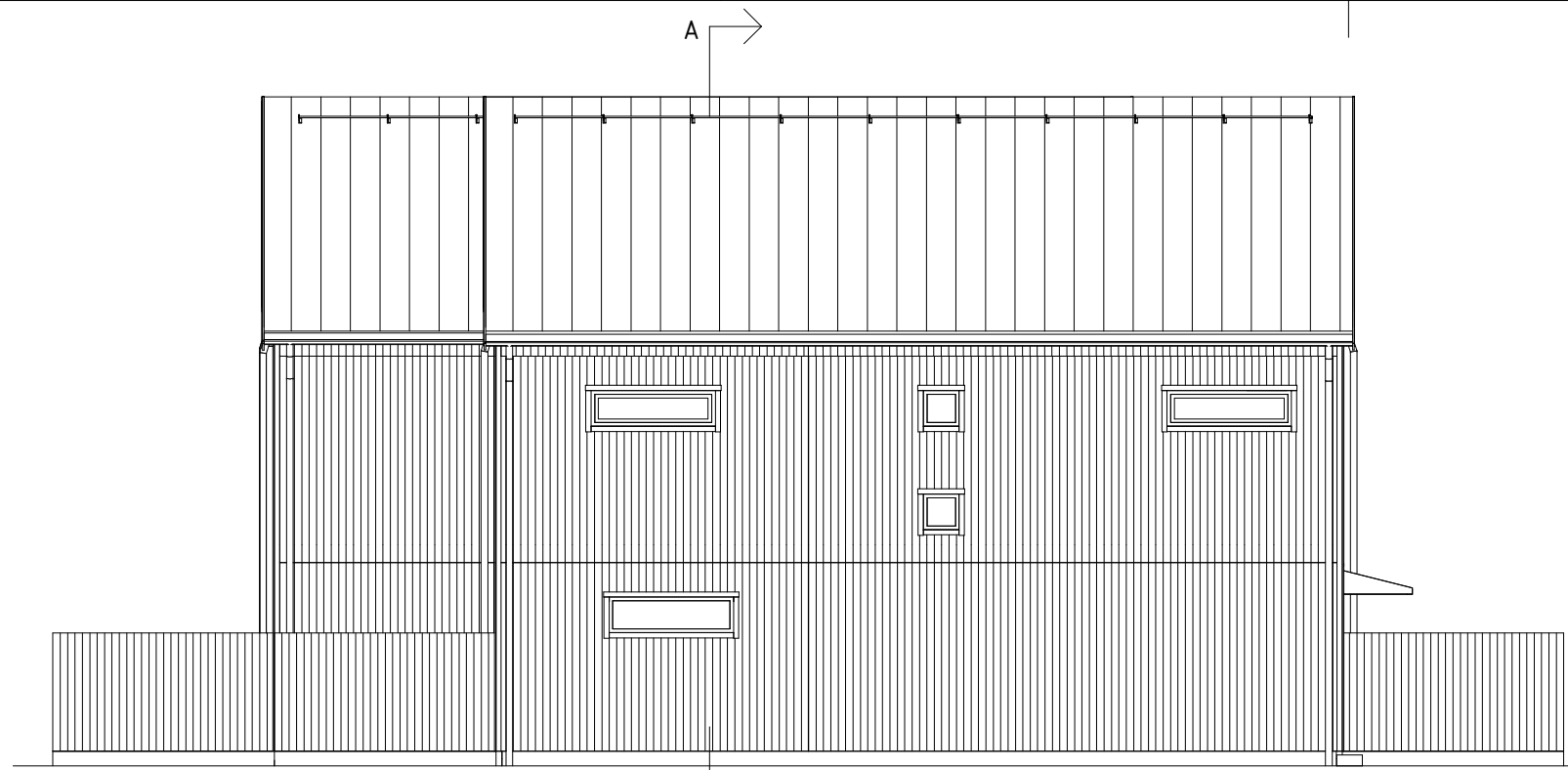
HUSTYP Radhus 4	RITNINGSNR A20	ÄNDR BET
--------------------	-------------------	----------

TOMTGRÄNS	BEFINTLIG MARK
	FÖRESLAGEN MARK
	GATA

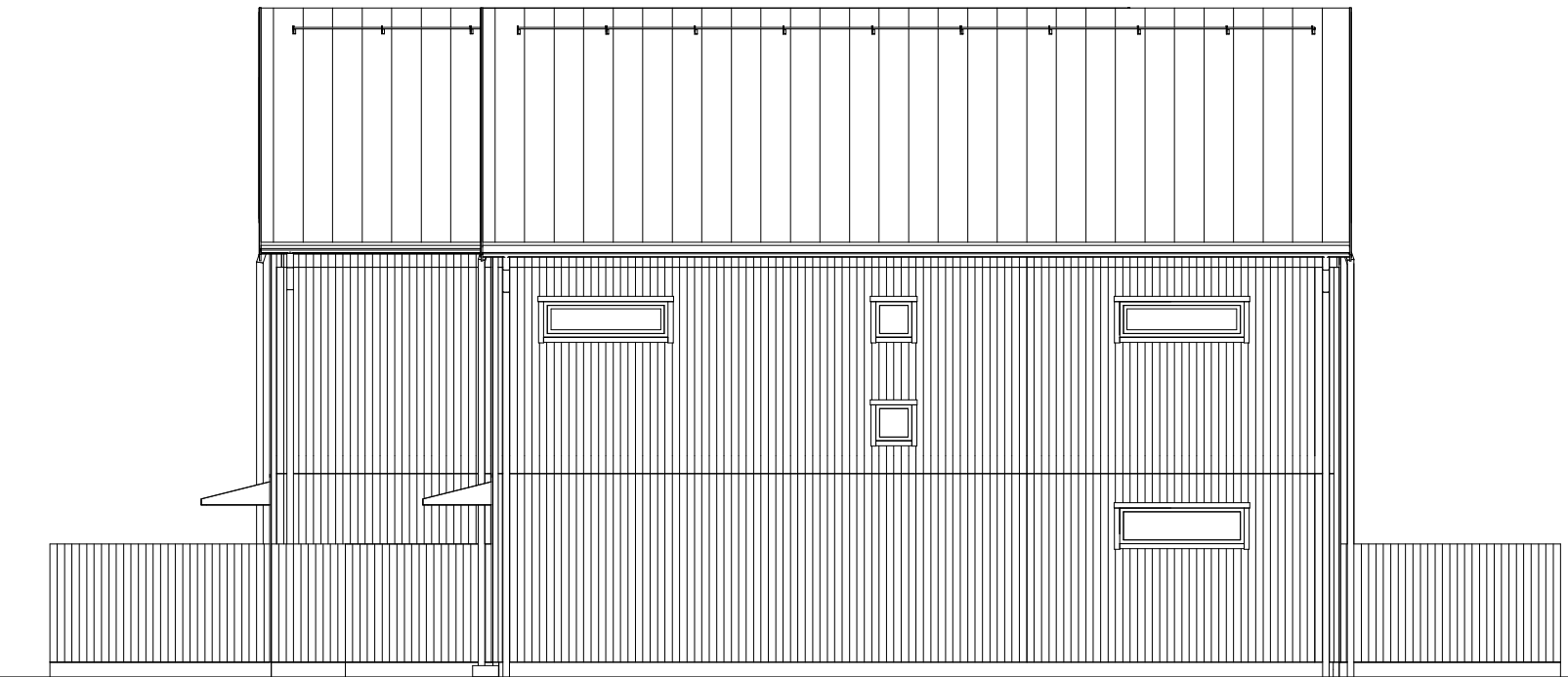

\\myrcad03\Projekt\PROJEKT\Dansbandet 2 BRF 400214\Huvudritning-Grundritning-Huvudritning-Grundritning-Radhus 4.rvt

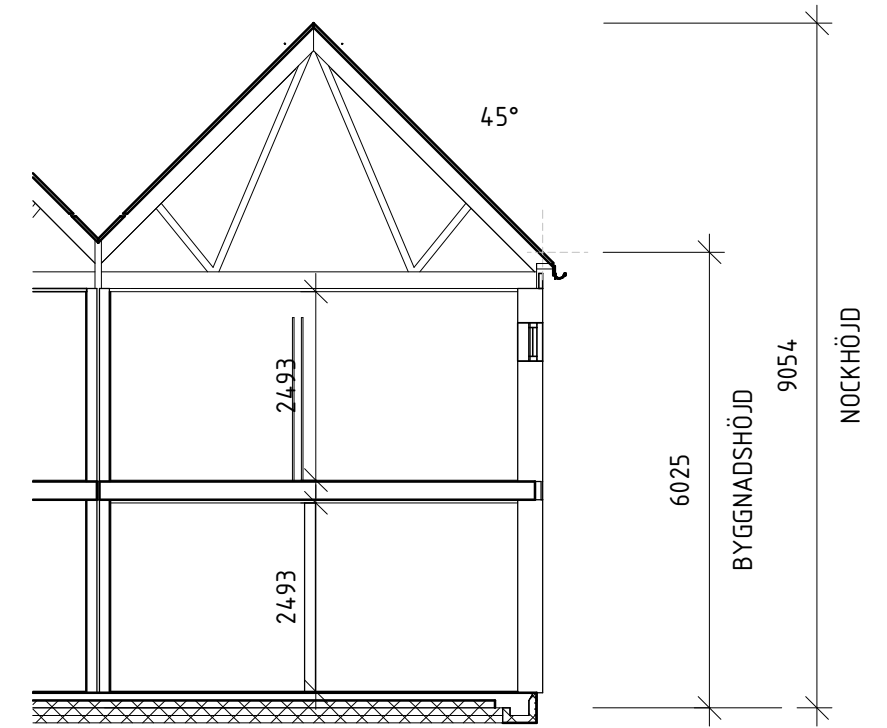
2019-12-04 15:42:48

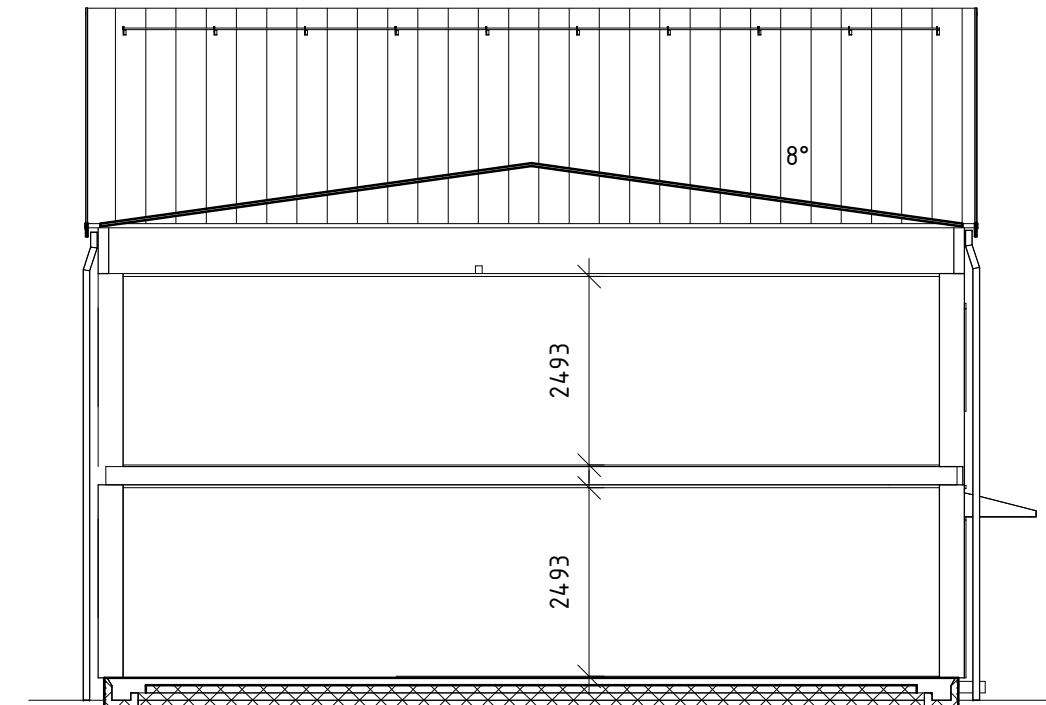
VÄNSTERSIDA (VÄSTER)

HÖGERSIDA (ÖSTER)

SKÅNETAKFOT
SEKTION A

BFS2016:13-BBR24 SEKTION B
BRF DANSBANDET 2
RELATIONSHANDLING

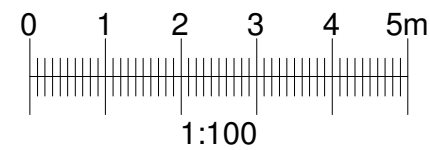
574 85 VETLANDA
TEL. 010-434 10 00

RITAD / KONSTR AV DTM	PROJEKTNUMMER 400214	AVTALSNR
DATUM 2019-12-04	SKALA 1 : 100	HUSTYP Radhus 4

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

OBOS Projektutveckling	
FASADER/SEKTION	
Dansbandet	
Norrköping Kommun	
RITNINGSNR A21	ÄNDR BET

TOMTGRÄNS	BEFINTLIG MARK
	FÖRESLAGEN MARK
	GATA

10. GODKÄNNANDE

I Sverige finns ett frivilligt system med godkännande och tillverkningskontroll av material, konstruktioner och anordningar som ska användas i byggnadsverk. En godkänd eller tillverkningskontrollerad produkt uppfyller de krav som anges i gällande lagar och föreskrifter.

Produktens egenskaper har verifierats genom provning hos ett kompetent provningsorgan eller genom beräkningar. Tillverkningen har kopplats till en kvalitetssäkrande tillverkningskontroll. Kontrollen innebär att tillverkaren har systematiserat och dokumenterat tillverkningsprocessen, vilket leder till färre fel och lägre kostnader.

Myresjöhus byggsystem är godkänt av RISE Certifiering som är en sektion inom RISE i Borås, som utför certifiering av produkter och personal inom byggsektorn. De bygger tjänster på erfarenheter från tiden inom Statens Planverk och Boverket, vilket borgar för kontinuitet och stor erfarenhet av såväl produkt- som personcertifiering. RISE Certifiering är väl etablerat på marknaden och har upparbetade nätverk för samverkan med berörda intressenter.

Se bifogat **Certifikat 0144/02**.

Även takstolstillverkningen granskas av RISE vad gäller konstruktionshandlingar, egenkontroller och utförande. Se bifogat **Certifikat SC0571-10**

Certifikat

0144/02

Nedanstående tillverkningskontroll har bedömts uppfylla Boverkets Byggregler (BBR) i de avseenden och under de förutsättningar som anges i detta certifikat.

Trähuskomponenter från Myresjöhus AB, Steg 1 och 2

Innehavare

Myresjöhus AB, 574 85 Vetlanda
organisationsnummer: 556031-7702, tel: 0383-960 00, fax: 0383-914 40
e-post: kontakt@myresjohushus.se, hemsida: www.myresjohus.se

Produkt

Myresjöhus Eurosystem 2010.
Förtillverkade trähuskomponenter från fabrik.

Avsedd användning

Permanent uppvärmda byggnader med stomme av trä i högst 2 våningar.

Godkännande

Produkten har bedömts mot SPs certifieringsregler "Dokumenterad tillverkningskontroll av trähus och trähuskomponenter i fabrik", CR 065.
Produkten har också verifierats mot tillämpliga avsnitt i Boverkets Byggregler (BBR) samt föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder), (EKS).

Tillhörande handlingar

Teknisk Typbeskrivning daterad 2015-10-09. Gällande version finns publicerad på www.sp.se.

Kontroll

Tillverkningskontrollen skall utföras enligt CR 065 och övervakas av ett oberoende kontrollorgan.

Kontrollavtal: 210-00-0463. Kontrollorgan: SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut.

Vid mottagningskontroll på byggsplatsen skall genom identifiering med hjälp av märkningen tillses att rätt produkter levererats och att de används enligt förutsättningarna givna i godkännande.

Tillverkare

Tillverkningskontrollen omfattar följande tillverkningsställen:
Myresjöhus AB, Myresjö.

Märkning

Produkten skall vid fabrik förses med märkning. Märkningen utgörs av skylt/etikett/text på varje leverans och omfattar:

Innehavare
Tillverkningsställe
Certifikatets nummer
Certifieringsorgan
Produktens typbeteckning
Löpande tillverkningsdatum

Myresjöhus AB
Myresjö
0144/02
SP Certifiering
objektnummer/littera
datum eller vecka

Kontrollmärke**Bedömningsunderlag**

Certifieringsregler för tillverkningskontroll av trähuskomponenter CR 065 daterad april 2014.
Ritningar daterade 2015-10-09.

Teknisk Typbeskrivning daterad 2015-10-09.

Monteringsanvisningar daterade 2015-10-13.

Drift- och skötselinstruktioner 2015-05-19.

Kontrollrapport 5F002481 från SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut.

Kommentarer

Certifiering:

Steg 1 Dokumenterad egenkontroll vid tillverkning i fabrik samt projekteringskontroll.

Steg 2 Konstruktioner granskade av SP.

Certifikatet omfattar byggnadens alla viktiga funktioner och beståndsdelar förutom grundkonstruktionen.

Grundkonstruktionen skall utformas så att fuktförhållanden och förmågan att ta upp laster inte orsakar skador på byggnaden.

Detta certifikat ersätter tidigare certifikat med samma nummer daterat 2013-01-15.

Giltighetstid

Certifikatet gäller t.o.m. 2020-10-13.

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut**Certifiering**

Leif Lundqvist

Marie Karlsson

Certifikat 0144/02, 2015-10-14

Projekt SP03977 (PX02512)

sid 2(2)

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Box 857, 501 15 Borås, Sverige

Telefon: 010-516 50 00

E-post: info@sp.se

www.sp.se

Detta dokument får endast återges i sin helhet, om inte SP i förväg skriftligen godkänt annat.

Intyg om överensstämmelse för tillverkningskontrollen i fabrik

0402-CPR-SC0571-10

I enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) Nr 305/2011 av den 9 mars 2011 (Byggproduktförordningen eller CPR), omfattar detta intyg byggprodukten

Förtillverkade takstolar och andra konstruktionselement med spikplåtsförband

placerade på marknaden under namnet eller varumärket

Myresjöhus AB
Myresjö
574 85 Vetlanda

och producerade vid tillverkningsställena

Myresjöhus AB, Stationsvägen Myresjö, 574 85 Vetlanda
Smålandsvillan AB, Trävaruvägen, 570 03 Vrigstad
Smålandsvillan AB, Montörvägen 7, 853 50 Sundsvall

Detta intyg bekräftar att alla villkor angående bedömning och utvärdering av kontinuitet av prestanda, beskriven i bilaga ZA till standarden

EN 14250:2010

enligt system 2+ tillämpas, och att

tillverkningskontrollen i fabrik bedöms vara i överensstämmelse med de tillämpliga kraven.

Detta intyg utfärdades första gången 2011-03-25 och förblir giltigt så länge som varken den harmoniserade standarden, byggprodukten, AVCP-metoderna för bedömning eller tillverkningsförhållandena i fabriken inte modifieras väsentligt, såvida inte intyget tillfälligt eller slutgiltigt återkallats av det anmälda certifieringsorganet för tillverkningskontroll i fabrik.

Utfärdat av anmält organ 0402

Giltighet på detta intyg kan verifieras på vår hemsida.

Leif Lundqvist
Certifieringsingenjör

Marie Karlsson
Certifieringsingenjör

Intyg 0402-CPR-SC0571-10 | 2018-01-08

RISE Research Institutes of Sweden AB | Certifiering
Box 857, 501 15 Borås
Telefon: 010-516 50 00
certifiering@ri.se | www.ri.se

Detta intyg får endast återges i sin helhet om inte RISE Certifiering i förväg skriftligen godkänt annat.

Sida 1 (1)

Avfallshanteringen

Det gemensamma sopnedkastet på innergården är endast till för matavfall och brännbart. **OBS!** Allt som slängs i sopnedkastet, även det som inte är matrester, ska vara förpackat i plastpåse med dubbelknut som sluter tätt. Dubbelknuten är viktig för att förhindra att påsen öppnas och att lösa föremål eller läckage från påsen hamnar i soptunnan. Vänligen se till att era påsar knyts ihop ordentligt, innan ni slänger den i sopnedkastet, för att undvika läckage och obehaglig lukt.

Påsen för matavfall:

DET HÄR SLÄNGER DU I GRÖNA PÅSEN

MATRESTER

Tillagade och råa.

FRUKT OCH GRÖNT

Skrutt, skal och kärnor samt frukt och grönsaker som blivit för gamla.

MATFETT

Smör, margarin, olja och annat matfett.

BEN OCH SKAL

Kött- och fiskben, fiskrens, skal från skaldjur och ägg.

KAFFE OCH TE

Kaffe och te, filter och sump.

Att tänka på:

- Endast matrester i den matavfallspåsen
- Knyt **alltid dubbelknut**
 - Fyll inte påsen mer än att du kan knyta ihop den så den sluter tätt
 - Gäller både matavfallspåsen och övriga soppåsar
- Alla sopor ska ligga i påsar
 - Det gäller både matrester och övrigt, inget ska slängas löst
 - Lösa sopor skapar problem i sorteringsanläggningen, vilket innebär att matresterna inte kan återvinnas till biogas

Ansvar för underhållet i bostadsrättsföreningen

Rekommendation till tolkning av underhållsskyldighet enligt § 28 i bostadsrättsföreningens stadgar

Bostadsrättshavaren har nyttjanderätten till sin lägenhet. Föreningens mark, hus och därmed också de enskilda lägenheterna, ägs dock av bostadsrättsföreningen. Utan särskild lag och stadgebestämelse skulle det därför vara bostadsrättsföreningens uppgift, att svara för underhållet av såväl lägenheterna som övriga utrymmen i huset. Innebörden av bostadsrättshavarens skyldighet att hålla det inre av lägenheten jämte tillhörande utrymmen i gott skick är att han dels skall vidta de reparationer som behövs, dels svara för kostnaderna för åtgärderna. Han är alltså skyldig att på egen bekostnad ombesörja tapetsering, målning och andra reparationer. Vad som är att betrakta som "gott skick" preciseras inte i lagen eller i bostadsrättsföreningens stadgar. Frågan får bedömas efter en allmän värdering med hänsyn till husets ålder mm.

För samtliga byggdelar, utrustning, installationer mm, som föreningen enligt § 28 ansvarar för, gäller att föreningen svarar för enheter inom ramen för grundstandard, d v s den grundstandard lägenheten hade då huset byggdes. Allt utöver detta svarar medlemmen för.

För tillval och extra utrustning i samband med nybyggnad svarar medlemmen.

Om medlemmen byter ut enheter, där föreningen delvis ansvarar för underhållet - t ex tvättställ med blandare - bör detta ske i samråd med styrelsen. Jämför § 29 som slår fast att bostadsrättshavaren inte får företa avsevärd förändring i lägenheten utan att först ha erhållit styrelsens medgivande.

Här följer en förteckning över byggnadsdelar, inredning och utrustning samt åtgärder som bostadsrättshavaren respektive bostadsrättsföreningen i tillämpliga delar ansvarar för.

Byggdelen	Brf:s ansvar	Brh:s ansvar	Anmärkingar
1. Lägenhetsdörr			
Dörrblad, karm, foder, utsida	●		Ytbehandling
Dörrblad, karm, foder, insida		●	Ytbehandling
Dörrblad		●	
Låscylinder, låskistor och beslag		●	
Handtag och beslag		●	
Tätninglistor		●	
2. Golv i lägenhet			
Ytbehandling, ytbeläggning		●	
Fuktisolerande skikt		●	
Underliggande beläggning	●		Undergolv
3. Innerväggar i lägenhet			
Ytskikt, t ex tapeter, målning eller annan ytbeläggning		●	
Fuktisolerande skikt		●	
Underliggande beläggning	●		
4. Innertak i lägenhet			
Ytbeläggning och ytbehandling		●	
Överliggande stomme	●		
5. Fönster och fönsterdörrar			
Invändig målning av karmar och bågar samt mellan bågar		●	
Yttre målning	●		
Fönsterbågar		●	
Fönsterglas		●	
Spanjolett inkl handtag		●	
Beslag		●	
Fönsterbänk		●	
Tätninglistor		●	
Springventil	●		
6. VVS-artiklar			
Tvättställ		●	
Blandare, dusch, duschslang, kranar		●	

Brf = Bostadsrättsförening

Brh = Bostadsrättshavare

Byggdelen	Brf:s ansvar	Brh:s ansvar	Anmärkningar
Vattenlås, bottenventil	●		
WC-stol		●	Porslin och sits
WC-stol	●		Anordning för vattentillförseln
Badkar		●	
Duschkabin		●	
Torkskåp med inredning		●	
Torktumlare		●	
Diskbänksbeslag		●	
Tvättbänk och tvättlåda		●	
Tvättmaskin		●	
Ventilationsfilter		●	Byte och rengöring av filter
Ventilationsdon	●		Från- och tilluftsventiler
Vattenradiatorer med ventiler och termostat		●	
Kall- och varmvattenledningar	●		
Frånluftsvärmepump/värmeväxlare		●	Vid placering inom lägenheten
FTX-aggregat		●	Vid placering inom lägenheten
Varmvattenberedare		●	Vid placering inom lägenheten
Handdukstork		●	
Rensning			
Avloppsledningar	●		
Golvbrunn och sil		●	
Vattenlås		●	
7. Köksutrustning			
Diskmaskin		●	
Kyl-, sval- och frysskåp		●	
Spis		●	
Mikrovågsugn		●	
Köksfläkt		●	Föreningen om fläkten ingår i husets ventilationssystem
8. Förråd m m			
Källar- och vindförråd som tillhör lägenhet		●	Samma regler som för lägenhet betr golv, väggar, tak, dörrar, inredning m m.
Fristående förråd som tillhör lägenhet		●	Samma regler som för lägenhet betr golv,

Byggdelen	Brf:s ansvar	Brh:s ansvar	Anmärkningar
			väggar, tak, dörrar, inredning m m.
Sopskåp eller liknande tillhörande enskild medlem		●	Samma regler som för lägenhet betr golv, väggar, tak, dörrar, inredning m m.
Gemensamma sopotrymmen	●		
Garage/carport tillhörande lägenheten		●	Samma regler som för lägenhet betr golv, väggar, tak, dörrar, inredning m m.
Avskiljande nätvägg i förråd och garage	●		
9. Övrigt			
Inredningssnickerier		●	
Badrumsskåp		●	
Hatthylla		●	
Belysningsarmaturer till köks-, badrums- och toalettbelysning		●	
Invändiga trappor i lägenhet		●	
Innerdörrar		●	
Trösklar, socklar, foder och lister		●	
Gardinstänger		●	
Beslag		●	
10. Elartiklar			
Strömbrytare		●	
Eluttag		●	
Armatyr		●	
11. Balkong			
Balkonggolv samt insida på balkongfronter		●	
Vädringsställning och beslag		●	
Övrigt, t ex sidopartier av trä eller betong	●		Målning av utsida balkongtak, balkongsida och balkongskärm
Snöröjning		●	
Inglasning av balkong	●		Projekterat och utfört av brf
Inglasning av balkong		●	Tillval
12. Mark			
Mark som ingår i upplåtelsen.		●	
Altan som ingår i upplåtelsen.		●	